

2015

Geconsolideerde
jaarrekening

Geconsolideerde jaarrekening

Opgesteld in overeenstemming met de internationale financiële rapporteringsnormen voor de jaren eindigend per 31 december 2015 en 2014

<i>Geconsolideerde balans</i>	4
<i>Geconsolideerde resultatenrekening</i>	7
<i>Geconsolideerde staat van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten</i>	8
<i>Geconsolideerd kasstroomoverzicht</i>	8
<i>Mutatieoverzicht van het geconsolideerd eigen vermogen</i>	15
<i>Toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening</i>	17
Toelichting 1. Informatie betreffende de onderneming	17
Toelichting 2. Belangrijkste opname- en waarderingsregels	17
Toelichting 3. Goodwill	30
Toelichting 4. Immateriële vaste activa met bepaalde gebruiksduur	32
Toelichting 5. Materiële vaste activa	36
Toelichting 6. Deelnemingen in dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde ondernemingen	39
Toelichting 7. Andere deelnemingen	50
Toelichting 8. Winstbelasting	50
Toelichting 9. Activa en schulden voor pensioenen, andere vergoedingen na uitdiensttreding en beëindigingsvoordelen	54
Toelichting 10. Andere vaste activa	62
Toelichting 11. Voorraden	62
Toelichting 12. Handelsvorderingen	62
Toelichting 13. Andere vlottende activa	63
Toelichting 14. Beleggingen	63
Toelichting 15. Geldmiddelen en kasequivalenten	63
Toelichting 16. Activa opgenomen als aangehouden voor verkoop	64
Toelichting 17. Vermogen	65
Toelichting 18. Rentedragende schulden	67
Toelichting 19. Voorzieningen	70
Toelichting 20. Andere langetermijnschulden	71
Toelichting 21. Andere kortetermijnschulden	71
Toelichting 22. Netto omzet	72
Toelichting 23. Andere bedrijfsopbrengsten	72
Toelichting 24. Niet-recurrente opbrengsten	73
Toelichting 25. Kosten van aan omzet gerelateerde materialen en diensten	73
Toelichting 26. Personeelskosten en pensioenen	73
Toelichting 27. Andere bedrijfskosten	74
Toelichting 28. Niet-recurrente kosten	76
Toelichting 29. Afschrijvingen	76

Toelichting 30. Netto financiële opbrengsten/(kosten)	77
Toelichting 31. Winst per aandeel.....	80
Toelichting 32. Betaalde en voorgestelde dividenden	80
Toelichting 33. Bijkomende toelichtingen inzake financiële instrumenten	82
Toelichting 34. Informatie over verbonden partijen.....	63
Toelichting 35. Rechten, verbintenissen en voorwaardelijke verplichtingen	97
Toelichting 36. Op aandelen gebaseerde betalingen	101
Toelichting 37. Relatie met de commissaris.....	103
Toelichting 38. Segmentinformatie.....	104
Toelichting 39. Recent gepubliceerde IFRS-normen	107
Toelichting 40. Gebeurtenissen na balansdatum.....	107
<i>Verslag van de Commissaris</i>	107

Geconsolideerde balans

(in miljoen EUR)		Per 31 december	
		2014	2015
ACTIVA			
	Toelichting		
VASTE ACTIVA		6.339	6.386
Goodwill	3	2.272	2.272
Immateriële vaste activa met beperkte levensduur	4	1.180	1.162
Materiële vaste activa	5	2.680	2.809
Geassocieerde ondernemingen en joint ventures	6	4	2
Andere deelnemingen	7	8	9
Uitgestelde belastingvorderingen	8	102	89
Andere vaste activa	10	94	43
VLOTTENDE ACTIVA		2.183	1.897
Vorraden	11	117	108
Handelsvorderingen	12	1.182	1.140
Terug te vorderen belastingen	8	63	14
Andere vlottende activa	13	111	124
Beleggingen	14	8	8
Geldmiddelen en kasequivalenten	15	702	502
TOTAAL ACTIVA		8.522	8.283
PASSIVA			
	Toelichting		
EIGEN VERMOGEN	17	2.969	2.965
Eigen vermogen (aandeel van de groep)	17	2.779	2.801
Geplaatst kapitaal		1.000	1.000
Eigen aandelen		-470	-448
Wettelijke reserves		100	100
Herwaarderingsreserve		-128	-112
Vergoedingen in aandelen		8	5
Overgedragen winsten		2.270	2.255
Minderheidsbelangen	17	189	164
LANGETERMIJNSCHULDEN		3.332	2.663
Rentedragende schulden	18	2.386	1.761
Schulden voor pensioenen, andere vergoedingen na uitdiensttreding en beëindigingsvoordelen	9	504	464
Voorzieningen	19	154	157
Uitgestelde belastingsschulden	8	110	96
Andere langetermijschulden	20	178	185
KORTETERMIJNSCHULDEN		2.221	2.655
Rentedragende schulden	18	162	674
Handelsschulden		1.358	1.330
Belastingsschulden	8	111	82
Andere kortetermijschulden	21	591	570
TOTAAL PASSIVA		8.522	8.283

Geconsolideerde resultatenrekening

Boekjaar afgesloten op 31 december

(in miljoen EUR)	Toelichting	2014	2015
Netto omzet	22	5.961	5.944
Andere bedrijfsopbrengsten	23	89	68
Niet-recurrente opbrengsten	24	62	0
Totale opbrengsten		6.112	6.012
Kosten van aan omzetgerelateerde materialen en diensten	25	-2.420	-2.377
Personeelskosten en pensioenen	26	-1.041	-1.011
Andere bedrijfskosten	27	-869	-980
Niet-recurrente kosten	28	-27	2
Totale bedrijfskosten vóór afschrijvingen		-4.358	-4.366
Bedrijfswinst vóór afschrijvingen		1.755	1.646
Afschrijvingen	29	-821	-869
Bedrijfswinst		933	777
Financiële opbrengsten		33	20
Financiële kosten		-128	-140
Netto financiële kosten	30	-96	-120
Verlies van geassocieerde ondernemingen en joint ventures		-2	-2
Winst vóór belastingen		835	655
Belastingen	8	-154	-156
Nettowinst		682	499
Minderheidsbelangen	17	27	17
Nettowinst (aandeel van de groep)		654	482
Gewone winst per aandeel (in EUR)	31	2,04	1,50
Verwaterde winst per aandeel (in EUR)	31	2,04	1,50
Gewogen gemiddeld aantal gewone uitstaande aandelen	31	320.119.106	321.767.821
Gewogen gemiddeld aantal gewone uitstaande aandelen voor verwaterde winst per aandeel	31	321.009.798	322.272.472

Geconsolideerde staat van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

Boekjaar afgesloten op 31 december			
(in miljoen EUR)	Toelichting	2014	2015
Nettowinst		682	499
Niet-gerealiseerde resultaten:			
Items die zullen gereclassificeerd worden naar winst en verlies			
Kasstroom afdekkingsinstrumenten:			
Winst(verlies) onmiddellijk opgenomen in het eigen vermogen		1	-5
Herclassificaties		4	4
Wisselkoersverschillen uit omrekening van buitenlandse activiteiten		-1	0
Andere		1	0
Totaal voor gerelateerde belastingeffecten		6	-1
Belastingen op niet-gerealiseerde resultaten			
Kasstroom afdekkingsinstrumenten			
Winst(verlies) onmiddellijk opgenomen in het eigen vermogen		0	2
Overdracht naar resultaten rekening voor de periode		-1	-1
Winstbelasting m.b.t. items die zullen gereclassificeerd worden		-2	0
Items die zullen gereclassificeerd worden naar winst en verlies - na aftrek van belastingeffecten		4	0
Items die niet zullen gereclassificeerd worden			
Herwaardering van toegezegdpensioenregelingen		-102	18
Totaal voor gerelateerde belastingeffecten	9	-102	18
Belastingen op niet-gerealiseerde resultaten			
Herwaardering van toegezegdpensioenregelingen		20	-1
Winstbelasting m.b.t. items die niet zullen gereclassificeerd worden		20	-1
Items die niet zullen gereclassificeerd worden na aftrek van winstbelasting		-83	17
Totaal van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten		603	515
Toe te rekenen aan:			
Aandeelhouders van de moedermaatschappij		576	498
Minderheidsbelangen		27	17

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

Boekjaar afgesloten op 31 december

(in miljoen EUR)	Toelichting	2014	2015
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Nettowinst		682	499
Aanpassingen voor:			
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	4/5	821	869
Stijging van bijzondere waardeverminderingen op goodwill, immateriële en materiële vaste activa	3/4/5	1	0
Toename / (afname) van voorzieningen		-50	3
Uitgestelde belastinglasten	8	5	-3
Stijging van bijzondere waardeverminderingen op deelnemingen		4	0
Aandeel in het verlies van ondernemingen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode	6	2	2
Herwaardering naar de reële waarde van financiële instrumenten	30	-5	-16
Afschrijving van de achtergestelde obligatieleningen	30	6	31
Meerwaarde op de verkoop van geconsolideerde deelnemingen	6	-27	0
Winst op de verkoop van deelnemingen en ondernemingen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode	30	-1	-2
Winst uit de verkoop van vaste activa		-46	-18
Andere niet-kasbewegingen		17	3
Kasstroom uit operationele activiteiten vóór wijzigingen in het bedrijfskapitaal		1.410	1.370
Daling van voorraden		31	9
Daling van handelsvorderingen		43	54
Daling van andere vlottende activa		48	33
Toename / (daling) van handelsschulden (1)		64	-29
Daling van belastingsschulden		-21	-32
Toename / (afname) van andere korte termijnschulden		-59	2
Daling van nettoschuld voor pensioenen, andere vergoedingen na uitdiensttreding en beëindigingsvoordelen	9	-69	-22
Toename van andere langetermijnschulden en voorzieningen		1	0
Toename van het bedrijfskapitaal, netto van aanschaffingen en verkopen van filialen		37	16
Nettokasstroom uit operationele activiteiten		1.447	1.386
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Geldmiddelen betaald voor aanschaffing van immateriële en materiële vaste activa (1)	4/5	-916	-1.000
Kasstroom voor het verwerven van andere deelnemingen en joint ventures		0	-3
Geldmiddelen betaald voor aanschaffing van dochterondernemingen, na aftrek van verworven geldmiddelen	6	-1	-20
Geldmiddelen gekregen uit / (betaald voor) de verkoop van geconsolideerde ondernemingen na aftrek van afgestane geldmiddelen	6	95	-3
Geldmiddelen uit de verkoop van immateriële en materiële vaste activa		83	39
Geldmiddelen uit de verkoop van andere deelnemingen en ondernemingen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode		0	8
Geldmiddelen uit de verkoop andere vaste activa		2	0
Nettokasstroom besteed in investeringsactiviteiten		-737	-978
Kasstroom vóór financieringsactiviteiten		711	408
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Dividenden uitgekeerd aan aandeelhouders	32	-718	-489
Dividenden uitgekeerd aan minderheidsbelangen	17	-33	-36
Netto verkoop van eigen aandelen		54	19
Netto verkoop van geldbeleggingen		51	0
Wijziging in het eigen vermogen		-1	0
Uitgifte van langetermijnschulden		597	492
Aflossing van langetermijnschulden (3)		0	-594
Aflossing van kortetermijnschulden		-314	0
Nettokasstroom besteed in financieringsactiviteiten (2)		-364	-608
Netto toename/(afname) van geldmiddelen en kasequivalenten		347	-200
Geldmiddelen en kasequivalenten op 1 januari		355	702
Geldmiddelen en kasequivalenten op 31 december	15	702	502
(1) Nettokasstroom uit operationele activiteiten bevat de volgende kasbewegingen :			
Betaalde interesten		-89	-92
Ontvangen interesten		8	3
Betaalde belastingen		-171	-191

(1) 2014 herwerkt: bevat alle wijzigingen in het werkkapitaal met betrekking tot CAPEX.

(2) Winsten en verliezen ten gevolge van schulderstructurering zijn opgenomen in kasstromen uit financieringsactiviteiten.

(3) De terugbetaling van langetermijnschulden is de netto betaling voor de schulden en daarmee samenhangende derivaten.

Mutatieoverzicht van het geconsolideerd eigen vermogen

(in miljoen EUR)	Geplaatst kapitaal	Eigen aandelen (EA)	Wettelijke reserves	AVV & Afdekking reserve	IAS 19 herwaardering	Omrekenningsverschillen	Vergoedingen in aandelen	Overgedragen winsten	Totaal eigen vermogen (aandeel van de groep)	Minderheidsbelangen	Totaal eigen vermogen
Saldo op 1 januari 2014	1.000	-527	100	-3	-48	1	13	2.310	2.846	196	3.042
Herwaardering aan reële waarde van kasstroom afdekkinginstrumenten	0	0	0	3	0	0	0	0	3	0	3
Transfers	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1
Wisselkoersverschillen	0	0	0	0	0	-1	0	0	-1	0	-1
Herwaardering van toegezegd pensioenregelingen	0	0	0	0	-82	0	0	0	-82	-1	-83
Wijzigingen in het eigen vermogen niet opgenomen in de resultatenrekening	0	0	0	5	0	-1	0	0	-78	-1	-79
Netto winst	0	0	0	0	0	0	0	654	654	27	682
Totaal van niet-gerealiseerde inkomsten en kosten	0	0	0	5	-82	-1	0	654	576	27	603
Dividenden aan aandeelhouders (m.b.t. 2013)	0	0	0	0	0	0	0	-537	-537	0	-537
Interim dividenden aan aandeelhouders (m.b.t. 2014)	0	0	0	0	0	0	0	-161	-161	0	-161
Dividenden van dochterondernemingen aan minderheidsbelangen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-33	-33
Eigen aandelen											
Uitoefening van opties op aandelen	0	57	0	0	0	0	0	-3	54	0	54
Opties op aandelen											
In resultaatname van uitgestelde vergoedingen in aandelen	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1
Uitoefening van opties op aandelen	0	0	0	0	0	0	-6	6	0	0	0
Totaal transacties met aandeelhouders en minderheidsbelangen	0	57	0	0	0	0	-5	-694	-643	-33	-676
Saldo op 31 december 2014	1.000	-470	100	2	-130	0	8	2.270	2.779	189	2.969
Herwaardering aan reële waarde van kasstroom afdekkinginstrumenten	0	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0
Herwaardering van toegezegd pensioenregelingen	0	0	0	0	17	0	0	0	17	0	17
Wijzigingen in het eigen vermogen niet opgenomen in de resultatenrekening	0	0	0	-1	17	0	0	0	16	0	16
Netto winst	0	0	0	0	0	0	0	482	482	17	499
Totaal van niet-gerealiseerde inkomsten en kosten	0	0	0	-1	17	0	0	482	498	17	515
Dividenden aan aandeelhouders (m.b.t. 2014)	0	0	0	0	0	0	0	-322	-322	0	-322
Interim dividenden aan aandeelhouders (m.b.t. 2015)	0	0	0	0	0	0	0	-161	-161	0	-161
Dividenden van dochterondernemingen aan minderheidsbelangen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-36	-36
Wijziging van eigendomsbelang in deelnemingen	0	0	0	0	0	0	0	-14	-14	-6	-20
Eigen aandelen											
Uitoefening van opties op aandelen	0	22	0	0	0	0	0	-2	20	0	20
Opties op aandelen											
In resultaatname van uitgestelde vergoedingen in aandelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uitoefening van opties op aandelen	0	0	0	0	0	0	-2	2	0	0	0
Totaal transacties met aandeelhouders en minderheidsbelangen	0	22	0	0	0	0	-2	-496	-477	-42	-519
Saldo op 31 december 2015	1.000	-448	100	2	-114	0	5	2.255	2.801	164	2.965

Toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening

Toelichting 1. Informatie betreffende de onderneming

De geconsolideerde jaarrekening per 31 december 2015 werd goedgekeurd voor publicatie door de Raad van Bestuur van 25 februari 2016. Ze omvat de jaarrekening van Proximus NV, haar dochterondernemingen evenals het aandeel van de Groep in de resultaten van geassocieerde ondernemingen en joint ventures opgenomen volgens de “equity”methode (hierna “de Groep” genoemd).

Proximus NV is een Naamloze Vennootschap van Publiek Recht die in België is geregistreerd. De omvorming van Belgacom (nu Proximus) van een Autonoom Overheidsbedrijf naar een Naamloze Vennootschap van Publiek Recht werd doorgevoerd bij koninklijk besluit van 16 december 1994. De zetel van Proximus NV is gevestigd in de Koning Albert-II-laan 27 te 1030 Brussel, België. De naamsverandering is gebeurd in 2015.

De Raad van Bestuur, de Chief Executive Officer en het Executief Comité evalueren de financiële prestaties en kennen de middelen toe volgens de klantgeoriënteerde organisatie die gestructureerd is rond de volgende vijf te rapporteren operationele segmenten:

- **De Consumer Business Unit (CBU)** verkoopt spraakproducten en -diensten, internet en televisie, zowel op vaste als mobiele netwerken, aan residentiële klanten en aan kleine bedrijven sinds 2015 (zelfstandigen en kleine ondernemingen), evenals ICT-oplossingen voornamelijk op de Belgische markt;
- **De Enterprise Business Unit (EBU)** verkoopt ICT- en telecomdiensten en -producten aan middelgrote en grote ondernemingen. Deze ICT-oplossingen, waaronder telefoondiensten, worden vooral gecommercialiseerd onder de merknamen Proximus en Telindus, zowel op de Belgische als de internationale markten;
- **De Service Delivery Engine & Wholesale (SDE&W)** centraliseert alle netwerk- en IT-diensten en kosten (uitgezonderd kosten verbonden aan de klantenactiviteiten en aan de levering van ICT-oplossingen), levert diensten aan CBU en EBU en verkoopt deze diensten aan andere telecom- en kabeloperatoren;
- **International Carrier Services (ICS)** is verantwoordelijk voor de internationale carrieractiviteiten;
- **Staff and Support (S&S)** groepeerde alle horizontale functies (human resources, finance, legal, strategy and corporate communication), internal services en real estate, die de activiteiten van de Groep ondersteunen.

Als onderdeel van de “Fit-for-Growth” strategie, die meer efficiëntie en vereenvoudiging beoogt, heeft Proximus begin 2015 zijn organisatie gewijzigd. Dit heeft ook geleid tot een nieuwe klantensegmentering. De belangrijkste verandering bestaat erin de kleine ondernemingen (‘small offices’) worden opgenomen in de nieuwe Consumer Business Unit en niet langer in de Enterprise Business Unit.

Bijkomende informatie over de operationele segmenten is opgenomen in toelichting 38.

Het aantal medewerkers van de Groep (in voltijdse equivalenten) bedroeg 14.090 op 31 december 2015 en 14.187 op 31 december 2014;

Voor 2014 bestond het gemiddelde aantal personeelsleden van de Groep uit 139 kaderpersoneelsleden, 13.137 bedienden en 1.494 arbeiders. Voor 2015 bestond het gemiddelde aantal personeelsleden van de Groep uit 164 kaderpersoneelsleden, 12.432 bedienden en 1.444 arbeiders.

Toelichting 2. Belangrijkste opname- en waarderingsregels

Vorbereidingsbasis

De bijgevoegde geconsolideerde jaarrekening per 31 december 2015 werd opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards ("IFRS") zoals goedgekeurd voor toepassing binnen de Europese Unie. De Groep opteerde niet voor een vervroegde toepassing van enige IASB-normen of interpretaties.

De geconsolideerde jaarrekening wordt opgesteld op basis van de historische kostprijsmethode, behalve voor de waardering tegen reële waarde van derivaten en 'voor verkoop beschikbare' financiële activa. De boekwaarden van de activa en passiva die ingedekt zijn d.m.v. reële-waardeafdekkingen ("fair-value hedges") worden aangepast ten einde de wijziging in reële waarde op te nemen die toewijsbaar is aan de afgedekte risico's.

Wijzigingen in opname- en waarderingsregels

De Groep anticipeert niet op de toepassing van normen en interpretaties. De toegepaste opname- en waarderingsregels zijn consistent met deze van vorige boekjaren behalve voor wat betreft de toepassing door de Groep van de nieuwe of herziene IFRS-normen of interpretaties zoals goedgekeurd voor toepassing door de Europese Unie en die verplicht zijn vanaf 1 januari 2015, en welke zijn:

- Aanpassingen aan normen:
Jaarlijkse verbeteringen aan IFRS-normen (periode 2010-2012) en (periode 2011-2013)
- Nieuw gepubliceerde normen en interpretaties:
IFRIC 21 ("Heffingen")

De toepassing van deze nieuwe en aangepaste normen en interpretaties heeft beperkte impact op de jaarrekening van de Groep.

Consolidatiebasis

In toelichting 6 is de lijst opgenomen van de dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde ondernemingen.

Dochterondernemingen zijn entiteiten waarover de Groep zeggenschap heeft. Er is zeggenschap wanneer de Groep macht heeft over de deelneming, blootgesteld is aan of rechten heeft op veranderlijke opbrengsten uit hoofde van zijn betrokkenheid bij de deelneming en over de mogelijkheid beschikt zijn macht te gebruiken om zijn opbrengsten te beïnvloeden.

Een dochteronderneming wordt opgenomen in de consolidatie vanaf de dag waarop zeggenschap wordt verworven over de dochteronderneming en eindigt wanneer de Groep zeggenschap verliest. Intragroepsaldi en -verrichtingen en bijhorende niet-gerealiseerde winsten of verliezen tussen ondernemingen van de Groep worden volledig geëlimineerd. Indien nodig worden de opname- en waarderingsregels van de dochterondernemingen aangepast om ervoor te zorgen dat de geconsolideerde jaarrekening opgemaakt wordt volgens uniforme grondslagen.

Wijzigingen in het eigendomsbelang van de Groep in dochterondernemingen die niet leiden tot het verlies van zeggenschap in die dochterondernemingen worden verwerkt als eigenvermogenstransacties. Elk verschil tussen de reële waarde van de betaalde vergoeding en de wijziging in de belangen zonder overheersende zeggenschap worden rechtstreeks in het eigenvermogen verwerkt en toegerekend aan de eigenaars van de onderneming.

Een joint venture is een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, rechten hebben op de netto activa van de overeenkomst.

Gezamenlijke zeggenschap is het contractueel afgesproken delen van de zeggenschap over een overeenkomst, waarvan slechts sprake is wanneer besluiten over de relevante activiteiten unanieme instemming vereisen van de partijen die de zeggenschap delen. Joint ventures worden opgenomen in deze geconsolideerde jaarrekeningen volgens de vermogensmutatiemethode.

Geassocieerde ondernemingen zijn ondernemingen waarop de Groep een invloed van betekenis heeft, meer bepaald deelnemingen waarin Proximus de macht heeft om deel te nemen (geen zeggenschap) aan de financiële en operationele beleidsbeslissingen.. Deze deelnemingen worden ook opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode.

Volgens die methode worden de investeringen in geassocieerde deelnemingen of joint ventures aanvankelijk erkend tegen verkrijgingsprijs en vervolgens aangepast voor het aandeel van de Groep in de winst of het verlies of andere niet-gerealiseerde resultaten van de geassocieerde deelneming of de joint venture, en dit vanaf de aanschaffingsdatum. Deze investeringen en het vermogensaandeel van de resultaten voor de periode zijn respectievelijk weergegeven in de balans en de resultatenrekening als deelnemingen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures en als aandeel in de resultaten van geassocieerde ondernemingen en joint ventures.

De groep beëindigt de toepassing van de vermogensmutatiemethode op het ogenblik dat een investering geen geassocieerde onderneming of joint venture meer is, of wanneer de investering wordt opgenomen als aangehouden voor verkoop. Wanneer de Groep een belang blijft aanhouden in de vroegere geassocieerde onderneming of joint venture is het belang een financieel actief. De Groep waardeert het overblijvende belang aan reële waarde op die datum en de reële waarde wordt beschouwd als de reële waarde bij initiële erkenning in overeenstemming met IAS 39. Het verschil tussen de boekwaarde van de geassocieerde onderneming of joint venture op datum van stopzetten van de vermogensmutatiewaarde enerzijds, en de reële waarde van elk overblijvend belang en opbrengst uit de gedeeltelijke verkoop van het belang in de geassocieerde onderneming of joint venture anderzijds, wordt opgenomen in de berekening van de winst of verlies op de verkoop van de geassocieerde onderneming of joint venture.

De Groep blijft de vermogensmutatiemethode toepassen wanneer een investering in een geassocieerde onderneming een joint venture wordt of wanneer een investering in een joint venture een investering in een geassocieerde onderneming wordt. In dergelijk geval van wijziging in eigendomsbelang gebeurt er geen herberekening aan reële waarde.

Bedrijfscombinaties

Verwerving van bedrijven wordt verwerkt volgens de overnamemethode. De overgedragen vergoeding wordt gewaardeerd tegen reële waarde, die berekend wordt als de som van de reële waarden van de overgedragen activa op overnamedatum, de aangegane verplichtingen jegens voormalige eigenaars van de overgenomen partij en de door de overnemende partij uitgegeven aandelenbelangen in ruil voor zeggenschap over de overgenomen partij. De aan de overname gerelateerde kosten worden erkend in de resultatenrekening wanneer ze zich voordoen.

Op overnamedatum worden de verworven identificeerbare activa en overgenomen verplichtingen gewaardeerd aan hun reële waarde op die datum, en deze inclusief de reële waardering van de niet-erkende activa en verplichtingen in de balans van de overgenomen partij welke hoofdzakelijk klantenbestanden en merknamen omvatten.

Belangen zonder overheersende zeggenschap ('minderheidsbelangen') kunnen initieel gewaardeerd worden tegen reële waarde of tegen het evenredige deel in de identificeerbare netto-activa van de overgenomen partij. De keuze van het waarderingsprincipe wordt transactie per transactie bepaald.

Beoordelingen en schattingen

Bij de opmaak van de geconsolideerde jaarrekening dient het management beoordelingen en schattingen te maken die een impact hebben op de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Beoordelingen en schattingen die gemaakt worden op elke rapporteringsdatum weerspiegelen de omstandigheden die bestonden op die datum (zoals marktprijs, intrestvoeten en wisselkoersen). Hoewel management deze schattingen baseert op haar beste kennis van de huidige gebeurtenissen en van de acties die de Groep zou kunnen ondernemen, kunnen werkelijke resultaten afwijken van deze schattingen.

Belangrijkste beoordelingen en schattingen zijn vooral gedaan in volgende domeinen:

Claims en voorwaardelijke verplichtingen (zie toelichting 35)

Voor claims en voorwaardelijke verplichtingen is beoordeling vereist ten aanzien van het bestaan van een verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis uit het verleden, het bepalen van de waarschijnlijkheid van een economische uitstroom, en van het kwantificeren van deze waarschijnlijke uitstroom van economische middelen. Deze inschatting wordt herzien wanneer nieuwe informatie beschikbaar is en met behulp van advies van externe experts.

Winstbelastingen

Op 11 januari 2016 kondigde de Europese Commissie de beslissing aan dat de Belgische rulings toegestaan aan multinationals inzake "Excess Profit" als illegale staatssteun worden beschouwd en dat de niet betaalde belastingen moeten teruggevorderd worden door de Belgische staat. BICS heeft dergelijke ruling toegepast voor de periode 2010-2014.

BICS heeft tot nu toe nog geen informatie ontvangen van de Europese Commissie of van de Belgische staat, wat betreft het te betalen bedrag. Bovendien overweegt BICS in beroep te gaan voor het Europees Gerecht tegen de beslissing van de Europese Commissie.

BICS verwacht dat binnenkort informatie zal bekend gemaakt worden over het te betalen bedrag.

De betaling van het gevorderde bedrag zal waarschijnlijk plaatsvinden in 2016, ongeacht het feit of al dan niet beroep zal aangetekend worden tegen de beslissing.

Een belastingschuld is geprovisioneerd voor de geschatte netto financiële impact. (zie toelichtingen 8 en 40)

Realiseerbare waarde van kasstroom genererende eenheden met goodwill

In toelichting 3 worden de belangrijkste veronderstellingen besproken die gebruikt zijn, bij het testen op bijzondere waardeverminderingen, voor het bepalen van de realiseerbare waarde van de kasstroom genererende eenheden met goodwill.

Actuariële veronderstellingen betreffende de waardering van de verplichtingen voor personeelsbeloningen en fondsbeleggingen

De Groep heeft verschillende personeelsbeloningsplannen zoals pensioenplannen, andere plannen na uitdiensttreding en beëindigingsvoordelen.

In toelichting 9 (Activa en schulden voor pensioenen, andere vergoedingen na uitdiensttreding en beëindigingsvoordelen) worden de belangrijkste veronderstellingen besproken die gebruikt zijn bij de waardering van de verplichting, de fondsbeleggingen en de netto kost over de periode.

Zeggenschap over BICS.

Zoals beschreven in toelichting 6 is BICS een dochteronderneming van de Groep via het aangehouden belang van 57,6% van de aandelen en 57,6% van de stemrechten.

De aandeelhoudersovereenkomst van BICS voorziet in besluitvormingsregels en een "deadlock" procedure van kracht vanaf 1 januari 2010. Deze regels en procedures deden de Groep in het verleden besluiten dat het zeggenschap had over BICS. Deze conclusie blijft geldig onder toepassing van IFRS 10 "De geconsolideerde jaarrekening" (effectief op 1 januari 2014), zelfs rekening houdend met potentiële belemmeringen voor het uitoefenen van zeggenschap over BICS.

Omrekening van vreemde valuta

De presentatievaluta voor de Groep is de euro. Transacties in vreemde valuta worden bij initiële opname omgerekend aan de wisselkoers die geldt op de transactiedatum. Monetaire activa en passiva uitgedrukt in vreemde munt worden op balansdatum in de functionele valuta van de entiteit omgerekend aan de slotkoers van die dag. Netto wisselkoersverschillen bij de omrekening van monetaire activa en passiva worden in het resultaat opgenomen onder "andere bedrijfskosten" in de periode waarin ze zich voordoen.

Buitenlandse activiteiten

Sommige buitenlandse dochterondernemingen en joint ventures werkzaam in niet euro landen worden beschouwd als buitenlandse activiteiten die integraal deel uitmaken van de activiteiten van de rapporterende onderneming. Hierbij worden de monetaire activa en passiva op balansdatum omgerekend tegen de slotkoers; niet-monetaire activa en passiva worden omgerekend tegen de historische koers, uitgezonderd niet-monetaire activa die in de lokale munt aan reële waarde gewaardeerd zijn. Deze laatste worden omgerekend aan de wisselkoers op het moment dat de reële waarde bepaald werd. De opbrengsten en kosten van deze entiteiten worden omgerekend tegen de gemiddelde koers. De resulterende wisselkoersverschillen worden in het resultaat opgenomen onder "andere bedrijfskosten" in de periode waarin ze zich voordoen.

Voor andere buitenlandse dochterondernemingen en joint-ventures werkzaam in niet eurolanden, worden de activa en de passiva op balansdatum omgerekend tegen de slotkoers. De opbrengsten en kosten van deze entiteiten worden omgerekend tegen de gemiddelde koers. De resulterende wisselkoersverschillen worden rechtstreeks in een afzonderlijke component van het eigen vermogen geboekt. Bij de verkoop van dergelijke entiteit wordt het cumulatieve bedrag dat in het

eigen vermogen genomen werd en betrekking heeft op deze specifieke buitenlandse operatie in resultaat genomen.

Alle wisselkoersverschillen die voortvloeien uit een monetair element dat deel uitmaakt van de netto investering van de Groep in dergelijke entiteit worden eveneens in dezelfde afzonderlijke component van het eigen vermogen opgenomen.

Goodwill

Goodwill vertegenwoordigt het bedrag waarmee de som van de overgedragen vergoeding, het bedrag van enig minderheidsbelang, en de reële waarde van het voorheen aangehouden aandelenbelang, indien toepasselijk, de netto reële waarde van de identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen verworven via bedrijfscombinaties overschrijdt. Wanneer de Groep zeggenschap verwerft, wordt enig voorheen aangehouden belang in de overgenomen partij geherwaardeerd naar reële waarde via de resultatenrekening.

Wanneer de netto reële waarde, na herbeoordeling van de identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen verworven in een bedrijfscombinatie, de som van de overgedragen vergoeding, het bedrag van enig minderheidsbelang, en de reële waarde van het voorheen aangehouden aandelenbelang overtreft, wordt deze meerwaarde onmiddellijk erkend in de resultatenrekening als winst uit een 'voordelige koop'.

Veranderingen in de voorwaardelijke vergoeding die deel uitmaakt van de overgedragen vergoeding worden aangepast ten opzichte van goodwill, indien deze zich voordoen tijdens de voorwaardelijke aankooprijstoewijzingsperiode en indien ze verband houden met feiten en omstandigheden die bestonden op datum van overname. In de andere gevallen, afhankelijk van het al dan niet classificeren van de voorwaardelijke vergoeding als eigen vermogen of niet, worden de aanpassingen via eigen vermogen of via de resultatenrekening opgenomen.

Aankoopkosten worden in kosten opgenomen en belangen zonder overheersende zeggenschap ('minderheidsbelangen') worden berekend op overnamedatum, ofwel aan hun reële waarde, ofwel aan hun proportioneel deel in de identificeerbare activa en schulden van de overgenomen partij, en dit op een transactie-per-transactie basis.

Goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs en wordt niet afgeschreven maar jaarlijks getest op bijzondere waardeverminderingen op het niveau van de kasstroom genererende eenheid alsook telkens wanneer er een aanwijzing is dat de kasstroom genererende eenheid aan die de goodwill werd toegewezen een bijzondere waardevermindering zou kunnen hebben ondergaan. Een erkend bijzondere waardevermindering verlies op goodwill wordt nooit teruggenomen in de volgende periodes, zelfs indien er aanwijzingen zijn dat de bijzondere waardevermindering niet langer bestaat of verminderd zou kunnen zijn.

Immateriële vaste activa met bepaalde gebruiksduur

De immateriële vaste activa bestaan hoofdzakelijk uit de Global System for Mobile Communications ("GSM")-licentie, de Universal Mobile Telecommunications Systems ("UMTS")-licentie, 4G-licenties, merknamen en klantenbestanden verworven via bedrijfscombinaties, intern ontwikkelde software en andere immateriële vaste activa zoals voetbalrechten, uitzendrechten en extern ontwikkelde software.

De Groep activeert bepaalde uitgaven gemaakt met betrekking tot de ontwikkeling of de aankoop van software voor intern gebruik indien zij identificeerbaar zijn, indien de Groep zeggenschap heeft over de activa en indien de toekomstige economische voordelen waarschijnlijk zijn. De geactiveerde kosten voor software zijn opgenomen als intern gegenereerde en andere immateriële vaste activa en worden afgeschreven over drie tot vijf jaar.

Immateriële vaste activa met een bepaalde gebruiksduur die afzonderlijk zijn verworven worden bij de eerste opname gewaardeerd tegen kostprijs. De geraamde aanschaffingswaarde van immateriële vaste activa die verworven met in de tijd wijzigende prijsstructuren, omvatten de vaste en de geraamde variabele vergoeding op overnamedatum. Wanneer vervolgens de boekwaarde van de financiële schuld herberekend wordt, wordt de kostprijs van het activa aangepast. De kostprijs van immateriële vaste activa verworven bij een bedrijfscombinatie is de reële waarde op overnamedatum.

Immateriële vaste activa met een bepaalde gebruiksduur worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De restwaarde van zulke immateriële vaste activa wordt verondersteld nul te zijn.

- Merknamen en klantenbestanden verworven in bedrijfscombinaties worden lineair afgeschreven over hun geraamde gebruiksduur (3 tot 20 jaar). Uitgezonderd wanneer het gebruik van een actief beperkt is in tijd, om contractuele redenen of gegeven het verwachte

gebruik door het management, wordt de gebruiksduur bepaald op aanschaffingsdatum, op individuele basis per actief, zodanig dat de verwachte gecumuleerde geactualiseerde kasstromen die door het actief in kwestie gegenereerd worden gedurende zijn gebruiksduur, ongeveer 90% vertegenwoordigen van de totaal verwachte gecumuleerde geactualiseerde kasstromen.

- GSM-, UMTS- en 4 G licenties, andere immateriële vaste activa en intern gegenereerde activa met beperkte gebruiksduur worden lineair afgeschreven over hun geraamde gebruiksduur. De afschrijving begint zodra het immaterieel vast actief beschikbaar is voor beoogd gebruik. De gebruiksduur van licenties zijn vastgelegd bij Koninklijk Besluit en variëren van 5 tot 20 jaar. De gebruiksduur werd als volgt bepaald:

GSM, UMTS, 4G en andere netwerklenties	volgens licentieduur
• GSM (2G)	5 tot 6
• UMTS (3G)	16
• LTE (4G)	15
• 800 MHz (4G)	20
Verworven merknamen en klantenbestanden	3 tot 20
Software	5
Gebruiksrechten, voetbal- en uitzendrechten	Contractduur (als regel van 2 tot 5)

De afschrijvingsperiode en de afschrijvingsmethode voor immateriële vaste activa met een bepaalde gebruiksduur worden minstens aan het einde van elke boekjaar herzien. Veranderingen in de voorziene gebruiksduur of in het voorziene patroon van toekomstige economische voordelen die het actief in zich bergt, worden verrekend door de afschrijvingsperiode en afschrijvingsmethode te veranderen. Deze worden behandeld als wijzigingen van de boekhoudkundige schattingen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa, welke ook aan derden verhuurde activa bevatten, worden gepresenteerd volgens hun aard en worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met de gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kosten voor de uitbreidingen of substantiële verbeteringen van de materiële vaste activa worden geactiveerd. De onderhouds- en herstellingskosten voor materiële vaste activa worden opgenomen in de bedrijfskosten indien ze de gebruiksduur van het actief niet verlengen of wanneer het toekomstig economische nut niet beduidend verhoogd wordt. De kostprijs van materiële vaste activa bevat de kosten voor hun ontmanteling, verwijdering en herstelling, wanneer de Groep daarvoor een verplichting heeft ten gevolge van de installatie van het actief.

Een element dat tot de materiële vaste activa hoort wordt niet langer op de balans opgenomen na vervreemding dan wel indien er geen economische voordelen meer te verwachten zijn van het gebruik of de vervreemding van het actief. Een eventuele winst of verlies voortvloeiend uit het niet meer opnemen van het actief (berekend als het verschil tussen de geschatte netto opbrengst en de boekwaarde van het actief) wordt opgenomen in de resultatenrekening van het jaar waarin het actief niet meer opgenomen wordt.

De afschrijving van een actief start zodra het klaar is voor zijn beoogd gebruik. De afschrijvingen worden lineair berekend over de geraamde gebruiksduur van het actief. De gebruiksduur wordt als volgt bepaald:

Terreinen en gebouwen	Gebruiksduur (jaren)
• Terreinen	onbeperkt
• Gebouwen en uitrustingen in gebouwen	22 tot 33
• Faciliteiten in gebouwen	3 tot 10
• Werken in gehuurde gebouwen en reclame uitrustingen	3 tot 10
Technische en netwerkuitrustingen	
• Kabels en buizen	15 tot 20
• Centrales	8 tot 10
• Transmissie	6 tot 8
• Radio toegang netwerk	6 tot 7
• Mobiele sites en uitrusting voor faciliteiten in sites	5 tot 10
• Uitrustingen geïnstalleerd in de gebouwen van de klant	2 tot 8

• Data en andere netwerkuitrustingen	2 tot 15
Meubilair en voertuigen	
• Meubilair en kantooruitrusting	3 tot 10
• Voertuigen	5 tot 10

De restwaarden, gebruiksduur en afschrijvingsmethoden van activa worden aan het eind van elk boekjaar herzien en aangepast indien nodig.

Kosten van verkochte materialen, personeelskosten en andere bedrijfskosten worden weergegeven in de resultatenrekening na aftrek van de werkzaamheden uitgevoerd en geactiveerd door de onderneming voor de uitbouw van materiële vaste activa.

Financieringskosten worden geactiveerd indien zij rechtstreeks toe te rekenen zijn aan de verwerving, bouw of productie van een in aanmerking komend actief.

Bijzondere waardeverminderingen van niet-financiële activa

De Groep onderzoekt op iedere balansdatum of de niet-financiële activa geen tekenen van bijzondere waardevermindering vertonen.

De Groep vergelijkt minstens één keer per jaar de boekwaarde met de geschatte realiseerbare waarde van immateriële vaste activa in aanbouw en kasstroom genererende eenheden die goodwill omvatten. De Groep voert deze jaarlijkse bijzondere waardeverminderingstest uit tijdens het vierde kwartaal van het jaar.

Er wordt een bijzondere waardevermindering erkend wanneer de boekwaarde van een actief of kasstroom genererende eenheid de geraamde realiseerbare waarde overschrijdt. De realiseerbare waarde van een actief is de hoogste waarde van de reële waarde van een actief of een kasstroom genererende eenheid na aftrek van de verkoopkosten en de bedrijfswaarde voor de Groep.

Bij de bepaling van de bedrijfswaarde worden de geschatte toekomstige kasstromen geactualiseerd, waarbij een disconteringsvoet vóór belasting wordt toegepast die rekening houdt met de huidige marktbeoordelingen van de tijdwaarde van geld en de specifieke risico's van het actief of de kasstroom genererende eenheid.

Bijzondere waardeverminderingen op goodwill, immateriële vaste activa en materiële vaste activa worden opgenomen in de bedrijfskosten. Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een voorheen opgenomen bijzondere waardevermindering niet langer bestaat of is afgenomen. Indien een dergelijke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde geschat. Een voorheen erkende bijzondere waardevermindering wordt slechts teruggedenomen indien er een wijziging is opgetreden in de schattingen die worden gebruikt ter bepaling van de realiseerbare waarde van het actief sinds de laatste bijzondere waardevermindering werd erkend. Indien dit het geval is worden de bijzondere waardeverminderingen op activa andere dan goodwill teruggedenomen teneinde de boekwaarde van het actief te verhogen naar de realiseerbare waarde. Dit verhoogde bedrag kan niet hoger zijn dan de boekwaarde die zou zijn gekomen (na aftrek van afschrijvingen) indien in voorgaande jaren geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn opgenomen. Deze terugname wordt erkend als bedrijfskosten in de resultatenrekening.

Uitgestelde belastingen

Uitgestelde belastingen worden geboekt voor de tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van activa en passiva in de geconsolideerde balans en hun respectievelijke belastbare basis.

Uitgestelde belastingvorderingen verbonden aan verrekenbare tijdelijke verschillen en niet-gebruikte overgedragen belastingverliezen worden opgenomen in zoverre het waarschijnlijk is dat er voldoende belastbare winst beschikbaar zal zijn waarmee het verrekenbare tijdelijke verschil of de niet-gebruikte belastingverliezen kunnen worden verrekend.

De boekwaarde van de uitgestelde belastingvorderingen wordt bij iedere balansdatum opnieuw beoordeeld en wordt verminderd in die mate dat het niet waarschijnlijk is dat toekomstige belastbare winst zal toelaten de belastingvordering geheel of gedeeltelijk te realiseren. Niet erkende belastingvorderingen worden op iedere balansdatum herschat en worden erkend in die mate dat het waarschijnlijk geworden is dat de toekomstige belastbare winst de realisatie van de belastingvordering mogelijk zal maken.

Uitgestelde belastingvorderingen en –schulden worden berekend tegen de aanslagvoeten die naar verwachting zullen worden toegepast in de periode waarin het actief zal worden gerealiseerd of het passief zal worden afgewikkeld; op basis van de aanslagvoeten (en belastingwetgeving) waarvan het wetgevingsproces materieel is afgesloten op balansdatum.

Wijzigingen in uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen worden erkend in de resultatenrekening tenzij ze betrekking hebben op elementen die rechtstreeks erkend worden in het eigen vermogen; in dit geval zal de belastingsimpact ook rechtstreeks erkend worden in het eigen vermogen.

Uitgestelde belastingverplichtingen voor tijdelijke verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen worden erkend, uitgezonderd wanneer de moedermaatschappij het tijdstip kan bepalen waarop het tijdelijk verschil wordt afgewikkeld en het niet waarschijnlijk is dat het verschil zal worden afgewikkeld in de nabije toekomst.

Pensioenen, andere vergoedingen na uitdiensttreding en beëindigingsvoordelen

De Groep beheert verschillende toegezegdepensioenregelingen waarvoor bijdragen worden gestort in afzonderlijk beheerde fondsen. De Groep is eveneens overeengekomen om bijkomende vergoedingen na uitdiensttreding uit te keren aan bepaalde personeelsleden. De kost voor het verstrekken van de beloningen voorzien in de plannen wordt voor elk plan afzonderlijk bepaald gebruikmakend van de actuariële 'Projected Unit Credit'-waarderingsmethode. De actuariële winsten en verliezen worden opgenomen via gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten (eigen vermogen). Pensioenkosten van verstreken diensttijd en winst of verlies op regelingen worden erkend in de resultatenrekening wanneer ze zich voordoen.

De Groep beheert ook verschillende toegezegdebijdragenregelingen. Bijdragen worden in de resultatenrekening opgenomen in de periode voor dewelke ze worden bijgedragen.

De Groep voert sommige herstructureringsprogramma's uit die beëindigingsvoordelen en andere vormen van bijkomende vergoedingen inhouden. De actuariële winsten en verliezen op deze schulden worden in de resultatenrekening opgenomen wanneer ze zich voordoen.

Bij het toepassen van de herziene IAS 19 norm heeft de Groep beslist om de periodieke kost te presenteren als operationele en financiële activiteit voor hun respectievelijke componenten.

Korte- en langetermijnvoordelen voor personeelsleden

De kost van alle korte- en langetermijnvoordelen voor personeelsleden, zoals lonen en salarissen, betaald verlof, bonussen, medische interventies en andere worden opgenomen gedurende de periode waarin het personeelslid de desbetreffende dienst verleent. De Groep neemt deze kosten enkel op indien zij wettelijk of feitelijk verplicht is om een dergelijke betaling uit te voeren en indien er een betrouwbare raming van de schuld kan worden gemaakt.

Financiële instrumenten

Reële waarde van de financiële instrumenten

De volgende methodes en principes worden toegepast om de reële waarde van de financiële instrumenten te ramen:

- Voor investeringen in genoteerde bedrijven en wederzijdse fondsen is de reële waarde gelijk aan hun beurskoers;
- Voor investeringen in niet-genoteerde ondernemingen wordt de reële waarde geraamd aan de hand van recente verkooptransacties op de aandelen van deze niet-genoteerde ondernemingen of, bij gebrek aan zulke transacties, door middel van verschillende waarderingstechnieken zoals toekomstige verdisconteerde kasstroommodellen en "multiples"-methodes;
- Voor investeringen in niet-genoteerde ondernemingen waarvoor geen betrouwbare reële waarde kan worden bepaald, wordt de reële waarde gebaseerd op de historische aanschaffingskosten, gecorrigeerd met de eventuele bijzondere waardeverminderingen;
- Voor langetermijnschulden die onderhevig zijn aan variabele rentevoeten wordt de afgeschreven kost geacht de reële waarde te benaderen;
- Voor langetermijnschulden die onderhevig zijn aan een vaste rentevoet wordt de reële waarde bepaald op basis van de marktwaarde indien aanwezig, of anders op basis van de toekomstige verdisconteerde kasstromen;
- Voor handelsvorderingen, handelsschulden, andere kortlopende activa en passiva worden de boekwaarden in de balans bij benadering opgenomen tegen een reële waarde rekening houdend met hun korte looptijd;
- Voor geldmiddelen en kasequivalenten vormen de boekwaarden opgenomen in de balans een benadering van hun reële waarde rekening houdend met hun korte looptijd;
- Voor derivaten worden de reële waarden geraamd rekening houdend met hun genoteerde prijs op een actieve markt, en indien niet beschikbaar, gebruikmakend van verschillende

waarderingstechnieken, in het bijzonder de verdiscontering van de toekomstige kasstromen.

Criteria voor de initiële opname en het niet meer opnemen van financiële activa en passiva

De financiële instrumenten worden initieel opgenomen wanneer de Groep de contractuele bepalingen van de instrumenten onderschrijft. Gewone aankopen en verkopen van financiële activa worden geboekt op de afwikkelingsdatum.

Financiële activa (of een gedeelte ervan) worden niet meer opgenomen wanneer de Groep de rechten op de vergoedingen, bepaald in het contract, te gelde maakt, of de rechten vervallen of de Groep er afstand van doet of nog indien de Groep de controle verliest over de contractuele rechten die betrekking hebben op het financiële actief. Financiële passiva (of een gedeelte ervan) worden niet meer opgenomen indien de verplichting bepaald in het contract vervalt, ingetrokken of geannuleerd wordt.

Criteria voor de saldering van financiële activa en passiva

Indien er een wettelijk afdwingbaar compensatierecht bestaat voor opgenomen financiële activa en passiva en de intentie aanwezig is om het passief af te wikkelen en het actief tegelijk te gelde te maken of op nettobasis af te wikkelen, worden alle financiële gevolgen gecompenseerd.

Criteria voor classificering van de financiële instrumenten als “tot einde looptijd aangehouden”

Sommige financiële instrumenten worden als “behouden tot vervaldatum” geclassificeerd op basis van de mogelijkheid en de intentie van de Groep om deze instrumenten tot hun vervaldatum te behouden. De Groep heeft al een ruime ervaring in het naleven van deze regel.

Criteria voor het classificeren van de financiële instrumenten als “voor verkoop beschikbaar”

De financiële activa die geen derivaten zijn, waarbij de Groep niet van plan is deze tot het einde van hun looptijd te behouden, die niet als “leningen en vorderingen” geclassificeerd zijn en die door de Groep bij aanvang niet als gewaardeerde activa tegen hun reële waarde via de resultatenrekening geclassificeerd zijn, worden als “aangehouden tot verkoop” geclassificeerd.

Aandelen in het eigen vermogen van niet-geconsolideerde ondernemingen worden gewoonlijk als “aangehouden tot verkoop” geclassificeerd. Aandelen in wederzijdse of in soortgelijke fondsen worden geclassificeerd als “aangehouden tot verkoop” als ze bij eerste opname niet aangemerkt worden als gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening.

Andere deelnemingen

Andere deelnemingen bevatten de aandelen gehouden in entiteiten die geen dochterondernemingen, joint-venture of geassocieerde ondernemingen zijn.

Deze deelnemingen worden initieel opgenomen tegen kostprijs, zijnde tegen de reële waarde van de verstrekte vergoeding met inbegrip van de aanschaffingskosten verbonden aan de investering. Deze deelnemingen worden op de balans geclassificeerd onder de ‘voor verkoop beschikbare financiële activa’.

Na de initiële opname,

- Beleggingen in eigenvermogeninstrumenten waarvoor geen genoteerde marktprijs bestaat en de reële waarde niet op een betrouwbare wijze kan worden bepaald worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met een eventuele bijzondere waardevermindering;
- Alle andere deelnemingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde waarbij de wijzigingen in de reële waarde rechtstreeks worden opgenomen in het eigen vermogen tot het financieel actief verkocht, geïncasseerd of van de hand gedaan wordt, waarna de voorheen in het eigen vermogen toegerekende gecumuleerde winsten of verliezen worden opgenomen in de resultatenrekening onder netto financiële kosten.

Andere financiële vaste activa

De andere financiële vaste activa omvatten derivaten (zie verder), rentedragende vorderingen op lange termijn zoals leningen aan joint ventures, personeel en kasgaranties, en beleggingen op lange termijn zoals ‘notes’ en gekochte obligaties. Langetermijnvorderingen worden geboekt als leningen en vorderingen uitgegeven door het bedrijf en worden gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs. Langetermijninvesteringen worden geclassificeerd als tot het eind van de looptijd aangehouden en worden gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs.

Handelsvorderingen en andere vlottende activa

Handelsvorderingen en andere vlottende activa worden in de balans opgenomen tegen nominale waarde (gewoonlijk het oorspronkelijke factuurbedrag) met aftrek van de waardeverminderingen voor dubieuze debiteuren.

Beleggingen

De beleggingen omvatten aandelen in fondsen en wederzijdse fondsen, vastrentende effecten en deposito's met een looptijd van meer dan drie maanden maar minder dan één jaar.

Aandelen worden initieel opgenomen tegen kostprijs, meer bepaald de reële waarde van de verstrekte vergoeding met inbegrip van de aanschaffingskosten verbonden aan de investering. Na de initiële opname worden aandelen behandeld als beschikbaar voor verkoop, met een herwaardering tot de reële waarde die rechtstreeks in het eigen vermogen wordt geboekt, tot de investering wordt verkocht, geïncasseerd of van de hand gedaan. De gecumuleerde winsten of verliezen die voorheen in het eigen vermogen werden geboekt, worden daarna in de resultatenrekening opgenomen.

Vastrentende effecten worden initieel opgenomen tegen kostprijs, meer bepaald de reële waarde van de verstrekte vergoeding met inbegrip van de aanschaffingskosten verbonden aan de investering. Na de initiële opname worden de vastrentende effecten die aangemerkt zijn als beschikbaar voor verkoop gewaardeerd aan reële waarde, waarbij de winsten en verliezen uit herwaardering in het eigen vermogen worden opgenomen tot de investering is verkocht, geïncasseerd of van de hand gedaan; dan worden deze cumulatieve winsten en verliezen opgenomen in de resultatenrekening.

. De vastrentende effecten die bestemd zijn om tot vervaldag te worden gehouden, worden gewaardeerd tegen de afgeschreven kostprijs, gebruikmakend van de methode van de effectieve rentevoet.

Deposito's worden gewaardeerd tegen de afgeschreven kostprijs.

Geldmiddelen en kasequivalenten

Geldmiddelen en kasequivalenten omvatten liquide middelen, lopende bankrekeningen en beleggingen met een initiële looptijd van minder dan drie maanden, die zeer liquide zijn, onmiddellijk kunnen worden omgezet in geldmiddelen waarvan het bedrag bekend is en die geen materieel risico van waardevermindering in zich dragen.

Geldmiddelen en kasequivalenten worden geboekt tegen de afgeschreven kostprijs.

Bijzondere waardeverminderingen van financiële activa

De Groep onderzoekt op iedere balansdatum of financiële activa of het geheel van financiële activa objectieve indicaties van bijzondere waardevermindering vertonen. Als de boekhoudkundige waarde van de financiële activa hoger is dan de geschatte realiseerbare waarde, wordt een bijzondere waardevermindering geboekt.

Er wordt altijd een specifieke rekening gebruikt om de bijzondere waardeverminderingen te boeken, ongeacht of deze door een kredietverlies veroorzaakt werden of niet.

De provisies en waardeverminderingen op financiële activa worden als andere bedrijfskosten geboekt wanneer de activa betrekking hebben op operationele activiteiten. Voor andere deelnemingen, geassocieerde ondernemingen en activa met betrekking tot financieringsactiviteiten worden de provisies en waardeverminderingen geboekt als financiële kosten.

De waardeverminderingen op vorderingen worden geboekt wanneer het waarschijnlijk is dat de Groep niet in staat zal zijn alle verschuldigde bedragen te innen, op basis van geïndividualiseerde criteria of op basis van statistieken en de analyse van de ouderdomsbalans.

In geval van waardeverminderingen die te wijten zijn aan kredietverliezen, wordt de waardevermindering teruggenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de Groep in staat zal zijn de financiële activa te innen, op basis van verschillende indicaties zoals de oplevering van waarborgen, een succesvolle kapitaalverhoging bij de schuldenaar, enz.

De waardevermindering wordt ook teruggenomen wanneer het actief definitief verkocht, ontvangen of daarentegen niet terugvorderbaar is. Op dat moment worden de definitieve opbrengsten/(kosten) geboekt in de resultatenrekening.

De waardeverminderingen op 'voor verkoop beschikbare' eigen vermogeninstrumenten worden erkend in resultaat in geval van een significante (meer dan 30%) of langdurige (meer dan 12 maanden achtereenvolgend) daling van de reële waarde beneden kostprijs. Deze waardeverminderingen worden niet teruggenomen in de resultatenrekening. Indien een

waardevermindering teruggenomen moet worden, zal een terugneming in het eigen vermogen geboekt worden, als een herwaardering tot de reële waarde.

Rentedragende schulden

Alle kredieten en leningen worden initieel opgenomen tegen kostprijs, meer bepaald de reële waarde van de ontvangen vergoeding na aftrek van de uitgiftekosten verbonden aan de leningen. Na de initiële opname worden de niet-afgedekte schulden gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs op basis van de effectieve intrestvoetmethode met afschrijving van verdisconteringen of premies in de resultatenrekening.

Derivaten

De Groep heeft geen derivaten (en geeft er ook geen uit) voor handelsdoeleinden, maar sommige van haar derivaatcontracten beantwoorden niet aan de criteria van IAS 39 om als hedge accounting te worden verwerkt. Ze worden daarom erkend als derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden; wijzigingen in hun reële waarde worden opgenomen in de resultatenrekening.

De Groep maakt gebruik van derivaten zoals IRCS, rentetermijncontracten en valutaopties om haar risico's verbonden aan schommelingen in vreemde valuta voor onderliggende activa, passiva en toekomstige transacties in te beperken. De derivaten worden tegen reële waarde erkend onder volgende rubrieken: andere activa (lange en korte termijn), rentedragende schulden (lange en korte termijn) en andere schulden (lange en korte termijn).

Een IRCS wordt gebruikt om het groepsrisico van schommelingen van de rentevoet en vreemde valuta op een langetermijnschuld in JPY in te perken. De Groep past hiervoor geen hedge accounting toe. Deze langetermijnschuld in JPY omvat een in een contract besloten derivaat. Dergelijk derivaat wordt gescheiden van het basiscontract en geboekt tegen de reële waarde waarbij wijzigingen in de reële waarde in de resultatenrekening opgenomen worden. De mark-to-marketaanpassingen op dit derivaat wordt gecompenseerd door deze op de IRSC.

Sinds september 2011 is de Groep gestart met het afsluiten van derivaten (termijnwisselcontracten) voor het indekken van de risico's op wisselkoersschommelingen van zeer waarschijnlijke verwachte toekomstige transacties. De Groep verwerkt de kasstroomafdekking administratief als volgt: het deel van de winst of het verlies op het afdekkingsinstrument waarvan is vastgesteld dat het een effectieve afdekking is, wordt in niet gerealiseerde resultaten genomen tot het afgedekte feit zich voordoet. Indien de afgedekte transactie leidt tot de erkenning van een actief, wordt de waarde van het actief bij de initiële erkenning aangepast met het bedrag die voorheen was opgenomen in de niet-gerealiseerde resultaten. Het "niet-effectieve" gedeelte van een "cash flow hedge" wordt altijd erkend in de resultatenrekening.

De andere rentetermijncontracten voldoen niet aan de voorwaarden voor hedge accounting en worden bijgevolg erkend aan reële waarde, waarbij de wijzigingen in die reële waarde worden opgenomen in de resultatenrekening.

Netto winsten / (verliezen) op financiële instrumenten

Dividenden, renteopbrengsten en rentekosten worden door de Groep van de nettowinsten en -verliezen op financiële instrumenten afgehouden. Dividenden, renteopbrengsten en rentekosten die uit financiële instrumenten voortvloeien, worden als financiële opbrengsten/(kosten) geboekt.

Netto winsten / (verliezen) die uit de verkoop of de aanzuivering van financiële instrumenten voortvloeien, worden als financiële opbrengsten/(kosten) geboekt wanneer deze instrumenten betrekking hebben op financieringsactiviteiten. Wanneer financiële instrumenten op operationele of investeringsactiviteiten betrekking hebben, worden de netto winsten / (verliezen) die uit de verkoop of de aanzuivering van deze financiële instrumenten voortvloeien als operationele opbrengsten/(kosten) geboekt.

Netto winsten / (verliezen) die uit de herwaardering naar de reële waarde van derivaten voortvloeien en die gebruikt worden om het wisselrisico uit operationele activiteiten te beheren maar die niet als dekkingsinstrumenten volgens IAS 39 beschouwd worden, worden als operationele opbrengsten/(kosten) geboekt.

Netto winsten / (verliezen) die uit de herwaardering naar de reële waarde van derivaten voortvloeien die gebruikt worden om het renterisico uit financiële activiteiten te beheren, worden als financiële opbrengsten/(kosten) geboekt.

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of tegen netto realiseerbare waarde indien deze lager is.

De kostprijs wordt bepaald volgens de gewogen-gemiddelde-kostprijsmethode behalve voor IT-uitrusting (FIFO methode) en aangekochte goederen voor de wederverkoop in het kader van specifieke onderhanden projecten in opdracht van derden (individuele aankoopprijs).

Voor onderhanden projecten in opdracht van derden, wordt de methode van winstneming toegepast. De methode van winstneming wordt bepaald op basis van de kost van het uitgevoerde werk op balansdatum in verhouding tot de geraamde totale kost voor het project. De projectkosten omvatten alle directe kosten die betrekking hebben op het specifieke project en een toewijzing van vaste en variabele kosten opgelopen met betrekking tot projectactiviteiten, gebaseerd op normale bedrijfscapaciteit.

Lease-overeenkomsten met leveranciers

Lease-overeenkomsten m.b.t. activa waarbij nagenoeg alle risico's en voordelen uit het bezit van het actief worden overgedragen aan de Groep worden geclassificeerd als financiële leases. Financiële leases worden erkend als activa en schulden (rentedragende schulden) ten bedrage van de reële waarde van de geleaste activa of de huidige waarde van de minimale leasingbetalingen bij aanvang van de lease, indien deze lager is. De afschrijving en test voor bijzondere waardeverminderingen voor afschrijfbaar geleaste activa zijn dezelfde als voor afschrijfbaar activa in eigendom. Leasebetalingen worden opgesplitst tussen openstaande schulden en financiële lasten om zo tot een constante intrestvoet per periode te komen op het resterende saldo van de schuld.

Lease-overeenkomsten waarbij alle risico's en voordelen uit het bezit van het actief nagenoeg behouden worden door de verhuurder, worden geclassificeerd als operationele leases. De betalingen onder operationele leases worden lineair over de leasingtermijn als kosten opgenomen in de resultatenrekening.

Voorzieningen

Voorzieningen worden opgenomen indien de Groep een bestaande wettelijke of feitelijke verplichting heeft die voortvloeit uit gebeurtenissen uit het verleden waarvoor waarschijnlijk een uitstroom van middelen die economische voordelen inhouden, vereist zal zijn om de verplichting af te wikkelen en het bedrag van deze verplichting op betrouwbare wijze kan worden geschat. Een gebeurtenis uit het verleden wordt geacht aanleiding te geven tot een bestaande verplichting indien, rekening houdend met de beschikbare bewijsstukken, het meer dan waarschijnlijk is dat er een bestaande verplichting is op de balansdatum. Het bedrag dat als voorziening wordt opgenomen is de beste schatting van de vereiste kost om de bestaande verplichting op het einde van het boekjaar af te wikkelen. Voorzieningen worden geactualiseerd wanneer het effect van de tijdwaarde van geld belangrijk is. De afwikkeling wordt opgenomen in de financiële kosten. Bepaalde activa en inrichtingen die zich op eigendom van derden situeren, dienen uiteindelijk ontmanteld te worden en de eigendom dient in de oorspronkelijke staat hersteld te worden. De totale geraamde kosten vereist voor de ontmanteling en de herstelling worden opgenomen als materiële vaste activa en afgeschreven over de volledige gebruiksduur van het actief. De totale geraamde kosten vereist voor de ontmanteling en de herstelling, verdisconteerd tot de huidige waarde ervan, worden geboekt als voorzieningen. In het geval van verdiscontering, wordt de toename in de voorziening wegens het verstrijken van de tijd geclassificeerd als financieringskosten.

Vaste activa en bijhorende schulden aangehouden voor verkoop

De groep classificeert vaste activa (of groepen activa die worden afgestoten) als aangehouden voor verkoop indien hun boekwaarde hoofdzakelijk zal worden gerealiseerd in een verkooptransactie en niet door het voortgezette gebruik ervan. De voorwaarde is vervuld wanneer de activa (of groepen activa die worden afgestoten) onmiddellijk beschikbaar zijn voor verkoop in hun huidige toestand en de verkoop zeer waarschijnlijk is en verwacht wordt binnen het jaar plaats te vinden. Vaste activa en bijhorende schulden aangehouden voor verkoop (of groepen activa die worden afgestoten) worden

opgenomen tegen de laagste waarde van hun boekwaarde en hun reële waarde verminderd met de verkoopkosten, en worden geclassificeerd onder de vlottende activa.

Op aandelen gebaseerde betaling

In eigen-vermogensinstrumenten en in geldmiddelen afgewikkelde, op aandelen gebaseerde betalingstransacties worden opgenomen aan de reële waarde op de toekenningdatum, rekening houdend met de karakteristieken en voorwaarden waartegen de rechten toegekend worden, en gebruik makend van een waarderingstechniek die overeenkomt met algemeen aanvaarde waarderingsmethodes voor de prijsbepaling van financiële instrumenten, en die rekening houdt met alle factoren en veronderstellingen die normale deelnemers met kennis van zaken bij hun prijszetting in overweging zouden nemen.

Voor in eigen-vermogensinstrumenten afgewikkelde overeenkomsten wordt de reële waarde als personeelskost erkend over de wachtperiode, samen met een verhoging van de rubriek “vergoedingen in aandelen” in het eigen vermogen, voor wat betreft het vermogensdeel, en een erkenning van een dividendschuld voor het dividenddeel.

De reële waarde van dit recht wordt regelmatig geherwaardeerd wanneer de aandelenopties recht geven op dividenden uitgekeerd na de toewijzing van de opties.

Voor in geldmiddelen afgewikkelde overeenkomsten wordt de reële waarde als personeelskost geboekt over de wachtperiode, samen met een verhoging van de schulden. Schulden worden regelmatig geherwaardeerd om de evolutie van de reële waarden te weerspiegelen.

Opbrengsten en bedrijfskosten

De opbrengsten worden opgenomen voor zover de economische voordelen naar alle waarschijnlijkheid naar de Groep zullen vloeien en de opbrengsten getrouw kunnen worden gewaardeerd. De specifieke opbrengstenstromen en de eraan verbonden criteria voor erkenning zijn de volgende:

- De opbrengsten van het vastelijn-, mobiele- en carrierverkeer worden opgenomen op basis van het gebruik;
- De opbrengsten uit de aansluitings- en installatiekosten worden opgenomen op het ogenblik van de aansluiting of installatie;
- De opbrengsten uit de verkoop van communicatie-uitrusting worden opgenomen bij de levering aan de externe verdeler of bij de levering door de eigen Proximus winkels aan de finale klant;
- De opbrengsten uit de maandelijkse huur- of toegangskosten die betrekking hebben op vastelijn- en mobiele opbrengsten worden opgenomen in de periode waarin de diensten zijn verstrekt;
- De abonnementsgelden worden opgenomen als opbrengsten pro-rata over de abonnementsperiode;
- Voorafbetaalde opbrengsten zoals opbrengsten uit voorafbetaalde vaste- of mobilofoniekaarten worden uitgesteld en opgenomen op basis van het gebruik van de kaarten;
- Onderhoudsopbrengsten worden opgenomen als opbrengsten pro-rata over de onderhoudsperiode geboekt;
- Ontvangen commissies worden opgenomen wanneer de Groep optreedt als agent, d.w.z. wanneer de Groep de voorraad- en kredietrisico's niet draagt, de prijzen niet bepaalt, geen deel van de diensten verandert of uitvoert, en wanneer de Groep geen vrijheid heeft om de leveranciers te selecteren;
- De opbrengsten uit de verkoopcontracten die meerdere componenten bevatten, worden pro-rata toegewezen aan deze verschillende componenten op basis van hun relatieve reële waarde, zijnde het bedrag waaraan elke component afzonderlijk zou kunnen verkocht worden. Indien echter een bedrag, toegewezen aan een geleverde component, afhankelijk is van de levering van bijkomende componenten of van het bereiken van gespecificeerde prestatievoorwaarden, wordt het bedrag dat wordt toegewezen aan die geleverde component beperkt tot het niet-voorwaardelijke bedrag.

Netto omzet is gedefinieerd als de bruto-instroom van economische voordelen die tijdens de periode ontstaan bij de uitvoering van de normale bedrijfsactiviteiten en rekening houdend met elke handels- en volumekorting toegekend door de Groep. Spaarpunten (loyaliteitsprogramma's) worden geboekt als een afzonderlijke component van de verkooptransactie en opgenomen in

minderings van de initiële verkoop in netto omzet. De aan spaarpunten toegerekende vergoeding wordt in opbrengsten geboekt wanneer de spaarpunten worden ingewisseld.

Uitgaven voor research worden opgenomen in de resultatenrekening als kosten wanneer ze zich voordoen.

De geconsolideerde resultatenrekening van de Groep wordt voorgesteld volgens aard van de kosten. Bedrijfskosten worden voorgesteld na aftrek van werk dat door de onderneming werd geleverd en geactiveerd.

De kosten van de verkochte materialen en diensten omvatten de kosten voor de aankoop van het materiaal en de diensten die rechtstreeks verbonden zijn aan de opbrengsten.

De reclamekosten en andere marketingkosten worden opgenomen wanneer ze zich voordoen.

Als gevolg van de nieuwe Belgische Telecomwet die sinds 1 oktober 2012 van kracht is, worden alle dealer commissies in resultaat genomen wanneer ze zich voordoen. De gecumuleerde overgedragen dealer commissies werden als "kosten van aan omzet gerelateerde materialen en diensten" in resultaat genomen.

Niet-recurrente opbrengsten en kosten omvatten winsten en verliezen resulterend uit de verkoop van geconsolideerde ondernemingen die elk afzonderlijk meer dan 5 miljoen EUR vertegenwoordigen, boetes en straffen opgelegd door de mededingingsautoriteiten of de regulator die 5 miljoen EUR overschrijden, kosten voor herstructureringsprogramma's en de gevolgen van afwikkelingen van plannen voor vergoeding na uitdiensttreding met impact voor de begunstigden.

Toelichting 3. Goodwill

(in miljoen EUR)	Goodwill
Op 1 januari 2014	2.320
Verwerving van ClearMedia	2
Verkoop van Groep TLS FR	-28
Verkoop van TLS UK business	-21
Waardeverminderingen	-1
Op 31 december 2014	2.272
Op 31 december 2015	2.272

Volgende gebeurtenissen hebben geleid tot een daling van de goodwill van de Groep in 2014: de verkoop van de Telindus UK activiteiten en van Group Telindus France (toelichting 6) (daling van de goodwill met 49 miljoen EUR) en de erkenning van een bijzondere waardevermindering van 1 miljoen EUR op Mobisud. Deze impact werd deels gecompenseerd door de erkenning van een goodwill van 2 miljoen EUR wanneer de Groep zeggenschap verwierf over ClearMedia (toelichting 6).

Op 31 december 2014 werd een geschat bedrag van 269 miljoen EUR getransfereerd van EBU naar CBU, weliswaar zonder impact op de goodwill van de Groep ten gevolge van het transfer, op 1 januari 2015, van de klantenverantwoordelijkheid voor SOHO/SE (zelfstandigen en kleine ondernemingen) van EBU naar CBU. Op 31 december 2015 werd deze schatting verfijnd met 39 miljoen EUR, op basis van de implementatie van de gewijzigde segmentering van SOHO/SE.

Goodwill werd op operationeel segmentniveau getest op bijzondere waardeverminderingen omdat deze de kasstroomgenererende eenheden van de Groep zijn; de performantie, de financiële positie (inclusief goodwill) en de kapitaalsuitgaven binnen de Groep worden op operationeel segmentniveau beheerd.

In het kader van het onderzoek naar bijzondere waardeverminderingen wordt de goodwill die verworven is in een bedrijfscombinatie op de overnamedatum toegerekend aan elk van de operationele segmenten van de Groep die naar verwachting voordeel zullen halen uit de bedrijfscombinatie. Daarom is deze toewijzing gebaseerd op de aard van de verworven klanten en activiteiten. Per 31 december 2015 werden alle verworven bedrijven volledig toegewezen aan één enkel operationeel segment, met uitzondering van de goodwill als gevolg van de verwerving van een minderheidsbelang in 2007 in Belgacom Mobile, welk werd toegewezen aan de Consumer Business Unit en Enterprise Business Unit op basis van hun relatieve bedrijfswaarde voor de Groep per 31 december 2007.

De boekwaarde van de goodwill is als volgt toegewezen aan de operationele segmenten:

	Per 31 december	
(EUR million)	2014	2015
Consumer Business Unit	1.264	1.303
Enterprise Business Unit	756	718
Internationale Carrierdiensten	252	252
Totaal	2.272	2.272

De realiseerbare waarde op segmentniveau (inclusief goodwill) werd gebaseerd op de bedrijfswaarde bepaald aan de hand van een verdisconteerd kasstroommodel. De belangrijke hypothesen bij het bepalen van de gebruikswaarde zijn:

- de bedrijfswinst vóór afschrijvingen (met uitzondering van het Internationaal Carrier Segment waarvoor de directe marge belangrijker is)
- de investeringen
- de langetermijngroeivoet
- de gemiddelde gewogen vermogenskost na belastingen.

- de marge op Staff en Support diensten bij een volledige marktconforme doorfacturatie tussen segmenten binnen de Proximus Groep
- het verwacht rendement op het in TEC & W geïnvesteerd kapitaal, maakt een berekening mogelijk van de TEC & W netwerkgerelateerde kosten aan andere segmenten te factureren, indien de Proximus Groep voor een volledige en marktconforme doorfacturatie aan andere segmenten zou kiezen.

De bedrijfswinst vóór afschrijvingen van CBU en EBU is zeer gevoelig voor volgende operationele parameters: aantal klanten per type van dienst (TV, vast ...), verkeer (indien van toepassing) en de netto ARPU per klant voor elk type van dienst. De waarde verbonden aan elk van deze operationele parameters is het resultaat van een intern proces dat in elk segment en op groepsniveau wordt gevoerd, door het samenbrengen van gegevens van de markt, marktvooruitzichten, en de strategieën die Proximus van plan is te implementeren om zo adequaat mogelijk voorbereid te zijn op toekomstige uitdagingen.

De berekeningen van de bedrijfsswaarde zijn gebaseerd op het driejarenplan (2016-2018) zoals voorgelegd door het management aan de Raad van Bestuur. De volgende jaren werden geëxtrapoleerd op basis van een groeiratio van ongeveer 1% per jaar voor de operationele segmenten.

De vrije kasstromen die in aanmerking werden genomen voor de berekening van de bedrijfsswaarde zijn geschat voor de activa in hun huidige toestand en omvatten niet de kasinstromen en uitstromen die verband houden met eventuele toekomstige reorganisaties waartoe de Groep zich nog niet heeft verbonden en deze die de prestaties van activa verbeteren of verhogen.

Vrije kasstromen voor elk van de segmenten werden verdisconteerd tegen de gewogen gemiddelde vermogenskost na belastingen van de Groep van 6,3%, met uitzondering van het ICS segment, waarvoor een specifieke gewogen gemiddelde vermogenskost na belastingen van 8,9% werd gebruikt, en dit gezien haar activiteiten voldoende verschillend werden geacht ten opzichte van de rest van de Groep, om een specifieke berekening te rechtvaardigen. De gemiddelde vermogenskost vóór belastingen, die uit de gewogen gemiddelde vermogenskost na belastingen via iteraties afgeleid werd, ligt tussen 7,4% en 10,6%.

De berekende gewogen gemiddelde vermogenskost op groepsniveau en voor het ICS segment is gebaseerd op hun relatieve kapitaalstructuurcomponenten en omvatten een risicopremie die specifiek is voor het inherente risico van het segment.

Geen enkele goodwill had per 31 december 2015 een bijzondere waardevermindering ondergaan. Sensitiviteitsanalyse voor alle segmenten toont aan dat bij een redelijke wijziging in een belangrijke assumptie de bedrijfsswaarde de netto boekwaarde van de kasstroomgenererende eenheden (de segmenten) nog steeds overschrijdt.

Toelichting 4. Immateriële vaste activa met bepaalde gebruiksduur

(in miljoen EUR)	GSM en UMTS licenties	Intern geproduceerde activa	Verworven klantbestanden en merknamen	TV rechten	Andere immateriële vaste activa	Totaal
Aanschaffingswaarde						
Op 1 januari 2014	590	677	793	181	999	3.241
Aanschaffingen	16	84	0	114	116	330
Aanschaffingen van dochterondernemingen	0	0	1	0	0	1
Niet langer opnemen in de balans	0	0	0	-34	-27	-61
Verkopen van dochterondernemingen	0	0	-8	0	-13	-21
Overboekingen	0	0	5	0	-3	1
Op 31 december 2014	605	761	791	262	1.072	3.492
Aanschaffingen	75	81	0	61	106	323
Aanschaffingen van dochterondernemingen	0	0	0	0	0	0
Niet langer opnemen in de balans	0	0	0	-108	-66	-174
Overboekingen	0	0	0	0	-9	-9
Op 31 december 2015	681	843	791	215	1.103	3.632
Gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingen						
Op 1 januari 2014	-370	-492	-346	-90	-757	-2.056
Afschrijvingen van het jaar	-31	-69	-59	-72	-95	-326
Niet langer opnemen in de balans	0	0	0	34	25	59
Verkopen van dochterondernemingen	0	0	2	0	10	12
Overboekingen	0	0	-2	0	2	0
Op 31 december 2014	-401	-562	-405	-128	-816	-2.311
Afschrijvingen van het jaar	-30	-78	-58	-83	-94	-342
Niet langer opnemen in de balans	0	0	0	108	66	174
Overboekingen	0	0	0	0	9	9
Op 31 december 2015	-431	-639	-463	-103	-835	-2.470
Netto boekwaarde per 31 december 2014	204	200	386	133	257	1.180
Netto boekwaarde per 31 december 2015	250	204	328	112	269	1.162

De aanschafwaarden van de GSM en UMTS licenties omvatten kosten met betrekking tot het Global System for Mobile Communications ("GSM") en het Universal Mobile Telecommunications System ("UMTS").

De Groep bezit volgende licenties:

Jaar van aanschaffing	Omschrijving	Aanschaffingswaarde	Netto boekwaarde	Periode	Betalingsmethode	Begin van afschrijving
(EUR million)						
1995	900 MHz spectrum	223	0	1995 - 2010	afgelopen	08/04/1995
1998	ILT 2238	2	0	1998 -	afgelopen	01/01/1998
1998	ILT	0	0	1998 -	afgelopen	10/12/1998
2010	900 MHz spectrum	74	0	2010 - 2015	afgelopen	08/04/2010
2015	900 MHz spectrum	75	66	2015 - 2021	over de periode	08/04/2015
2001	UMTS	150	45	2001 - 2021	afgelopen	01/06/2004
2011	4G	20	15	2012 - 2027	afgelopen	01/07/2012
2013	800 Mhz spectrum	120	107	2013 - 2033	over de periode	30/11/2013
2014	900 MHz spectrum	16	15	2015 - 2021	over de periode	27/11/2015
Total		681	250			

Intern geproduceerde vaste activa betreffen vooral intern ontwikkelde software (voornamelijk i.v.m. facturatie en ordering). Het totaal bedrag in 2015 in resultaat genomen voor onderzoeksuitgaven voor deze intern ontwikkelde software bedraagt 24 miljoen EUR.

De verworven klantenbestanden en merknamen bevatten immateriële vaste activa erkend in het kader van bedrijfscombinaties voornamelijk tengevolge van de toewijzing van de overgedragen vergoeding bij het verwerven van zeggenschap over BICS.

In 2015 heeft de Groep TV-rechten verworven ten bedrage van 61 miljoen EUR, hoofdzakelijk uitzendrechten. Sommige van deze rechten werden aangeworven met een uitgesteld betalingsplan.

Andere immateriële aanschaffingen (106 miljoen EUR) omvatten hoofdzakelijk ontwikkelingen door leveranciers, software licenties en gebruiksrechten voor kabels (IRU).

Toelichting 5. Materiële vaste activa

(in miljoen EUR)	Terreinen en gebouwen	Technische en netwerk uitrusting	Andere materiële vaste activa	Activa in aanbouw	Totaal
Aanschaffingswaarde					
Op 1 januari 2014	817	11.075	377	4	12.273
Aanschaffingen	9	629	15	9	663
Niet langer opnemen in de balans	-127	-250	-20	-1	-398
Verkopen van dochterondernemingen	0	-19	-5	0	-24
Overboekingen	1	-15	19	-6	-1
Op 31 december 2014	701	11.421	386	7	12.514
Aanschaffingen	10	644	16	8	678
Niet langer opnemen in de balans	-54	-285	-32	0	-371
Verkopen van dochterondernemingen	0	0	-2	0	-1
Overboekingen	0	10	5	-7	9
Op 31 december 2015	657	11.790	373	7	12.828
Gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingen					
Op 1 januari 2014	-384	-9.015	-316	0	-9.715
Afschrijvingen van het jaar	-35	-431	-29	0	-495
Niet langer opnemen in de balans	91	249	20	0	359
Verkopen van dochterondernemingen	0	14	3	0	17
Overboekingen	0	19	-19	0	0
Op 31 december 2014	-329	-9.164	-341	0	-9.834
Afschrijvingen van het jaar	-27	-474	-26	0	-528
Niet langer opnemen in de balans	44	277	30	0	351
Verkopen van dochterondernemingen	0	0	2	0	1
Overboekingen	0	-4	-5	0	-9
Op 31 december 2015	-312	-9.366	-341	0	-10.019
Netto boekwaarde per 31 december 2014	372	2.256	45	7	2.680
Netto boekwaarde per 31 december 2015	345	2.424	33	7	2.809

De hogere investeringen in vergelijking met vorig jaar kaderen in de groepstrategie om meer te investeren in het netwerk, netwerkqualiteit en dienstverlening aan klanten. Proximus heeft vooral geïnvesteerd in zijn mobiel leiderschap en het verbeteren van zijn vast netwerk door het verder uitrollen van zijn vectoringtechnologie.

In 2014 heeft de Groep administratieve en technische gebouwen verkocht en realiseerde hierop een winst van 45 miljoen EUR en in 2015 een winst 15 miljoen EUR.

Toelichting 6. Deelnemingen in dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde ondernemingen

Toelichting 6.1. Deelnemingen in dochterondernemingen

De geconsolideerde jaarrekening omvat de jaarrekeningen van Proximus NV en haar dochterondernemingen zoals opgenomen in de volgende tabel.

Naam	Maatschappelijke zetel	Land	Aandeel van de Groep	
			2014	2015
Proximus NV van Publiek Recht	Koning Albert-II-laan 27 1030 Brussel BTW BE 0202.239.951	België	Moedermaatschappij	
Proximus Group Services NV	Koning Albert-II-laan 27 1030 Brussel BTW BE 0466.917.220	België	100%	100%
PXS Re	Rue de Merl 74 2146 Luxemburg	Luxemburg	100%	100%
Connectimmo NV	Koning Albert-II-laan 27 1030 Brussel BTW BE 0477.931.965	België	100%	100%
Skynet iMotion Activities NV	Carlstraat 2 1140 Evere BTW BE 0875.092.626	België	100%	100%
Tango SA	Rue de Luxembourg 177 8077 Bertrange	Luxemburg	100%	100%
Telindus - ISIT BV	Krommewetering 7 3543 AP Utrecht	Nederland	100%	100%
Telindus SA	Route d'Arlon 81- 83 8009 Strassen	Luxemburg (3)	65%	100%
Teletronics SA	2 Rue des Mines 4244 Esch sur Alzette	Luxemburg (3)	65%	100%
Beim Weissenkreuz SA	Route d'Arlon 81- 83 8009 Strassen	Luxemburg (3)	64%	100%
Telindus LTD	Centurion - Riverside Way - Watchmoor Park Camberley - Surrey -GU15 3 YL	Verenigd Koninkrijk (2)	100%	0%
Proximus Spearit NV	Koning Albert II laan 27 1030 Brussels BTW BE 0826.942.915	België	100%	100%
Proximus ICT - Expert Community CVBA	Ferdinand Allenstraat 38 3290 Diest BTW BE 0841.396.905	België	81%	81%
Proximus OPAL NV	Koning Albert-II-laan 27 1030 Brussel BTW BE 0861.583.672	België	100%	100%
Mobile-For NV	Koning Albert-II-laan 27 1030 Brussel BTW BE 0881.959.533	België	100%	100%
Scarlet Business NV	Carlstraat 2 1140 Evere BTW BE 0463.079.780	België	100%	100%
Scarlet Luxembourg SARL	Rue de Bonnevoie 5 1260 Luxembourg	Luxemburg (2)	100%	0%
Scarlet Belgium NV	Carlstraat 2 1140 Evere BTW BE 0447.976.484	België	100%	100%

Naam	Maatschappelijke zetel	Land	2014	2015
MBS TELECOM NV	Carlistraat 2 1140 Evere BTW BE 0882.760.574	België (4)	100%	100%
Wireless Technologies NV	Koning Albert II laan 27 1030 Brussels BTW BE 0464.030.479	België	100%	100%
ClearMedia NV	Zagerijstraat 11 2960 Brecht BTW BE 0831.425.897	België	100%	100%
Belgacom International Carrier Services Mauritius Ltd	Chancery House 5th floor , Lislet, Geoffroy Street Port Louis 1112-07	Mauritius (1)	58%	58%
Belgacom International Carrier Services NV	Rue Lebeau 4 1000 Brussel BTW BE 0866.977.981	België (1)	58%	58%
Belgacom International Carrier Services Deutschland G.M.B.H.	Taunusanlage 11 60329 Frankfurt am Main	Duitsland (1)	58%	58%
Belgacom International Carrier Services UK Ltd	Great Bridgewaterstreet 70 M15ES Manchester	Verenigd Koninkrijk (1)	58%	58%
Belgacom International Carrier Services Nederland BV	Wilhelminakade 91 3072 AP Rotterdam	Nederland (1)	58%	58%
Belgacom International Carrier Services North America Inc	Corporation trust center - 1209 Orange street USA - 19801 Willington Delaware	Verenigde Staten van Amerika (1)	58%	58%
Belgacom International Carrier Services Asia Pte Ltd	80, Robinson Road # 02-00, Singapore 068898	Singapore (1)	58%	58%
Belgacom International Carrier Services (Portugal) SA	Avenida da Republica, 50, 10de verdieping 1069-211 Lisboa	Portugal (1)	58%	58%
Belgacom International Carrier Services Italia Srl	Via della Moscova 3 20121 Milano	Italië (1)	58%	58%
Belgacom International Carrier Services Spain SL	Calle Salvatierra, 4, 2c 28022 Madrid	Spanje (1)	58%	58%
Belgacom International Carrier Services Switzerland AG	Papiermülestrasse 69 3014 Bern	Zwitserland (1)	58%	58%
Belgacom International Carrier Services Austria GMBH	Wildpretmarkt 2-4 1010 Wien	Oostenrijk (1)	58%	58%
Belgacom International Carrier Services Sweden AB	Drottninggatan 30 411-14 Goteborg	Zweden (1)	58%	58%
Belgacom International Carrier Services JAPAN KK	#409 Raffine Higashi Ginza, 4-14 Tsukiji 4 - Chome - Chuo-ku Tokyo 104-00	Japan (1)	58%	58%
Belgacom International Carrier Services China Ltd	Hopewell Centre - level 54 183, Queen's road East Hong Kong	China (1)	58%	58%

Naam	Maatschappelijke zetel	Land	2014	2015
Belgacom International Carrier Ghana Ltd	Box GP 821	Ghana	58%	58%
	Accra	(1)		
Belgacom International Carrier Services Dubai FZ-LLC	Dubai Internet City	Verenigde Arabische Emiraten	58%	58%
	Premeses 306 - Floor 03- Building 02 - PO box 502307 Dubai	(1)		
Belgacom International Carrier Services South Africa Proprietary Ltd	The promenade shop 202 D - Victoria Road	Zuid Afrika	58%	58%
	Camps Bay 8005	(1)		
Belgacom International Carrier Services Kenya Ltd	LR-N° 204861, 1st Floor Block A	Kenia	58%	58%
	Nairobi Business Park-Ngong Road PO BOX 10643 - 00100 Nairobi	(1)		
Belgacom International Carrier Services France SAS	Rue du Colonel Moll 3	Frankrijk	58%	58%
	75017 Paris	(1)		

(1) Onderneming binnen de BICS Groep

(2) Geliquideerd in 2015

(3) Minderheidsbelangen verkregen in 2015

(4) Onderneming in liquidatie

In 2014 was het financieel jaareinde van Telindus-ISIT BV 30 juni; vanaf dan is dit 31 december.
Voor consolidatiedoeleinden werd op 31 december 2014 een bijkomende jaarrekening opgemaakt

Toelichting 6.2. Details van dochterondernemingen met belangrijke belangen zonder overheersende zeggenschap.

Details van dochterondernemingen met belangrijke belangen zonder overheersende zeggenschap

Naam van de dochteronderneming	Plaats van oprichting en hoofdplaats van activiteit	Verhouding van eigendomsbelang en stemrechten aangehouden door minderheidsbelangen		Winst toegerekend aan minderheidsbelangen		Overgedragen minderheidsbelangen	
		Per 31 december		Per 31 december		Per 31 december	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
BICS (segment)	België	42%	42%	27	17	183	164
Totaal				27	17	183	164
Samengevatte financiële informatie met betrekking tot elk van de dochterondernemingen van de Groep die materiële niet-controlerende belangen heeft							
BICS (segment)							
Vlottende activa		731	716				
Vaste activa		712	665				
Kortetermijnschulden		648	645				
Langetermijnschulden		110	97				
Toe te rekenen eigen vermogen aan eigenaars van de onderneming		685	639				
Opbrengsten (totaal)		1.597	1.616				
Bedrijfskosten		-1.444	-1.456				
Winst van het boekjaar		61	39				
Toe te rekenen winst aan eigenaars van de onderneming		35	22				
Toe te rekenen winst aan minderheidsbelangen		27	17				
Dividenden uitgekeerd aan minderheidsbelangen		33	37				
Nettokasinstroom uit operationele activiteiten		142	120				
Nettokasuitstroom uit investeringsactiviteiten		-40	-29				
Nettokasuitstroom uit financieringsactiviteiten		-78	-83				
Nettokasinstroom		24	9				

De aandeelhoudersovereenkomst van BICS voorziet beschermingsrechten voor de minderheidsbelangen (zie toelichting 1)

Toelichting 6.3. Deelnemingen in joint ventures

Bijlage 6. Deelnemingen in dochterondernemingen en joint ventures

Naam	Maatschappelijke zetel	Land	Aandeel van de Groep	
			2014	2015
Belgian Mobile Wallet SANV (1)	Place Sainte-Gudule 5 1000 Brussel VAT BE 541.659.084	Belgium	33%	N/A
Allo Bottin SA (2)	10109, rue Jean-Jurès 92300 Levallois-Perret 75017 Paris	Frankrijk	50%	50%
E-Port Communications Systems SA (3)	Slijkensesteenweg 2 8400 Oostende BTW BE 0864.818.940	België	50%	0%

(1) Joint venture van Proximus NV in 2014

(2) In liquidatie

(3) Verkocht in 2015

In november 2013 hebben Proximus NV en BNP Paribas Fortis “Belgacom Mobile Wallet NV” (“Sixdots”) opgericht, een 50-50 joint venture om online en mobiele handel in België te ondersteunen. Tijdens 2014 zijn nieuwe investeerders toegetreden tot het kapitaal van de onderneming waardoor het belang van de Groep geleidelijk gedaald is tot 20%. Tengevolge hiervan werd de deelneming niet langer erkend als joint venture maar als geassocieerde onderneming (zie toelichting 6.4).

Toelichting 6.4. Deelnemingen in geassocieerde ondernemingen

De Groep had een invloed van betekenis in de volgende ondernemingen.

Naam	Maatschappelijke zetel	Land	Aandeel van de Groep	
			2014	2015
Belgian Mobile Wallet SANV (1)	Place Sainte-Gudule 5 1000 Brussel BTW BE 541.659.084	België	N/A	20%
Synductis C.V.B.A	Brusselsesteenweg 199 9090 Melle BTW BE 502.445.845	België	0%	17%
Experience@work C.V.B.A	Minderbroedergang 12 2800 Mechelen BTW BE 627.819.631	België	0%	33%
Tessares SANV	Rue Louis de Geer 6 1348 Louvain-la-Neuve BTW BE 600.810.278	België	0%	20%

(1) Joint venture van Proximus NV in 2014

In april 2015 heeft de Groep een belang van 20% verworven in Tessares, een recente spin-off van de Katholieke Universiteit Leuven (KUL) die de referentieleverancier wil worden van telecom netwerkconvergentiesoftware.

Per 31 december 2015 bedroeg de boekwaarde van de deelneming van de Groep in Belgian Mobile Wallet NV 1,1 miljoen EUR, ten opzichte van 3,7 miljoen EUR in 2014. De daling is het gevolg van het aandeel van de Groep in het verlies uit de operationele activiteiten van de onderneming (-2,1 miljoen EUR) en een bijzondere waardevermindering van 0,5 miljoen EUR.

Per 31 december 2015 is het overzicht van alle individuele immateriële geassocieerde ondernemingen als volgt:

(EUR miljoen)	2015
Boekwaarde	2
Resultaat door voortzetting activiteiten	2

Toelichting 6.5. Aanschaffingen en verkopen van dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde ondernemingen

In 2014 werd de deelneming van de Groep in ClearMedia NV een dochteronderneming. Als gevolg daarvan werd niet langer de vermogensmutatiemethode toegepast. De kasuitgaven met betrekking tot deze transactie zijn niet materieel voor de Groep.

In 2014 verkocht de Groep zijn dochteronderneming Sahara Network Company Limited, geregistreerd in Damman (Saoedi-Arabië) en de business van Scarlet NV, een leverancier van telecomdiensten in Nederland, in het kader van de liquidatie van de onderneming. Beide werden opgenomen als "aangehouden voor verkoop" in 2013.

In 2014 verkocht de Groep ook 100% van zijn belang in Group Telindus France aan Vivendi en de business van Telindus UK aan Telent Technology Services. In 2015 betaalde de Groep een prijsaanpassing van 3 miljoen EUR met betrekking tot de verkoop van de Telindus Limited business en de daaropvolgende liquidatie.

Ten slotte bracht de Groep in 2014 zijn mobiele geldtransfertiactiviteit onder in een nieuwe onderneming, "HomeSend", opgericht samen met twee andere partijen. De Groep verkocht vervolgens een deel van de verworven aandelen waardoor het zeggenschap verloor en enkel een financieel aandeel van 10% overhield. De erkenning van het aangehouden belang aan reële waarde resulteerde in de erkenning van een niet-recurrente winst van 6 miljoen EUR.

In 2015 heeft de Groep het resterende belang van 35,30% in Telindus SA (gevestigd in Luxemburg) en zijn dochterondernemingen verworven van Arcelor Mittal. Aangezien de Groep reeds zeggenschap had, is de transactie beschouwd als een eigenvermogenstransactie. Dit resulteerde in een daling van het aandeel van de groep in het eigen vermogen van 14 miljoen EUR.

De netto activa die in 2014 in het kader van bovenvermelde transacties van de hand werden gedaan worden samengevat als volgt:

		2014
(in miljoen EUR)	Toelichting	
Verkochte vaste activa		71
Verkochte vlottende activa, exclusief geldmiddelen en kasequivalenten		110
Verkochte geldmiddelen en kasequivalenten		9
Verkochte langetermijnschulden		-4
Verkochte kortetermijnschulden		-105
Nettoschuld van bedrijfsonderdelen aangehouden voor verkoop, op 31 december 2013		-2
Verkochte netto activa		80
Erkende schulden		-3
Vergoeding, na aftrek van transactiekosten		110
Winst(verlies) op verkoop		27
Inbegrepen niet-recurrente opbrengsten	24	62
Inbegrepen niet-recurrente kosten	28	-35
De netto instroom van kasmiddelen uit de verkoop is als volgt:		
Ontvangen geldmiddelen		105
Afgestane geldmiddelen en kasequivalenten		-9
Netto kas-instroom / (uitstroom)		95

Toelichting 7. Andere deelnemingen

De netto boekwaarden van de andere deelnemingen zijn gewijzigd als volgt:

(in miljoen EUR)	Per 31 december	
	2014	2015
Netto boekwaarde op 1 januari	6	8
Aanschaffingen	6	2
Bijzondere waardevermindering	-4	0
Totaal	8	9

Per 31 december 2015 en 2014 omvatten de andere deelnemingen bijna uitsluitend aandelen in het eigen vermogen van niet-geconsolideerde en niet-genoteerde ondernemingen in start-up fase, voor welke de reële waarde niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald. Deze deelnemingen worden geboekt aan aanschaffingswaarde, eventueel gecorrigeerd met een bijzondere waardevermindering. De reële waarde van deze deelnemingen kan niet betrouwbaar worden bepaald omdat het start-up ondernemingen betreft die nog geen stabiel business model hebben. Tijdens de opstartfase zal de Groep focussen op het identificeren van objectieve indicatoren van bijzondere waardeverminderingen. Zulke indicatoren worden afgeleid uit kwantitatieve elementen (kaspositie van de onderneming, de cash burn ratio, het resultaat van de onderneming,...) en kwalitatieve elementen (discussies met management, orderboek,...)

In 2014 erkende de Groep een bijzondere waardevermindering van 4 miljoen EUR op de andere deelnemingen.

Toelichting 8. Winstbelasting

De bruto uitgestelde belastingvorderingen / (schulden) betreffen:

(in miljoen EUR)	Per 31 december	
	2014	2015
Uitgestelde belastingsschulden		
Versnelde afschrijvingen voor fiscale doeleinden	-7	-6
Reële waarde aanpassingen met betrekking tot acquisities	-109	-94
Statutaire voorzieningen, niet weerhouden onder IFRS	-2	-3
Herwaardering van financiële instrumenten naar de reële waarde	0	-3
Uitgestelde belastingen op de verkopen van materiële vaste activa	-8	-9
Andere	-6	-1
Bruto uitgestelde belastingsschulden	-133	-116
Uitgestelde belastingvorderingen		
Reële waardeaanpassingen van materiële vaste activa	35	32
Schuld voor vergoedingen na uitdiensttreding en beëindigingsvoordelen	65	54
Overdraagbare fiscale verliezen	0	0
Kapitaalverlies op investeringen in dochterondernemingen	1	1
Andere	24	23
Bruto uitgestelde belastingvorderingen	125	109
De netto uitgestelde belastingvorderingen/(schulden), gegroepeerd per wettelijke entiteit, zijn als volgt :		
Netto uitgestelde belastingsschulden	-110	-96
Netto uitgestelde belastingvorderingen	102	89

De uitgestelde belastingsschulden zijn in 2015 gedaald, voornamelijk ten gevolge van de afschrijving van activa dewelke erkend werden bij de aankooprijstoewijzing van BICS in 2010, wanneer de groep zeggenschap verwierf.

De uitgestelde belastingvorderingen zijn in 2015 verder gedaald door de herberekening van de schuld voor vergoedingen na uitdiensttreding en de betaling ervan, welke gedeeltelijk werden gecompenseerd door de kost van deze vergoedingen voor die periode.

De uitgestelde belastingvorderingen op de reële waarde-aanpassingen van vaste activa heeft hoofdzakelijk betrekking op de eliminatie van de winst als gevolg van intra-groepsverkopen aan reële waarde van bepaalde vaste activa.

Uitgestelde belastingvorderingen werden niet erkend voor de verliezen van dochterondernemingen die reeds verschillende jaren verlieslatend zijn. De gecumuleerde overdraagbare fiscale verliezen en andere latenties beschikbaar voor deze ondernemingen bedroegen 209 miljoen EUR op 31 december 2015 (EUR 230 miljoen in 2014) waarvan 200 miljoen EUR geen vervaldag hebben en 8 miljoen vervallen na 2018.

Het aandeel van Proximus in de niet-uitgekeerde beschikbare reserves van dochterondernemingen bedraagt 4.063 miljoen EUR op 31 december 2015 (4.344 miljoen EUR in 2014)

Er wordt geen uitgestelde belastingschuld erkend voor tijdelijke verschillen bij deelnemingen in dochterondernemingen behalve wanneer de moedermaatschappij het terugnemen van het tijdelijk verschil controleert en het waarschijnlijk is dat het verschil zal worden teruggenomen in de nabije toekomst.

De uitgestelde belastingopbrengsten/ (kosten) in de resultatenrekening betreffen:

Boekjaar afgesloten op 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
<i>M.b.t. de uitgestelde belastingschulden</i>		
Versnelde afschrijvingen voor fiscale doeleinden	-2	1
Reële waarde aanpassingen met betrekking tot acquisities	14	15
Statutaire voorzieningen, niet weerhouden onder IFRS	-1	-1
Uitgestelde belastingen op de verkopen van materiële vaste activa	1	-1
Andere	4	5
<i>M.b.t. de uitgestelde belastingvorderingen</i>		
Reële waardeaanpassingen van materiële vaste activa	-3	-2
Herwaardering van financiële instrumenten naar de reële waarde	-3	-3
Schuld voor vergoedingen na uitdiensttreding en beëindigingsvoordelen	-18	-10
Overdraagbare fiscale verliezen	-1	0
Andere	5	-1
Uitgestelde belastinglasten van het jaar	-4	3

De geconsolideerde resultatenrekening omvat de volgende belastinglasten:

Per 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
<i>Courante winstbelastingen</i>		
Courante winstbelastingen van het jaar	-159	-159
Aanpassingen van courante winstbelastingen m.b.t. vorige jaren	8	0
<i>Uitgestelde belastingen</i>		
Last ten gevolge van wijzigingen in tijdelijke verschillen	-3	3
Last ten gevolge van gebruik van overdraagbare fiscale verliezen en tax credit	-1	0
Winstbelastingen geboekt in de geconsolideerde resultatenrekening	-154	-156

De aansluiting tussen de belastinglast op de winst vóór belastingen tegen de wettelijke aanslagvoet en de belastingen op de winst tegen de reële aanslagvoet van de Groep voor elk van de twee jaren eindigend op 31 december is als volgt:

Per 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
Winst vóór belastingen	835	655
Tegen de Belgische wettelijke aanslagvoet van 33,99%	284	223
Lagere inkomstenbelastingpercentages van andere landen	-3	-1
Belastingeffect van de verkopen van dochterondernemingen en andere deelnemingen	-7	-1
Belastingeffect van de kapitaalverliezen uit investeringen in dochterondernemingen	-4	0
Niet-belastbare winst uit dochterondernemingen	-126	-84
Fiscaal niet-afrekbare uitgaven	21	17
Andere	-11	3
Belastingkost	154	156
Reële aanslagvoet	18,42%	23,83%

In 2015 bedroeg de effectieve belastingvoet 23,83% ten opzichte van 18,42% in 2014. De stijging is het gevolg van de lagere aftrekbare uitgaven in 2015 ten opzichte van 2014. De effectieve belastingvoet werd ook negatief beïnvloed door de belastingprovisie die werd opgezet als gevolg van het "Excess Profit ruling" dossier (zie toelichting 2 en 40).

De niet-belastbare winst uit dochterondernemingen en notionale intrestaftrek resulteert voornamelijk uit de toepassing van de algemene principes van de fiscale wetgeving.

De fiscaal niet-afrekbare uitgaven omvatten voornamelijk diverse uitgaven die niet aftrekbaar zijn voor fiscale doeleinden en niet-erkende overgedragen fiscale verliezen.

Een belastingschuld met betrekking tot de “Excess Profit ruling”, toegekend aan BICS voor de periode 2010-2014, is inbegrepen in de rubriek “Andere” en is gecompenseerd door andere courante belastingaanpassingen op vorige jaren.

Toelichting 9. Activa en schulden voor pensioenen, andere vergoedingen na uitdiensttreding en beëindigingsvoordelen

De Groep heeft verschillende plannen waarvan hieronder een overzicht wordt weergegeven:

(in miljoen EUR)	Per 31 december	
	2014	2015
Beëindigingsvoordelen en bijkomende vergoedingen in verband met herstructureringsprogramma's	52	35
Aanvullende pensioenplannen (nettoschuld)	80	80
Andere vergoedingen na uitdiensttreding andere dan pensioenen	372	349
Nettoschuld opgenomen in de balans	504	464

De berekening van de netto schuld is gebaseerd op de veronderstellingen die werden vastgelegd op balansdatum. De veronderstellingen voor de verschillende plannen werden bepaald op basis van macro-economische gegevens en de specifieke voorwaarden inzake duur en begunstigde populatie van elk plan, met als doel de meest relevante inschatting te maken van de verwachte kasuitstromen.

De disconteringsvoet die gebruikt wordt voor de waardering van pensioenplannen, andere vergoedingen na uitdiensttreding en beëindigingsplannen is gebaseerd op het rendement van hoogwaardige ondernemingsobligaties uit de Eurozone met een looptijd die overeenkomt met de looptijd van dergelijke plannen. Publiek beschikbare rendementscurven voor dergelijk type plannen zijn meestal beperkt tot een horizon van 10 jaar.

Voor langere looptijden, zoals voor de aanvullende pensioenplannen en andere vergoedingen na uitdiensttreding, en ondanks het ontbreken van direct beschikbare rendementscurven, is de diepte van de markt voldoende om een disconteringsvoet te bepalen voor IAS 19 doeleinden. Proximus raamt de gepaste disconteringsvoet op basis van beschikbare marktgegevens.

Verkregen schattingen door onafhankelijke derden worden gebruikt voor validatiedoeleinden. Hun schattingen zijn grotendeels gebaseerd op verschillende methodes en de weerhouden disconteringsvoet blijft in lijn met de resultaten van deze methodes. De eerste methode bestaat uit het opstellen van een synthetische rendementscurve gebaseerd op bestaande hoogwaardige ondernemingsobligaties. De tweede methode bestaat uit het combineren van de risicovrije rentevoeten voor de looptijd met een kredietrisicopremie om rekening te houden met de ‘spread’ van hoogwaardige ondernemingsobligaties ten opzichte van de risicovrije rentevoeten

Toelichting 9.1. Beëindigingsvoordelen en bijkomende vergoedingen in verband met herstructureringsprogramma's

Beëindigingsvoordelen en bijkomende vergoedingen in deze toelichting hebben betrekking op werknemersherstructureringsprogramma's. Er worden geen fondsbeleggingen opgebouwd voor deze voordelen.

In 2005 heeft de Groep een afvloeiingsplan en een eindloopbaanoplossing (peterschap) geïmplementeerd. Volgens de voorwaarden van het programma, zal de Groep vergoedingen betalen tot het jaar 2015.

In 2007 heeft de Groep een vrijwillig programma van externe mobiliteit naar de Belgische Staat geïmplementeerd voor haar statutaire werknemers en een programma voor statutaire werknemers die medisch ongeschikt zijn. Volgens de bepalingen van dit plan zal de Groep vergoedingen betalen tot aan pensioendatum van de deelnemer.

Elke herwaardering van de schuld voor beëindigingsvoordelen en bijkomende vergoedingen wordt onmiddellijk in de resultatenrekening erkend.

De financieringstoestand van de plannen voor beëindigingsvoordelen en bijkomende vergoedingen is als volgt :

Per 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
Bruto pensioenschuld	52	35
Fondsbeleggingen tegen reële waarde	0	0
Schuld die de fondsbeleggingen overschrijdt	52	35

De beweging van de nettoschuld werd als volgt opgenomen in de balans:

Per 31 december		
	2014	2015
In het begin van het jaar	104	52
Totale kosten van de periode	-4	2
Reële werkgeversbijdrage	-48	-19
Op het einde van het jaar	52	35

De schuld voor beëindigingsvoordelen en bijkomende vergoedingen werd bepaald op basis van de volgende assumpties:

Per 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
Discontovoet	0,00% - 0,50%	0,00% - 0,70%
Toekomstige prijsinflatie	2%	(1) 2%

(1) Inflatie 2016: 0%

Sensitiviteitsanalyse

Een verhoging of verlaging van 0,5% van de werkelijke disconteringsvoet resulteert in een schuldvariatie van ongeveer 1 miljoen EUR. De Groep voorziet dat een bedrag van 5 miljoen EUR zal betaald worden als beëindigingvoordelen en bijkomende vergoedingen in 2016. De betalingen in 2015 bedroegen 19 miljoen EUR.

Toelichting 9.2. Toegezegdebijdragenregelingen en toegezegdepensioenregelingen voor aanvullendepensioenen.

9.2.1. Toegezegdebijdragenregelingen

De Groep heeft een aantal regelingen gebaseerd op bijdragen voor in aanmerking komende personeelsleden. Voor de meeste plannen welke beheerd worden door buitenlandse filialen, geeft de groep geen garantie van minimum rendement op de bijdragen. Alle toegezegdebijdragenregelingen zijn niet materieel voor de groep.

9.2.2. Toegezegdepensioenregelingen

Proximus NV en sommige Belgische dochterondernemingen bieden hun personeelsleden toegezegdepensioenregelingen aan. Deze plannen verstrekken pensioenvoordelen voor diensten geleverd vanaf 1 januari 1997. Ze verschaffen voordelen gebaseerd op salaris en dienstjaren. Ze worden gefinancierd via het Proximus pensioenfonds, een aparte juridische entiteit die voor dat doel werd opgericht in 1998.

De financieringsmethode heeft tot doel de huidige waarde van de toekomstige pensioenverplichtingen (toegezegdepensioenverplichting) te financieren voor de voorbije dienstjaren binnen het bedrijf en rekening houdend met toekomstige loonverhogingen. De financieringsmethode is afgeleid van berekeningen volgens de IAS 19 norm. De jaarlijkse bijdrage is gelijk aan de som van de aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten, de netto financiële kost (intrestkost op de toegezegdepensioenverplichtingen vermindert met het verwachte rendement op fondsbeleggingen) en de afschrijving van actuariële winsten en verliezen boven 10% van het hoogste van de toegezegdepensioenverplichting en de activa.

Per 31 december 2014 en in 2015 overtreffen de activa van het pensioenfonds het door de pensioenregulator vereiste minimum, zijnde de technische provisie. De technische provisie vertegenwoordigt het bedrag dat nodig is om het korte- en lange-termijnevenwicht van het pensioenfonds te garanderen. Ze is samengesteld uit de verworven rechten verhoogd met een

bijkomend bufferbedrag teneinde de lange-termijnbestendigheid van de pensioenfinanciering te garanderen. De verworven rechten vertegenwoordigen de huidige waarde van de gecumuleerde voordelen die betrekking hebben op de reeds geleverde dienstjaren binnen de onderneming en is gebaseerd op huidige salarissen. Ze worden berekend in overeenstemming met de pensioenregelgeving en de van toepassing zijnde wettelijke actuariële bepalingen.

Zoals voor de meeste toegezegdepensioenregelingen kan de pensienkosten beïnvloedt worden (zowel positief als negatief) door parameters als interestvoeten, toekomstige salarisverhogingen, inflatie en rendement op activa. Deze risico's zijn niet ongevoelbaar voor toegezegdepensioenregelingen.

Voor de gemeenschappelijk aanvullende toegezegdepensioenregeling worden op 31 december door onafhankelijke externe actuarissen actuariële waarderingen uitgevoerd. De huidige waarde en de aan het dienstjaar toegerekende pensienkosten en pensienkosten voor verstreken diensttijd worden berekend met gebruik van de 'projected unit credit' methode.

De financieringstoestand van de pensioenplannen is als volgt:

Per 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
Bruto pensioenschuld	480	536
Fondsbeleggingen tegen reële waarde	-400	-456
Tekort	80	80

De elementen opgenomen in de resultatenrekening en de staat van het totaalresultaat zijn als volgt

Jaar eindigend op 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
Servicekost - werkgever	34	41
Netto Interestkost	1	1
Opgenomen in de resultatenrekening	34	42
Herwaarderings		
Actuariële winsten en verliezen t.g.v. de financiële assumpties	79	-25
Actuariële winsten en verliezen t.g.v. de demografische assumpties (1)	0	35
Actuariële winsten en verliezen t.g.v. ervaringsaanpassingen	-10	3
Rendement van fondsbeleggingen exclusief interesten	-26	-12
Opgenomen in de staat van het totaalresultaat	42	2
Totaal	77	43

(1) De veronderstellingen betreffende de verwachte pensioenleeftijd en mortaliteit werden herzien

De beweging van de nettoschuld werd als volgt opgenomen in de balans:

Jaar eindigend op 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
In het begin van het jaar	39	80
Kost van de periode opgenomen in de resultatenrekening	34	42
Herwaardering opgenomen in de staat van het totaal resultaat	42	2
Reële werkgeversbijdrage	-35	-44
Netto tekort	80	80

Wijziging in de fondsbeleggingen :

Per 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
In het begin van het jaar	344	400
Interesten	14	9
Rendement van fondsbeleggingen exclusief interesten	26	12
Reële werkgeversbijdrage	35	44
Stopzetting	-12	0
Uitkeringen aan begunstigten en kosten	-8	-8
Op het einde van het jaar	400	456

Wijziging in de bruto schuld:

Per 31 december

(in miljoen EUR)	2014	2015
In het begin van het jaar	383	480
Servicekost	34	41
Intrestkost	15	11
Stopzetting	-12	0
Uitkeringen aan begunstigde en kosten	-8	-8
Actuariële (winsten)/verliezen	68	13
Op het einde van het jaar	480	536

De pensioenschuld werd bepaald op basis van de volgende assumpties:

Per 31 december

(in miljoen EUR)	2014	2015
Discontovoet	2,25%	2,40%
Toekomstige prijsinflatie	(1) 2,00%	(1) 2,00%
Nominaal toekomstige loonsverhoging	(2) 1,10%-4,50%	(2) 1,10%-4,50%
Nominaal toekomstige barema-stijging	(2) 1,00%-3,15%	(2) 1,00%-3,15%
Mortality	BE MR/FR -2	BE Prospective IA/BE

(1) Inflatie 2016: 0% (2) 1,00% en 1,10% in 2016 geen index

Sensitiviteitsanalyse

De meest significante actuariële veronderstellingen voor het bepalen van de toegezegdepensioenregelingen zijn de disconteringsvoet, de inflatie en de reële salarisverhogingen. De sensitiviteitsanalyse is gebaseerd op aanvaardbare mogelijke wijzigingen van de respectievelijke veronderstellingen waarbij de andere veronderstellingen constant worden gehouden.

Indien de disconteringsvoet stijgt (of daalt) met 1% zou de geschatte impact op de toegezegdepensioenverplichting een daling (of stijging) betekenen van ongeveer 16% tot 20%.

Indien de inflatie stijgt (of daalt) met 0,25% zou de toegezegdepensioenverplichting stijgen (of dalen) met ongeveer 4% tot 6%. Een stijging (of daling) van de reële salarisverhoging met 0,25% zou een stijging (of daling) van de toegezegdepensioenverplichting inhouden met ongeveer 8% tot 10%.

De activa van de pensioenplannen zijn als volgt:

Per 31 december

(in miljoen EUR)	2014	2015
Eigenvermogeninstrumenten	48,80%	46,50%
Schuldinstrumenten	38,10%	39,20%
Converteerbare leningen	8,40%	8,50%
Anderen (infrastructuur, private investeringsfondsen, verzekeringsdeposito's)	4,70%	5,80%

De beleggingsstrategie van het pensioenfonds is bepaald met het oog op het bekomen van het beste rendement op de beleggingen, binnen de strikte limieten van risicocontrole en rekening houdend met het profiel van de pensioenverplichtingen. De relatief lange duratie van de pensioenverplichtingen (16,5 jaar) laat toe om een redelijk deel van de portefeuille toe te wijzen aan aandelen. Gedurende de laatste vijf jaar heeft het pensioenfonds de beleggingsportefeuille op significante wijze gediversifieerd zowel in type activa als regio en munt om het algehele risico te beperken en het verwacht rendement te verbeteren.

Per eind 2015 was ongeveer 47% van de portefeuille belegd in genoteerde aandelen (in Europa, de VS en opkomende markten), 39% in vastrentende waarden (staatsobligaties, bedrijfsobligaties, en senior leningen) en ongeveer 9% in converteerbare obligaties (Wereld ex. VS); het overige deel was geïnvesteerd in Europese infrastructuur, global private equity en Europees niet genoteerd vastgoed. Het feitelijk uitvoeren van de investeringen is uitbesteed aan gespecialiseerde vermogensbeheerders.

Nagenoeg alle beleggingen werden gedaan via wederzijdse beleggingsfondsen. Directe investeringen bedragen minder dan 1% van de activa. Vrijwel alle aandelen, schuldinstrumenten en converteerbare leningen hebben genoteerde prijzen op een actieve markt. De andere activa, ten bedrage van 5,8% van de portfolio, zijn niet genoteerd. Het pensioenfonds investeert niet

rechtstreeks in Proximus aandelen of –obligaties maar het is niet uitgesloten dat er enige Proximusaandelen of –obligaties opgenomen zijn in de gemeenschappelijke beleggingsfondsen waarin wordt belegd.

Het Pensioenfonds wenst het concept van maatschappelijke verantwoordelijkheid te promoten bij haar vermogensbeheerders. Het heeft hiervoor een “Memorandum over maatschappelijke ondernemingsverantwoordelijkheid” opgesteld dat haar beleid in dit domein definieert om hen aan te moedigen deze aspecten in rekening te brengen bij hun managementbeslissingen.

De Groep verwacht in 2016 47 miljoen EUR bij te dragen aan het Proximus Pensioenfonds

Toelichting 9.3. Andere vergoedingen na uitdiensttreding

Historisch kent de Groep haar gepensioneerden naast pensioenen andere voordelen toe onder de vorm van een socio-culturele premie en andere sociale voordelen zoals hospitalisatie. Er worden geen activa opgebouwd voor dergelijke voordelen.

Het hospitalisatieplan is gebaseerd op een geïndexeerd vast bedrag per begunstigde.

De financieringstoestand van de plannen is als volgt:

Per 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
Bruto pensioenschuld	372	349
Fondsbeleggingen tegen reële waarde	0	0
Nettoschuld opgenomen in de balans	372	349

De elementen opgenomen in de resultatenrekening en de staat van het totaalresultaat zijn als volgt

Jaar eindigend op 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
Servicekost - werkgever	2	4
Intrestkost	11	7
Opgenomen in de resultatenrekening	12	12
Herwaarderings		
Actuariële winsten en verliezen t.g.v. de financiële assumpties	61	-16
Impact van ervaringsaanpassingen	-1	-4
Opgenomen in de staat van het totaalresultaat	61	-20
Totaal	73	-8

De beweging van de nettoschuld werd als volgt opgenomen in de balans:

Per 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
In het begin van het jaar	314	372
Kost van de periode opgenomen in de resultatenrekening	12	12
Herwaardering opgenomen in de staat van het totaal resultaat	61	-20
Reële werkgeversbijdrage	-16	-15
Op het einde van het jaar	372	349

De schuld voor andere vergoedingen na uitdiensttreding werd bepaald op basis van de volgende assumpties:

Per 31 december		
	2014	2015
Discontovoet	2,00%	2,25%
Toekomstige evolutie van de kosten (index inbegrepen)	(1) 2,00%	(1) 2,00%
Sterfte	BE MR/FR -2	BE Prospective IA/BE

(1) Socio culturele premie vanaf 2017 voor indexatie

De schuld voor de andere vergoedingen na uitdiensttreding werd bepaald op basis van de beste schatting door het bedrijf van de financiële en demografische hypothesen, welke elk jaar worden herbekeken.

De looptijd van de schuld bedraagt 14,25 jaar.

Sensitiviteitsanalyse

De belangrijke actuariële veronderstellingen voor het bepalen van de toegezegdepensioenregelingen zijn de disconteringsvoet, de inflatie, toekomstige kostentrends en mortaliteit. De sensitiviteitsanalyse is gebaseerd op aanvaardbare mogelijke wijzigingen van de respectievelijke veronderstellingen, terwijl de andere veronderstellingen constant worden gehouden.

Indien de disconteringsvoet stijgt (of daalt) met 1% zou de toegezegdepensioenverplichting dalen (of stijgen) met ongeveer 13% tot 16%.

Indien de toekomstige kostentrend stijgt (of daalt) met 1% stijgt (of daalt) de toegezegdepensioenverplichting met ongeveer 13% tot 15%.

Indien een correctie van 1 jaar zou toegepast worden op de mortaliteitstabellen, zou de toegezegdepensioenverplichting wijzigen met ongeveer 4%.

De Groep verwacht in 2016 een bedrag van 15 miljoen EUR aan deze plannen bij te dragen.

Toelichting 9.4. Overige verplichtingen

De Groep had een wettelijke verplichting om kinderbijslagen uit te betalen aan een beperkt aantal statutaire gepensioneerden en aan de begunstigden van werknemersherstructureringsprogramma's. In 2014 werd deze verplichting overgedragen aan de Belgische Staat waardoor de uitbetaling van kinderbijslagen voor statutaire werknemers in lijn kwam te liggen met de contractuele werknemers. Na de overdracht van deze verplichting zijn de sociale zekerheidsbijdragen en belastingen voor statutaire werknemers gestegen en dit vanaf 2015. Als gevolg hiervan heeft Proximus de gerelateerde schuld in 2014 afgewikkeld via de resultatenrekening (personeelskosten).

De Groep participeert in een toegezegdepensioenregeling opgezet door de staat. De overdracht van de statutaire pensioenschuld aan de Belgische Staat in 2003 was gekoppeld aan een verhoogde sociale werkgeversbijdrage voor de statutaire werknemers vanaf 2004, met behoud van enig residueel risico. Het omvat een jaarlijks compensatiemechanisme om bepaalde toekomstige verhogingen of verminderingen van de verplichtingen van Belgische Staat als gevolg van de door Proximusgenomen beslissingen, te verrekenen. Dit laatste genereerde geen belangrijke impacten tot 2014, toen Proximusrecht had op 25 miljoen EUR (10 miljoen EUR met betrekking tot statutairen gepensioneerde in 2013; en 15 miljoen EUR m.b.t. deze in 2014). Bij gebrek aan voldoende informatie ondermeer m.b.t. de geaccumuleerde bijdragen en uitkeringen, wordt het plan verwerkt als toegezegdebijdragenregeling. De compensatiebetalingen, berekend door de Staat, worden erkend in overeenstemming met een niet IAS 19 methode gebruikt door de Staat om de bedragen te bepalen. Er wordt niet verwacht dat de Groep bijdragen zal doen tot dit plan in 2016.

Toelichting 10. Andere vaste activa

(in miljoen EUR)	Per 31 december		
	Toelichting	2014	2015
Andere derivaten	33.1	29	6
Andere financiële activa			
Andere activa		65	37
Totaal		94	43

De daling van de andere derivaten is het gevolg van de gedeeltelijke terugbetaling in april 2015 van de langetermijnschuld in JPY die in 2026 afloopt.

De daling van de andere vaste activa is het gevolg van een overboeking van langetermijnvorderingen naar kortetermijnvorderingen.

Toelichting 11. Voorraden

Per 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
Grondstoffen, hulpstoffen en reserveonderdelen	42	41
Werken in uitvoering en afgewerkte producten	16	19
Handelsgoederen	59	48
Totaal	117	108

Voorraad is gewaardeerd aan netto waarde na aftrek van waardeverminderingen.

Toelichting 12. Handelsvorderingen

De meeste handelsvorderingen zijn niet rentedragend en hebben meestal een looptijd van 30 tot 90 dagen. De looptijd van de handelsvorderingen van het segment International Carrier Services is echter langer aangezien het grootste deel vorderingen op andere telecom operatoren betreft. Gezien het bilateraal karakter van de ICS diensten wordt er veel netting toegepast, maar dit proces kan vrij lang duren. De betrokken nettingakkoorden zijn niet wettelijk afdwingbaar. Ook voor niet-ICS business wordt netting toegepast met sommige andere telecom operatoren.

De analyse van de vervallen handelsvorderingen waarop geen waardevermindering werd geboekt, is als volgt:

Per 31 december (in miljoen EUR)	Bruto vorderingen	Waardeverminderingen voor dubieuze vorderingen	Netto boekwaarde	Niet vervallen en niet onderworpen aan waardevermindering	Vervallen maar niet onderworpen aan waardevermindering					
					< 30 dagen	30-60 dagen	60-90 dagen	90-180 dagen	180-360 dagen	> 360 dagen
2013	1.428	-138	1.289	890	121	30	31	58	62	97
2014	1.317	-135	1.182	798	78	33	31	53	59	129
2015	1.281	-141	1.140	783	81	49	23	40	58	107

Op 31 december 2015, en 2014, waren respectievelijk 69% en 68% van het totaal van de handelsvorderingen niet vervallen en zonder waardevermindering.

Voor de twee voorgestelde jaren werden geen handelsvorderingen in onderpand als zekerheid gegeven. In 2015 heeft Proximus Groep bankwaarborgen en waarborgen van moederondernemingen gekregen voor een bedrag van 10 miljoen EUR (10 miljoen EUR in 2014) als onderpand voor openstaande facturen.

De evolutie van de waardeverminderingen voor dubieuze vorderingen is als volgt:

(in miljoen EUR)	Toelichting	2014	2015
Op 1 januari		-138	-135
Toename erkend in resultatenrekening	27	-1	-8
Verkopen van dochterondernemingen		1	0
Andere bewegingen		4	2
Per 31 december		-135	-141

Toelichting 13. Andere vlottende activa

Per 31 december			
(in miljoen EUR)	Toelichting	2014	2015
Terug te vorderen B.T.W.		10	4
Afgeleide producten aangehouden voor handelsdoeleinden	33.1	11	1
Over te dragen kosten		65	85
Andere vorderingen		24	34
Totaal		111	124

Toelichting 14. Beleggingen

Per 31 december			
(in miljoen EUR)	Toelichting	2014	2015
Deposito's	33.4	4	4
Aandelen in fondsen	33.4	4	4
Totaal		8	8

Beleggingen omvatten aandelen in fondsen en wederzijdse fondsen, schatkistcertificaten en deposito's met een oorspronkelijke looptijd langer dan 3 maanden maar korter dan 1 jaar.

Toelichting 15. Geldmiddelen en kasequivalenten

Per 31 december			
(in miljoen EUR)	Toelichting	2014	2015
Kortetermijndeposito's	33.4	253	263
Kas en banktegoeden	33.4	449	239
Totaal		702	502

Kortetermijndeposito's, welke deposito's en schatkistcertificaten omvatten, worden belegd voor periodes die variëren van één tot drie maanden afhankelijk van de onmiddellijke cashbehoeften van de Groep en brengen interest op volgens de respectieve rentevoeten van de korte termijndeposito's. De banktegoeden brengen interest op tegen variabele rentevoeten op basis van de dagelijkse bankdepositorente.

Toelichting 16. Activa opgenomen als aangehouden voor verkoop

In december 2013 heeft de Groep een overeenkomst afgesloten voor de verkoop van Sahara Network Company Limited, geregistreerd in Damman (Saoedi-Arabië), en actief in telecommunicatie- en informatietechnologie business.

Verder werd in december 2013 een overeenkomst bereikt voor het afstoten van de business van Scarlet NV in het kader van de liquidatie van de onderneming. Scarlet NV is een leverancier van telecomdiensten in Nederland.

Op 31 december 2013 waren voor beide entiteiten de voorwaarden vervuld om als aangehouden voor verkoop te worden opgenomen met de erkenning van een bijzonder waardeverminderingverlies van 22 miljoen EUR (waarvan 17 miljoen EUR via niet-recurrente kosten) aangezien de opbrengsten voor beide transacties lager zouden zijn dan de boekwaarde van de betreffende activa en bijhorende schulden.

Beide transacties werden afgerond in het eerste halfjaar van 2014, waarna het zeggenschap over de activiteiten is overgegaan naar de overnemers.

Toelichting 17. Vermogen

Toelichting 17.1. Eigen vermogen

Per 31 december 2015 bedroeg het kapitaal van Proximus NV 1 miljard EUR (volledig volstort), vertegenwoordigd door 338.025.135 aandelen zonder nominale waarde en allen met dezelfde rechten voor zover deze rechten niet geschorst of vernietigd werden in geval het eigen aandelen betrof. De Raad van Bestuur van Proximus NV is bevoegd om het kapitaal te verhogen met een maximum bedrag van 200 miljoen EUR.

De vennootschap mag haar eigen aandelen verkrijgen en deze vervreemden in overeenstemming met de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen. De Raad van Bestuur is door artikel 13 van de statuten gemachtigd om het wettelijk toegestaan maximum aantal eigen aandelen te verkrijgen. De betaalde prijs mag niet hoger zijn dan vijf procent boven de hoogste slotkoers in de dertig beursdagen voor de verrichting en mag niet lager zijn dan tien procent onder de laagste slotkoers in de dertig beursdagen voor de verrichting. Deze machtiging wordt verleend voor een periode van vijf jaar op 16 april 2014.

De uitkering van overgedragen winsten van Proximus NV, de moedermaatschappij, wordt beperkt door een wettelijke reserve, die tijdens de vorige jaren werd opgebouwd in overeenstemming met de Belgische vennootschappenwet, tot 10% van het geplaatste kapitaal van Proximus.

Proximus NV heeft de statutaire verplichting om 5% van de winst vóór belastingen van de moedermaatschappij uit te keren aan haar werknemers. In de bijgaande geconsolideerde jaarrekening wordt deze winstverdeling geboekt als personeelskosten.

In december 2015 heeft het Belgische parlement een nieuwe wet goedgekeurd met als doel de wet van 1991 te moderniseren, voornamelijk door bepaalde organisatorische vereisten te versoepelen om een gelijk speelveld met concurrerende bedrijven te creëren, door de corporate governance af te stemmen op de gewone regels voor beursgenoteerde bedrijven in België en door het kader te definiëren waarbinnen de overheid haar participatie tot minder dan 50% kan terugbrengen. De Raad van Bestuur zal op de volgende Algemene Vergadering een aantal veranderingen aan de statuten voorstellen om de wijzigingen aan de wet van 1991 erin op te nemen.

Op 31 december 2015 had de Groep 16.021.384 eigen aandelen, waarvan 1.367.395 met dividendrechten en 14.653.999 zonder dividendrechten. De dividenden toegekend aan eigen aandelen met dividendrechten, worden geboekt onder de rubriek "Onbeschikbare reserve voor verdeling" in de enkelvoudige jaarrekening van Proximus NV.

In 2015 en 2014 verkocht de Groep respectievelijk 1.047 en 1.321 eigen aandelen aan haar senior management voor minder dan 1 miljoen EUR onder een aandelenaankoopplan met korting van 16,70% (zie toelichting 36).

De personeelsleden oefenden in 2015 en 2014 respectievelijk 772.107 en 2.025.095 opties op aandelen uit. Om deze uitoefening van aandelenopties te verwezenlijken, gebruikte Proximus eigen aandelen (zie toelichting 36).

In 2015 en 2014 kende de Groep geen opties op aandelen toe aan het topmanagement en aan het senior management.

Aantal aandelen (inclusief eigen aandelen):	2014	2015
Op 1 januari	338.025.135	338.025.135
Per 31 december	338.025.135	338.025.135

Aantal eigen aandelen:	2014	2015
Op 1 januari	18.820.954	16.794.538
Verkoop onder een aandelen aankoopplan met korting	-1.321	-1.047
Uitoefening van opties op aandelen	-2.025.095	-772.107
Per 31 december	16.794.538	16.021.384

Toelichting 17.2. Belangen zonder overheersende zeggenschap

Belangen zonder overheersende zeggenschap ('Minderheidsbelangen') omvatten 42,4% van de minderheidsaandeelhouders (Swisscom en MTN Dubai) in BICS, vanaf 1 januari 2010; In 2015 heeft de Groep het resterende belang van 35,30% in Telindus SA (gevestigd in Luxemburg) en dochterondernemingen verworven van Arcelor Mittal. (zie toelichting 6.5).

Toelichting 18. Rentendragende schulden

Toelichting 18.1. Rentendragende schulden op lange termijn

Per 31 december

(in miljoen EUR)	Toelichting	2014	2015
Niet-achtergestelde obligatieleningen		2.363	1.753
Leasings en soortgelijke schulden		3	3
Andere afgeleide producten	33.1	20	4
Totaal		2.386	1.761

Alle langetermijnschulden zijn zonder waarborgen. Tijdens 2014 en 2015 zijn er geen wanbetalingen of schendingen m.b.t. aangegane leningen.

In de twee voorgestelde jaren werden renteswaps (IRS) en rente- en valutaswaps (IRCS) gebruikt om de rentevoet- en wisselkoersrisico's op de niet-achtergestelde obligatieleningen in JPY te beheren. Deze swaps geven de Groep de mogelijkheid om de rentevoet om te zetten van een vaste rentevoet naar een vlottende rentevoet of omgekeerd.

De niet-achtergestelde obligatieleningen in EUR en JPY worden door Proximus NV uitgegeven. De nominale waarde van deze schulden is volledig terugbetaalbaar op hun vervaldatum.

Op 26 maart 2014 heeft de Groep een niet-achtergestelde obligatielening op 10 jaar uitgegeven van 600 miljoen EUR onder het Euro Medium Term Note programma en op 21 september 2015 een bijkomende niet-achtergestelde obligatielening van 500 miljoen EUR. Deze laatste werd afgewikkeld in oktober 2015.

In april 2015 heeft de Groep 85% van de 10 miljard JPY lening (betaalbaar in december 2026) teruggekocht en de gerelateerde IRCS afgewikkeld.

Op 1 oktober 2015 heeft Proximus 29% van zijn 950 miljoen EUR lening (betaalbaar in november 2016) en 19% van zijn 500 miljoen EUR lening (betaalbaar in februari 2018) teruggekocht.

Het wisselkoersrisico gerelateerd aan de resterende schulden in JPY is volledig economisch afgedekt door rente- en valutaswaps om ze om te zetten in schulden in EUR (zie toelichting 33).

De rentedragende langetermijnleningen per 31 december 2015 zijn als volgt:

	Boekwaarde (in miljoen EUR)	Nominale waarde (in miljoen EUR)	Waardering volgens IAS 39	Vervaldatum	Interest-betalingen / herprijsbaar (b)	Betaalde rentevoet	Reële rentevoet
Niet-achtergestelde obligatieleningen							
Leningen met vlottende interestvoet							
JPY (a)	12	11	Afgeschreven kost	Dec-26	Halfjaarlijks	-0,22%	-0,22%
Leningen tegen vaste interestvoet							
EUR	403	405	Afgeschreven kost	Feb-18	Jaarlijks	3,88%	4,05%
EUR	150	150	Afgeschreven kost	Mar-28	Jaarlijks	3,19%	3,22%
EUR	100	100	Afgeschreven kost	May-23	Jaarlijks	2,26%	2,29%
EUR	596	600	Afgeschreven kost	Apr-24	Jaarlijks	2,38%	2,46%
EUR	492	500	Afgeschreven kost	Oct-25	Jaarlijks	1,88%	2,05%
	1.741	1.755					
Totale niet-achtergestelde obligatieleningen	1.753	1.766					
Leasings en soortgelijke schulden							
EUR	3	3	Afgeschreven kost	2020	Kwartaal	4,59%	4,59%
Totale financiële langetermijnschulden (uitgezonderd derivaten)	1.756	1.769					
Afgeleide producten							
Afgeleide producten aangehouden voor handelsdoeleinden	4		Reële waarde				
Totaal	1.761	1.769					

(a) omgezet in een lening in EUR via rente- en valutaswaps

(b) Voor leningen met variabele rente is de rentevoet die van de laatste herprijsingsdatum vóór 31 december 2015

De rentedragende langetermijnleningen per 31 december 2014 zijn als volgt:

	Boekwaarde (miljoen EUR)	Nominale waarde (miljoen EUR)	Waardering volgens IAS 39	Vervaldatum	Interest-betalingen / herprijsbaar (b)	Betaalde rentevoet	Reële rentevoet
Niet-achtergestelde obligatieleningen							
Leningen met vlottende interestvoet							
JPY (a)	82	73	Afgeschreven kost	Dec-26	Halfjaarlijks	0,00%	0,00%
Leningen tegen vaste interestvoet							
EUR	748	750	Afgeschreven kost	Nov-16	Jaarlijks	4,38%	4,50%
EUR	190	200	Afgeschreven kost	Nov-16	Jaarlijks	4,38%	7,16%
EUR	498	500	Afgeschreven kost	Feb-18	Jaarlijks	3,88%	4,05%
EUR	150	150	Afgeschreven kost	Mar-28	Jaarlijks	3,19%	3,22%
EUR	100	100	Afgeschreven kost	May-23	Jaarlijks	2,26%	2,29%
EUR	596	600	Afgeschreven kost	Apr-24	Jaarlijks	2,38%	2,46%
	2.281	2.300					
Totale niet-achtergestelde obligatieleningen	2.363	2.373					
Leasings en soortgelijke schulden							
EUR	3	3	Afgeschreven kost	2017	Kwartaal	4,86%	4,86%
Totale financiële langetermijnschulden (uitgezonderd derivaten)	2.366	2.375					
Afgeleide producten							
Afgeleide producten aangehouden voor handelsdoeleinden	20		Reële waarde				
Totaal	2.386	2.375					

(a) omgezet in een lening in EUR via rente- en valutaswaps

(b) Voor leningen met variabele rente is de rentevoet die van de laatste herprijsingsdatum vóór 31 december 2015

Toelichting 18.2. Rentedragende schulden op korte termijn

As of 31 December

(EUR million)	Note	2014	2015
Unsubordinated debentures		151	671
Leasing and similar obligations		2	2
Derivatives	33.1	9	0
Total		162	674

De toename van de niet-achtergestelde obligatieleningen is het gevolg van de overboeking van lange termijn naar korte termijn van obligatieleningen die aflopen in 2016.

Onderstaande tabel geeft detail van het kortetermijngedeelte van de niet-achtergestelde obligatieleningen die binnen het jaar aflopen.

De rentedragende kortetermijnleningen per 31 december 2015 zijn als volgt:

	Boekwaarde (in miljoen EUR)	Nominale waarde (in miljoen EUR)	Waardering volgens IAS 39	Verval-datum	Interest-betalingen / herprijsbaar (b)	Betaalde rentevoet	Reële rentevoet
Niet-achtergestelde obligatieleningen							
Leningen tegen vaste interestvoet							
EUR	533	533	Afgeschreven kost	Nov-16	Jaarlijks	4,38%	4,50%
EUR	139	142	Afgeschreven kost	Nov-16	Jaarlijks	4,38%	7,16%
	671	675					

De rentedragende kortetermijnleningen per 31 december 2014 zijn als volgt:

	Boekwaarde (miljoen EUR)	Nominale waarde (miljoen EUR)	Waardering volgens IAS 39	Vervaldatum	Interest-betalingen / herprijsbaar (b)	Betaalde rentevoet	Reële rentevoet
Niet-achtergestelde obligatieleningen							
Leningen tegen vaste interestvoet							
JPY (a)	75	73	Afgeschreven kost	Nov-15	Jaarlijks	6,18%	6,18%
JPY (a)	76	72	Afgeschreven kost	Dec-15	Jaarlijks	6,21%	6,21%
	151	145					
Leasings en soortgelijke schulden							
Leningen tegen vaste interestvoet							
EUR	2	2	Amortized cost	2017	Kwartaal	4,86%	4,86%
Afgeleide producten							
Afgeleide producten aangehouden voor handelsdoeleinden	9						
Totaal	162	147					

(a) omgezet in een lening in EUR via rente- en valutaswaps

(b) Voor leningen met variabele rente is de rentevoet die van de laatste herprijsingsdatum vóór 31 december 2015

Toelichting 19. Voorzieningen

(in miljoen EUR)	Arbeids- ongevallen	Geschillen	Ziekte­dagen	Andere verplichtingen	Totaal
Op 1 januari 2014	37	77	36	53	204
Toevoegingen	2	16	-1	8	26
Aanwendungen	-3	-22	0	-8	-32
Terugnemingen	0	-46	0	-4	-50
Actualisatie en wijziging van disconteringsvoet	-1	0	1	7	7
Op 31 december 2014	35	26	36	57	154
Toevoegingen	0	10	4	14	28
Aanwendungen	-1	-1	0	-12	-14
Terugnemingen	0	-4	0	-8	-11
Actualisatie	0	0	1	0	1
Op 31 december 2015	35	31	41	51	157

De voorziening voor arbeidsongevallen betreft de vergoedingen die Proximus NV desgevallend zou kunnen betalen aan personeelsleden die gewond geraakt zijn (met inbegrip van beroepsziekten) tijdens de uitoefening van hun functie en op de weg van en naar het werk. Tot 31 december 2002 werd de vergoeding volgens de wet van 1967 (openbare sector) op de arbeidsongevallen, gedekt en rechtstreeks uitbetaald door Proximus. Deze voorziening (gedeelte annuïteiten) is gebaseerd op actuariële gegevens met inbegrip van de sterftetafels, vergoedingspercentages, rentevoeten en andere factoren bepaald door de wet van 1967 en berekend met de hulp van een professioneel verzekeraar. Rekening houdend met de sterftetafel wordt ervan uitgegaan dat het grootste gedeelte van deze kosten zal worden uitbetaald tot 2062. Sinds 1 januari 2003 zijn de contractuele personeelsleden onderworpen aan de wet van 1971 (privé-sector) en blijven de statutaire personeelsleden onder de toepassing van de wet van 1967 (openbare sector). Zowel voor de contractuele als de statutaire personeelsleden is Proximus sinds 1 januari 2003 gedekt door verzekeringspolissen voor arbeidsongevallen en zal zij dus geen rechtstreekse betalingen meer uitvoeren aan de personeelsleden.

De voorziening voor geschillen geeft de beste raming van het management weer voor waarschijnlijke verliezen ten gevolge van hangende geschillen waarvoor de Groep door een derde partij wordt vervolgd of waarvoor zij betrokken is in een juridisch of een belastinggeschil. De verwachte timing van de bijbehorende uitstroom van kasmiddelen hangt af van de vooruitgang en de duur van de onderliggende gerechtelijke procedures.

De voorziening voor ziekte­dagen is de beste raming van het management van de waarschijnlijke kosten ingevolge de toekenning door Proximus aan haar statutaire personeelsleden van een recht op cumulatie van niet opgenomen ziekte­dagen. De voorziening werd bepaald op basis van statistische gegevens.

De voorziening voor andere verplichtingen per eind 2015 omvat hoofdzakelijk de geraamde kosten voor de ontmanteling en herstelling van de mobiele antennes, de voorziening voor milieurisico's en de overige risico's. Er wordt verwacht dat de meeste van deze kosten zullen worden betaald tijdens de periode 2016-2045. De voorziening voor ontmanteling en herstelling wordt geraamd tegen actuele prijzen en verdisconteerd tegen een disconteringsvoet tussen 0% en 4%, afhankelijk van de verwachte timing om aan de verplichtingen te voldoen.

Toelichting 20. Andere langetermijnschulden

Per 31 december

(in miljoen EUR)	Toelichting	2014	2015
Andere handelsschulden		178	185
Totaal		178	185

Langetermijnschulden omvatten licenties (zie toelichting 4) en uitzend- en programmarechten betaalbaar over het deel van de contractuele termijn dat 1 jaar overstijgt (meestal minder dan 3 jaren).

Toelichting 21. Andere kortetermijnschulden

Per 31 december

(in miljoen EUR)	Toelichting	2014	2015
Te betalen B.T.W.		8	6
Schulden aan werknemers		134	127
Voorziening voor vakantiegeld		85	84
Voorziening voor sociale zekerheidsbijdrage		51	55
Voorschot ontvangen op contracten		9	12
Andere belastingen		102	97
Over te dragen opbrengsten		135	137
Andere derivaten	33.4	5	0
Toe te rekenen kosten		42	38
Andere schulden		20	14
Totaal		591	570

Over te dragen opbrengsten omvatten hoofdzakelijk voorafbetaalde telecommunicatie en ICT diensten.

Toelichting 22. Netto omzet

Boekjaar afgesloten op 31 december

(in miljoen EUR)	2014	2015
Verkoop en verhuur van goederen	583	547
Leveren van diensten	5.378	5.397
Totaal	5.961	5.944

Toelichting 23. Andere bedrijfsopbrengsten

Boekjaar afgesloten op 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
Meerwaarde op de verkoop van immateriële en materiële vaste activa	46	21
Andere opbrengsten	43	47
Totaal	89	68

De Groep realiseerde in 2015 een meerwaarde op verkoop van vaste activa van 21 miljoen EUR. De ontvangen geldmiddelen uit deze verkopen bedroegen 39 miljoen EUR.

Andere opbrengsten omvatten hoofdzakelijk vergoedingen voor netwerkschade (9 miljoen EUR in 2015) en bijdragen van het personeel en derden voor diverse diensten.

Toelichting 24. Niet-recurrente opbrengsten

Meerwaarden op de verkoop van dochterondernemingen en joint ventures worden weergegeven als niet-recurrente opbrengsten indien zij individueel 5 miljoen EUR overschrijden.

De niet-recurrente opbrengst van 62 miljoen EUR in 2014 betreft de verkoop van dochterondernemingen (zie toelichting 6.5).

Er was geen niet-recurrente opbrengst in 2015.

Boekjaar afgesloten op 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
Meerwaarde op de verkoop van filialen	62	0
Totaal	62	0

Toelichting 25. Kosten van aan omzet-gerelateerde materialen en diensten

Boekjaar afgesloten op 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
Aankopen van materialen	416	410
Aankopen van diensten	2.004	1.967
Totaal	2.420	2.377

De aankopen van materialen worden weergegeven na aftrek van het werk uitgevoerd door de onderneming, dat werd geactiveerd ten bedrage van 109 miljoen EUR in 2015 en 81 miljoen in 2014.

Toelichting 26. Personeelskosten en pensioenen

Boekjaar afgesloten op 31 december

(in miljoen EUR)	2014	2015
Wedden en lonen	777	740
Sociale zekerheidsbijdragen	197	189
Pensioenkosten	34	41
Vergoedingen na uitdiensttreding (andere dan pensioenen) en beëindigingsvoordelen	-6	9
Andere personeelskosten	39	33
Totaal	1.041	1.011

De personeelskosten van 2014 omvatten de positieve impact van de afwikkeling van de verplichtingen voor kinderbijslag (zie toelichting 9.4) en van het compensatiemechanisme met de Belgische Staat betreffende de gepensioneerde statutaire werknemers (toelichting 9.4). De negatieve impact van de herberekening van de langetermijnvoordelenplannen uit het verleden als gevolg van de recente evolutie van de Proximus aandelenkoers is ook opgenomen in deze personeelskosten.

De positieve impact van het compensatiemechanisme in 2015 en de hierboven vermelde herberekening zijn opgenomen in de personeelskosten van 2015 (zie toelichting 9.4).

De wedden en lonen en de sociale zekerheidsbijdragen worden weergegeven na aftrek van het werk uitgevoerd door de onderneming dat geactiveerd werd ten bedrage van 103 miljoen EUR in 2015 en 100 miljoen EUR in 2014.

Toelichting 27. Andere bedrijfskosten

Boekjaar afgesloten op 31 december

(in miljoen EUR)	2014	2015
Huurkosten	117	117
Onderhoud en nutsvoorzieningen	197	180
Publiciteit en public relations	91	83
Consultancy	147	139
Administratie en opleiding	68	67
Kosten voor telecommunicatie, post en kantooruitrusting	44	44
Uitbestedingen	135	134
Waardeverminderingen en verliezen voor dubieuze vorderingen	1	8
Verlies op realisatie van handelsvorderingen	29	27
Andere belastingen dan winstbelastingen	19	37
Andere bedrijfskosten (1)	21	144
Totaal	869	980

(1) Gerealiseerde en niet-gerealiseerde wisselkoersverliezen van 1,1 miljoen EUR in 2015 en 1 miljoen EUR in 2014

In December 2013 heeft de Waalse regering een decreet goedgekeurd dat een belasting op pylonen van 8.000 EUR per 'site' oplegt voor het jaar 2014 en van toepassing is op alle publieke telecomoperatoren. Onder deze wetgeving zijn alle gebruikers van 'sites', hoofdelijk aansprakelijk tegenover het Waals Gewest voor het betalen van de belasting met betrekking tot gedeelde sites. Proximus betwist de wettelijkheid van deze belasting. Naar aanleiding van de ontwikkelingen in 2014, waaronder het nieuwe decreet voor het jaar 2015, de uitvoeringsmaatregelen en het aanslagbiljet voor het jaar 2014 ten bedrage van 13 miljoen EUR, heeft Proximus haar standpunt herzien en een verplichting in de boeken opgenomen in 2014.

Op 16 juli 2015 heeft het Grondwettelijk Hof het Waalse decreet van december 2013 nietig verklaard, maar heeft geacht dat de belasting kon behouden worden voor 2014 “gezien de financiële problemen waartoe een annulatie zou leiden”. Op 16 december 2015 heeft het Waals Gewest een bericht van wijziging van de belastingaangifte uitgestuurd naar aanleiding van de uitspraak van het Grondwettelijk Hof. Een reactie op dit bericht werd ingediend op 15 januari 2016. Een procedure voor het Grondwettelijk Hof is nog steeds hangende met betrekking tot het (gelijkaardige) decreet, van toepassing op 2015 en waarvoor een schuld erkend is in 2015.

Op 6 oktober 2015 heeft het Europees Hof van Justitie in zaak KPN/Base versus de stad Bergen, geconcludeerd dat een belasting op pylonen op zich niet in tegenspraak is met de Europese wetgeving. Dit standpunt werd bevestigd in 2 Proximus zaken, op 17 december 2015.

Desalniettemin zal Proximus blijven gebruik maken van andere argumenten in haar juridische procedures tegen dergelijke belastingen.

De stijging in 2015 van de “andere belastingen dan winstbelastingen” is het gevolg van een positieve impact in 2014 van een uitspraak in een rechtzaak.

In oktober 2015 hebben KPN, BASE Company, Mobistar en Proximus een akkoord bereikt voor alle openstaande geschillen met betrekking tot de toepassing in het verleden van tarieven voor mobiele telecommunicatiediensten, meer bepaald het onderscheid tussen “on-net” en “off-net” telefoniediensten. De overeenkomst houdt de betaling in van een bedrag van 120 miljoen EUR. De hieraan verbonden kost is opgenomen in Andere bedrijfskosten.

Toelichting 28. Niet-recurrente kosten

Boekjaar afgesloten op 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
Verlies op de verkoop van filialen	35	0
Verbrekingsvergoedingen en herstructurering	-7	-3
Totaal	27	-2

Verliezen op de verkoop van geconsolideerde ondernemingen die elk afzonderlijk meer dan 5 miljoen EUR vertegenwoordigen, kosten voor herstructureringsprogramma's en de gevolgen van afwikkelingen van plannen voor vergoeding na uitdiensttreding met impacten voor de begunstigten, worden opgenomen als niet-recurrente kosten.

In 2014 en 2015 heeft de Groep de raming herzien van de schuld voor beëindigingsvoordelen, wat resulteerde in een positieve impact van respectievelijk 3 miljoen EUR in 2015 en 7 miljoen EUR in 2014.

In 2014 heeft de Groep een verlies erkend van 35 miljoen EUR op de verkoop van dochterondernemingen (zie toelichting 6.5).

In 2015 was er geen verlies op verkoop van dochterondernemingen.

Toelichting 29. Afschrijvingen

Boekjaar afgesloten op 31 december		
(in miljoen EUR)	2014	2015
Afschrijvingen op licenties en andere immateriële vaste activa	326	342
Afschrijvingen op materiële vaste activa	495	528
Totaal	821	869

Toelichting 30. Netto financiële opbrengsten/(kosten)

Boekjaar afgesloten op 31 december

(in miljoen EUR)	2014	2015
Financiële opbrengsten		
Interest opbrengsten op financiële instrumenten		
Aan afgeschreven kostprijs	1	1
Interest opbrengsten op activa		
Op vorderingen	23	5
Waardering aan de reële waarde van financiële instrumenten		
Niet in een afdekkingsrelatie	7	7
Meerwaarde op verkoop van		
Ondernemingen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode	1	0
Beleggingen	0	2
Terugkoop van obligaties	0	6
Andere financiële inkomsten	0	1
Financiële kosten		
Intresten en kosten van leningen op financiële instrumenten		
Aan afgeschreven kostprijs (1)	-94	-95
Aan reële waarde via de resultatenrekening (1)	-1	-1
Van langetermijnschulden	-3	-4
Verlies op verkoop van		
Terugkoop van obligaties	0	-25
Actualisatie kosten		
Van voorzieningen	-7	0
Van beëindigingsvoorwaarden	-16	-10
Waardeverminderingen		
Op andere deelnemingen	-4	0
Andere financiële kosten	-3	-4
Totaal	-96	-120

(1) Herwerkte cijfers van 2014: betaalde interesten op JPY obligaties opgenomen in 2015 onder "aan afgeschreven kostprijs"

Op 1 april 2015 heeft de Groep een gedeelte van de langetermijn niet-achtergestelde obligatielening in JPY (die afloopt in 2026) terugbetaald. De transactie genereerde een winst van 6 miljoen EUR.

Op 1 oktober 2015 betaalde de Groep een premie uit van 25 miljoen EUR voor de gedeeltelijke afwikkeling van twee obligatieleningen met vervaldag 2016 en 2018.

Interesten op vorderingen zijn sterk gedaald ten opzichte van 2014 als gevolg van het afwikkelen van een netwerkgerelateerd geschil.

De totale afschrijving van agio's/disagio's in verband met de niet-JPY obligaties en de terugbetalingspremie voor deze obligaties bedroeg 31 miljoen EUR in 2015.

Toelichting 31. Winst per aandeel

De gewone winst per aandeel wordt berekend door de netto winst van het jaar die kan toegekend worden aan de gewone aandeelhouders, te delen door het gewogen gemiddelde van het aantal gewone uitstaande aandelen tijdens het jaar.

De verwaterde winst per aandeel wordt berekend door de netto winst van het jaar die toegekend wordt aan de gewone aandeelhouders, te delen door het gewogen gemiddelde van het aantal gewone uitstaande aandelen, beiden gecorrigeerd voor de effecten van alle potentiële gewone aandelen die tot verwatering zullen leiden.

Hierna worden de resultaten- en aandelengegevens weergegeven die worden gebruikt bij de berekening van de gewone en verwaterde winst per aandeel:

Boekjaar afgesloten op 31 december

(in miljoen, behalve de cijfers met betrekking tot de aandelen)	2014	2015
Nettowinst toe te rekenen aan gewone aandeelhouders (in miljoen EUR)	654	482
Gewogen gemiddeld aantal gewone uitstaande aandelen	320.119.106	321.767.821
Correctie voor aandelenopties	890.692	504.651
Gewogen gemiddeld aantal gewone uitstaande aandelen voor verwaterde winst per aandeel	321.009.798	322.272.472
Gewone winst per aandeel (EUR)	2,04	1,50
Verwaterde winst per aandeel (EUR)	2,04	1,50

De aandelenopties toegekend van 2004 tot 2012 zijn verwaterend in 2014 en 2015, en daarom begrepen in de berekening van de verwaterde winst per aandeel.

Toelichting 32. Betaalde en voorgestelde dividenden

(in miljoen, behalve de cijfers met betrekking tot de aandelen)	2014	2015
Dividenden op gewone aandelen:		
Vorgestelde dividenden (in miljoen EUR)	482	483
Aantal uitstaande aandelen met dividendrechten	321.230.597	322.003.751
Dividend per aandeel (EUR)	1,5	1,5
Interim dividend betaald aan de aandeelhouders (in miljoen EUR)	161	161
Interim dividend per aandeel (EUR)	0,50	0,50

De voorgestelde dividenden voor 2014 werden effectief uitbetaald in april 2015.

Het interimdividend van 2015 werd betaald in december 2015.

Een bedrag van 6,5 miljoen EUR werd betaald in 2015 bij de uitoefening van de stock opties en komt overeen met de gecumuleerde dividenden verbonden aan de stock opties sinds hun toekenning.

Toelichting 33. Bijkomende toelichtingen inzake financiële instrumenten

Toelichting 33.1. Derivaten

De Groep maakt gebruik van derivaten zoals renteswaps (IRS), rente- en valutaswaps (IRCS), termijnwisselcontracten en valuta opties.

(in miljoen EUR)	Toelichting	2014	2015
Vaste activa			
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	10	29	6
Vlottende activa			
Rentedragend			
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden		7	0
Niet-rentedragend			
Derivaten aangehouden voor afdekking		1	0
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	13	2	0
Totaal activa		40	6
Langetermijnschulden			
Rentedragend			
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	18	20	4
Kortetermijnschulden			
Rentedragend			
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden		9	0
Niet-rentedragend			
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	33.4	5	0
Totaal schulden		35	5

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de positieve en negatieve reële waarden van de derivaten in de balans, opgenomen als respectievelijk vaste/vlottende activa of passiva.

Op 31 december 2015 (in miljoen EUR)	Reële waarde	
	Activa	Passiva
Rente- en valutaswaps	6	0
Rente- en valutagerelateerd - anderen derivaten	0	-4
Derivaten die niet kwalificeren voor boekhoudkundige afdekking	6	-5
Totaal	6	-5

Op 31 december 2014

Reële waarde

(in miljoen EUR)	Activa	Passiva
Termijnwisselcontracten	1	0
Derivaten die kwalificeren voor boekhoudkundige afdekking	1	0
Commodity swap	0	-4
Renteswaps	0	-8
Rente- en valutaswaps	29	-1
Rente - en valutagerelateerd - anderen derivaten	7	-20
Termijnwisselcontracten	2	-1
Derivaten die niet kwalificeren voor boekhoudkundige afdekking	39	-35
Totaal	40	-35

Commodity swaps betreffen zeer waarschijnlijke verwachte toekomstige aankopen van diesel en elektriciteit bestemd voor het eigen gebruik van de Groep. De marktwaarde van deze swap-posities was een schuld van 4 miljoen EUR per eind 2014. Per 31 december 2014, had de Groep economische afgedekte commodity verplichtingen ten bedrage van 28 miljoen EUR waarvan het grootste deel vervalt voor jaareinde 2015. Hedge accounting voor deze derivaten werd beëindigd in december 2014 omdat niet voldaan was aan de voorwaarden van IAS 39. Alle swapcontracten zijn afgelopen in 2015.

Renteswaps (IRS) en rente- en valutaswaps (IRCS) worden gebruikt om wisselkoers- en renterisico's m.b.t. de overblijvende niet-achtergestelde obligatieleningen van JPY 1,5 miljard te beheren (zie toelichting 18).

Termijnwisselcontracten betreffen hoofdzakelijk de termijnaankoop van USD tegen EUR voor verwachte operationele transacties, en zullen grotendeels aflopen voor eind 2016.

Toelichting 33.2. Financieel risicobeheer: objectieven en beleid

De belangrijkste financiële instrumenten van de Groep bestaan uit niet-achtergestelde obligaties, handelsvorderingen en handelsschulden. De belangrijkste risico's verbonden met deze financiële instrumenten zijn het rentevoetrisico, het wisselkoersrisico, het liquiditeitsrisico en het kredietrisico. De Groep is ook blootgesteld aan het financieel risico dat met toekomstige transacties verbonden is.

Het principe van risicominimalisatie wordt op alle financiële transacties toegepast. Om dit te bereiken wordt het beheer met betrekking tot de financiering, wisselkoers, rentevoet en kredietrisico gecentraliseerd bij het Groep Treasury departement. Simulaties worden uitgevoerd gebruikmakend van verschillende scenario's ("worst case" scenario inbegrepen) om hun impact in verschillende marktomgevingen in te schatten. Alle financiële transacties en financiële risico's worden beheerd en opgevolgd in een centraal treasury management systeem.

Het Groep Treasury departement voert zijn operaties uit in het kader van de regels en richtlijnen die door de Raad van Bestuur goedgekeurd werden. Het Groep Treasury departement is verantwoordelijk voor de toepassing van deze regels en richtlijnen. Volgens deze regels, worden de derivaten gebruikt om het rentevoetrisico en het wisselkoersrisico af te dekken. Derivaten worden enkel gebruikt als dekkingsinstrument, en kunnen niet gebruikt worden voor handels- of speculatieve doeleinden. De belangrijkste gebruikte derivaten zijn termijnwisselcontracten en valutaopties.

De interne Audit afdeling van de Groep controleert regelmatig de interne controleomgeving binnen het Groep Treasury departement.

Rentevoetrisico

De blootstelling van de Groep aan de veranderende marktrentevoeten betreft voornamelijk zijn langetermijn financiële schulden. Het Groep Treasury departement beheert de blootstelling van de Groep aan wijzigingen van de rentevoeten en de financieringskost, door een mix van vaste en vlottende rentedragende schulden te gebruiken, in lijn met de door de Groep opgestelde regels voor financieel risicobeheer. Deze regels streven naar het bereiken van een optimaal evenwicht tussen de totale financieringskost, de risicobeperking en het vermijden van de volatiliteit van de financiële resultaten, rekening houdend met zowel de marktcondities en opportuniteiten als met de globale handelsstrategie van de Groep.

De onderliggende tabellen tonen de rentedragende langetermijnschulden (exclusief het kortetermijngedeelte, leasing- en soortgelijke schulden), de renteswaps (IRS), de rente- en valutawaps (IRCS) en de netto verplichtingen van de Groep, op 31 december 2014 en 2015.

Op 31 december 2015

Directe lening				IRCS overeenkomsten			IRS overeenkomsten			Netto wissel verplichtingen		
Notioneel bedrag	Gewogen gemiddelde interestvoet (1)	Gemiddelde looptijd tot vervaldag		Te betalen (terug te vorderen) bedrag	Gewogen gemiddelde interestvoet (1)	Gemiddelde looptijd tot vervaldag	Te betalen (terug te vorderen) bedrag	Gewogen gemiddelde interestvoet (1)	Gemiddelde looptijd tot vervaldag	Te betalen (terug te vorderen) bedrag	Gewogen gemiddelde interestvoet (1)	Gemiddelde looptijd tot vervaldag
(in miljoen EUR)		(in jaren)		(in miljoen EUR)		(in jaren)	(in miljoen EUR)		(in jaren)	(in miljoen EUR)		(in jaren)
EUR												
Vast	2.430	2,48%	6							2.430	2,48%	6
Variabel				11	-0,22%	11				11	-0,22%	11
JPY												
Vast	11	5,04%	11	-11	-5,04%	11				0		
Totaal	2.441	2,50%	6	0						2.441	2,46%	6

(1) Gewogen gemiddelde interestvoet rekening houdend met de recentste rentevoeten voor variabele rentedragende leningen.

Op 31 december 2014

Directe lening				IRCS overeenkomsten			IRS overeenkomsten			Netto wissel verplichtingen		
Notioneel bedrag	Gewogen gemiddelde interestvoet (1)	Gemiddelde looptijd tot vervaldag		Te betalen (terug te vorderen) bedrag	Gewogen gemiddelde interestvoet (1)	Gemiddelde looptijd tot vervaldag	Te betalen (terug te vorderen) bedrag	Gewogen gemiddelde interestvoet (1)	Gemiddelde looptijd tot vervaldag	Te betalen (terug te vorderen) bedrag	Gewogen gemiddelde interestvoet (1)	Gemiddelde looptijd tot vervaldag
(in miljoen EUR)		(in jaren)		(in miljoen EUR)		(in jaren)	(in miljoen EUR)		(in jaren)	(in miljoen EUR)		(in jaren)
EUR												
Vast	2.300	3,01%	5				144	6,20%	1	2.444	3,04%	5
Variabel				217	0,06%	5	-144	-0,18%	1	73	0,04%	12
JPY												
Vast	217	4,99%	5	-217	-4,99%	5				0		
Totaal	2.517	3,15%	5	0			0			2.517	2,84%	5

(1) Gewogen gemiddelde interestvoet rekening houdend met de recentste rentevoeten voor variabele rentedragende leningen.

De Groep verwacht geen materiële impacten in 2016 in de resultatenrekening van te betalen interesten op leningen met vlottende rentevoet enerzijds, en anderzijds van de herwaardering aan marktwaarde van bepaalde IRCS-derivaten die niet als afdekking in aanmerking komen.

Wisselkoersrisico's

De operationele activiteiten zijn de belangrijkste bron van wisselrisico voor de Groep. Dit risico komt voort uit de aankopen of verkopen die door de operationele afdelingen in een andere valuta dan hun functionele valuta worden uitgevoerd. Dergelijke transacties komen voornamelijk voor in het segment International Carrier Services ("ICS"). De internationale activiteiten van dit segment genereren betalingen in verschillende valuta's van en naar andere telecommunicatie operatoren; het risico komt eveneens voor in sommige dochterondernemingen van de subgroep Telindus die operationele activiteiten in US Dollar voeren en resulteert tenslotte uit de internationale activiteiten (roaming, investeringen en operationele uitgaven) van de Groep.

De wisselkoersrisico's worden ingedekt voor zover ze de kasstromen van de Groep beïnvloeden. De wisselkoersrisico's die de kasstromen van de Groep niet beïnvloeden (bijvoorbeeld risico's die voortvloeien uit de omzetting van activa en schulden van de buitenlandse operaties naar de functionele valuta) worden gewoonlijk niet ingedekt. Niettemin zou de Groep kunnen overwegen om deze zogenaamde omrekeningsverschillen in te dekken indien hun mogelijke impact belangrijk zou worden voor de geconsolideerde jaarrekening.

De typische instrumenten die gebruikt worden om het wisselkoersrisico in te dekken zijn de termijnwisselcontracten en valutaopties.

In 2014 en 2015 was de Groep enkel voor zijn operationele activiteiten aan het wisselkoersrisico blootgesteld. De herwaardering naar de reële waarde van de openstaande posities in vreemde munten wordt normaal gezien via de resultatenrekening erkend en wordt gereduceerd of gecompenseerd door de herwaardering van de derivaten die gebruikt werden om dit risico in te dekken. Echter in een beperkt aantal gevallen wordt hedge accounting toegepast, waarbij de herwaarderingsresultaten tijdelijk op de balans worden opgenomen in afwachting van de finale afwikkeling van de onderliggende zogenaamde "hedge effective" blootstelling, om uiteindelijk als wisselkoersresultaten opgenomen te worden in de resultatenrekening.

De Groep voerde voor de jaren 2014 en 2015 een sensitiviteitsanalyse uit op de wisselkoersen EUR/USD, EUR/SDR¹ EUR/GBP en EUR/CHF, de vier munten waarin de Groep typisch een risico heeft uit zijn operationele activiteiten. Voor 2014 en 2015, was er geen belangrijke impact op de resultatenrekening van de Groep. Voor 2016, verwacht de Groep, ondanks een substantiële stijging van de volatiliteit op de wisselmarkten geen materiële impact van koersschommelingen op zijn financiële prestaties, dankzij, zoals voorheen het tijdig en doeltreffend indekken van zulke wisselrisico's wanneer zij zich voordoen gedurende de operaties.

Kredietrisico en belangrijke concentraties van kredietrisico

Proximus is blootgesteld aan kredietrisico's door zijn operationele en beleggingsactiviteiten (financiële beleggingen voor het beheer van de liquide middelen van de Groep). Kredietrisico betreft alle soorten risico's op tegenpartijen, bijvoorbeeld wanneer de tegenpartij haar verplichtingen tegenover Proximus niet nakomt in het kader van leningen, dekkingen, uitbetalingen en andere financiële activiteiten.

De maximale blootstelling van de Groep aan het kredietrisico (zonder rekening te houden met de waarde van alle zakelijke of andere zekerheden), in geval de tegenpartij haar verplichtingen niet nakomt en dit voor elke categorie van erkende financiële activa (waaronder derivaten met positieve marktwaarde), is gelijk aan de boekwaarde van deze activa op de balans en verleende bankgaranties.

Om het kredietrisico te beperken dat met de financieringsactiviteiten en het beheer van de liquide middelen van de Groep verbonden is, worden dergelijke transacties in regel enkel met financiële instellingen van eerste rang afgesloten, waarvan de langetermijn rating minimaal A- (S&P) bedraagt.

Het kredietrisico dat uit operationele activiteiten met grote klanten voortvloeit, wordt op individuele basis beheerd en gecontroleerd. Bijkomende garanties kunnen gevraagd worden. Deze grote klanten zijn niet materieel voor de Groep, aangezien de portfolio van Proximus vooral uit een groot aantal kleine klanten bestaat. Het kredietrisico en de concentratie van het kredietrisico verbonden aan handelsvorderingen is dus beperkt. De concentratie van het kredietrisico is ook beperkt voor handelsvorderingen op andere telecommunicatieondernemingen, door middel van nettingovereenkomsten met handelsschulden (zie toelichting 12), de verplichtingen tot vooruitbetaling, bankgaranties, de waarborgen uitgegeven door moederondernemingen en kredietlimieten toegestaan door kredietverzekeraars.

De Groep is blootgesteld aan kredietverliezen ingeval de tegenpartij haar verplichtingen op derivaten niet nakomt (zie toelichting 33.1). De Groep verwacht dit echter niet, gezien het om financiële instellingen met de beste kredietwaardigheid gaat. Bovendien is de Groep aan kredietrisico's blootgesteld door het occasioneel uitgeven van financiële zekerheden. Op 31 december 2015 had de Groep bankgaranties uitgegeven voor een bedrag van 48 miljoen EUR (en 79 miljoen EUR in 2014).

Liquiditeitsrisico

In overeenstemming met het Treasurybeleid, beheert het Groep Treasury departement de financieringskost door een mix van schulden met vaste rentevoet en schulden met vlottende rentevoet.

Een liquiditeitsreserve onder de vorm van kredietfaciliteiten en cash, wordt aangehouden met het doel de liquiditeit en de financiële flexibiliteit van de Groep steeds te handhaven. Daartoe is Proximus NV bilaterale kredieten aangegaan met verschillende looptijden evenals twee aparte gesyndiceerde kredietfaciliteiten ten bedrage van 650 miljoen EUR. Voor de middellange tot langetermijnfinanciering, gebruikt de Groep obligaties en leningen op middellange termijn. De looptijd van de schulden is gespreid over meerdere jaren. Het Groep Treasury departement analyseert regelmatig zijn financieringsbehoefte, rekening houdend met zijn eigen rating en de bestaande condities op de markt.

De onderstaande tabel vat de looptijd van rentedragende schulden van de Groep samen voor elk boekjaar, zoals weergegeven in toelichting 18. Dit profiel is gebaseerd op de niet geactualiseerde contractuele interestbetalingen en op de kapitaalsaflossingen. De impact van de derivaten op de kasstromen die gebruikt worden om een vaste rentevoet naar een vlottende rentevoet of omgekeerd om te zetten, werd in acht genomen. Voor de schulden met vlottende rentevoet zijn de rentevoeten die gebruikt werden om de kasstromen te bepalen, diegenen van de laatste herprijsing voor de afsluiting van het boekjaar (respectievelijk op 31 december 2014 en 2015).

(in miljoen EUR)	2015	2016	2017	2018	2019	2020-2028
Op 31 december 2014						
Kapitaal	145	950	0	500	0	923
Interesten	93	86	44	44	25	149
Totaal	238	1.036	44	544	25	1.071
Op 31 december 2015						
Kapitaal		675	0	405	0	1.361
Interesten		76	47	47	31	183
Totaal		752	47	452	31	1.544

Bankkredietfaciliteiten op 31 december 2015

Behalve de rentedragende schulden op lange termijn zoals weergegeven in toelichting 18.1 en 18.2, kan de Groep beroep doen op langetermijnkredietfaciliteiten ten belope van 600 miljoen EUR en kortetermijnkredietfaciliteiten ten belope van 75 miljoen EUR. Deze faciliteiten worden verstrekt door een gediversifieerde groep van banken. Op 31 december 2015 was er geen enkel uitstaand saldo onder deze faciliteiten. Een totaal van 675 miljoen EUR is daarom beschikbaar voor opname op 31 december 2015.

De Groep heeft ook een Euro Medium Term Note ("EMTN")-programma uitgewerkt van 3,5 miljard EUR en een Commercial Paper ("CP")-programma van 1 miljard EUR. Op 31 december 2015 was er een uitstaand bedrag onder het EMTN-programma van 2.430 miljoen EUR, terwijl er geen bedragen uitstonden onder het CP-programma.

Toelichting 33.3. Netto financiële positie van de Groep en beheer van kapitaal

De Groep definieert zijn netto financiële positie als het netto bedrag van de beleggingen, geldmiddelen en kasequivalenten, verminderd met alle rentedragende schulden en bijbehorende derivaten (met inbegrip van de herwaardering naar de reële waarde). De netto financiële positie omvat geen langetermijnhandelsschulden.

(in miljoen EUR)	Toelichting	2014	2015
Activa			
Kortetermijn beleggingen (1)	14	8	8
Geldmiddelen en kasequivalenten (1)	15	702	502
Langetermijn derivaten	10	29	6
Kortetermijn derivaten		9	0
Schulden			
Langetermijn rentedragende schulden (1)	18	-2.386	-1.761
Kortetermijn rentedragende schulden (1)	18	-162	-674
Netto financiële positie		-1.800	-1.919

(1) na herwaardering aan de reële waarde, indien van toepassing.

De rentedragende schulden op lange termijn bevatten langetermijn derivaten tegen reële waarde van 16 miljoen EUR in 2014 en 4,4 miljoen EUR in 2015 (zie toelichting 18.1).

Het doel van de Groep inzake het kapitaalbeheer bestaat erin een netto financiële schuldenlast en eigen vermogen-ratio's te behouden die zorgen voor voldoende liquiditeit op elk moment via een flexibele toegang tot de kapitaalmarkten, en dit om strategische projecten te kunnen financieren, en een aantrekkelijke vergoeding aan de aandeelhouders te bieden.

Dit laatste werd herzien door de Proximus Raad van Bestuur van 25 februari 2010 en Proximus verbindt er zich nu toe om, in principe, het merendeel van haar jaarlijkse kasstroom voor financieringsactiviteiten (vrije kasstroom) te laten terugvloeien naar haar aandeelhouders. De uitkering uit de vrije kasstroom, hetzij via dividenden, hetzij via aandeleninkoop, zal jaarlijks opnieuw worden herbekeken, teneinde voldoende strategische financiële flexibiliteit te behouden voor toekomstige organische groei of groei via selectieve acquisities, en dit met een klare focus op waardecreatie. Dit houdt tevens bevestiging in van adequate niveaus van beschikbare reserves. .

Bovendien is de Proximus Raad van Bestuur van plan, zoals goedgekeurd door de Proximus Raad van Bestuur op 27 februari 2014, om voor de komende 3 jaren (2014, 2015 en 2016), een stabiel dividend uit te betalen van 1,50 EUR per aandeel (interim dividend van 0,50 EUR en gewoon dividend van 1,00 EUR), mits de financiële performantie van Proximus in lijn is met de verwachtingen.

Over de twee voorgestelde jaren, heeft de Groep geen nieuwe aandelen of andere verwaterende instrumenten uitgegeven.

Toelichting 33.4. Categorieën van financiële instrumenten

Occasioneel gebruikt de Groep rente- en valutaswaps (IRCS) om de risico's verbonden aan wijzigingen in rentevoeten en wisselkoersen op de rentedragende langetermijnschulden te beheersen (zie toelichting 33.2).

De volgende tabellen stellen de financiële instrumenten van de Groep voor, per categorie zoals gedefinieerd in IAS 39, evenals de winsten en verliezen uit de herwaardering aan reële waarde.

Aan de per 31 december 2015 geldende marktvoorwaarden overschrijdt de reële waarde van de niet achtergestelde obligatieleningen, gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, de boekwaarde met 117 miljoen EUR of 4,5% van de boekwaarde.

De reële waarde, berekend voor elke obligatie afzonderlijk, werd bekomen door de gecumuleerde kasuïtstroom van elke obligatielening te verdisconteren aan de rentevoet waartegen de Groep per 31 december 2015 gelijkaardige obligatieleningen met de zelfde looptijden zou kunnen aangaan.

Op 31 december 2015

(in miljoen EUR)

	Bijlage	Categorie volgens IAS 39 (1)	Boekwaarde	Bedragen erkend in de balans volgens IAS 39			
				Afgeschreven kostprijs	Aanwervingskost, na mogelijke waardeverminderingen	Aanpassing aan de reële waarde via het eigen vermogen	Aanpassing aan de reële waarde via de resultatenrekening
ACTIVA							
Vaste activa							
Andere deelnemingen	7	AFS	9		9	0	
Andere vaste activa							
Andere derivaten	33.1	FVTPL	6				6
Andere financiële activa	10	LaR	37	37			
Vlottende activa							
Handelsvorderingen	12	LaR	1.140	1.140			
Andere vlottende activa							
Terug te vorderen BTW en andere vorderingen	13	N/A	39	39			0
Beleggingen	14	AFS	4		4	0	
Beleggingen	14	HTM	4	4			
Geldmiddelen en kasequivalenten							
Kortetermijndeposito's	15	LaR	502	502			

SCHULDEN**Langetermijnschulden**

Rentedragende schulden							
Niet-achtergestelde obligatieleningen niet in een afdekkingsrelatie	18	OFL	1.753	1.753			
Leasings en soortgelijke schulden	18	OFL	3	3			
Andere derivaten	33.1	FVTPL	4				4
Niet-rentedragende schulden							
Andere langetermijnschulden	20	OFL	185	185			

Kortetermijnschulden

Rentedragende schulden, korte termijn deel							
Niet-achtergestelde obligatieleningen niet in een afdekkingsrelatie	18	OFL	671	671			
Leasings en soortgelijke schulden	18	OFL	2	2			
Handelsschulden		OFL	1.330	1.330			
Andere kortetermijnschulden							
Te betalen B.T.W. en andere schulden	21	N/A	298	298			

(1) De categorieën volgens IAS 39 zijn de volgende :

AFS: Voor verkoop beschikbare financiële activa (Available-for-sale financial assets)

HTM: Financiële activa aangehouden tot vervaldatum (Financial assets held-to-maturity)

LaR: Leningen en vorderingen (Loans and Re

FVTPL: Financiële activa/schulden herwaardeerd aan de reële waarde via de resultaten-rekening

OLF: Andere financiële schulden

Afdekkingsactiviteit

HeAc: Boekhoudkundige afdekking

Op 31 december 2014

(in miljoen EUR)

	Bijlage	Categorie volgens IAS 39 (1)	Boekwaarde	Bedragen erkend in de balans volgens IAS 39		
				Afgeschreven kostprijs	Aanwervingskost, na mogelijke waardeverminderingen	Aanpassing aan de reële waarde via het eigen vermogen

ACTIVA

Vaste activa

Andere deelnemingen	7	AFS	8	7	0
Andere vaste activa					
Andere derivaten	33.1	FVTPL	29		29
Andere financiële activa	10	LaR	61	61	

Vlottende activa

Handelsvorderingen	12	LaR	1.194	1.194	
Andere vlottende activa					
Terug te vorderen BTW en andere vorderingen	13	N/A	34	34	
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden - rentedragend	33.1	FVTPL	7		7
Derivaten aangehouden voor afdekking	32.1	HeAc	1		1
Andere derivaten	33.1	FVTPL	2		2
Beleggingen	14	AFS	4	4	0
Beleggingen	14	HTM	4	4	
Geldmiddelen en kasequivalenten					
Kortetermijndeposito's	14	LaR	702	702	

SCHULDEN

Langetermijnschulden

Rentedragende schulden					
Niet-achtergestelde obligatieleningen niet in een afdekkingsrelatie	18	OFL	2.363	2.363	
Leasings en soortgelijke schulden	18	OFL	3	3	
Andere derivaten	33.1	FVTPL	20		20
Niet-rentedragende schulden					
Andere langetermijnschulden	20	OFL	178	178	

Kortetermijnschulden

Rentedragende schulden, korte termijn deel					
Niet-achtergestelde obligatieleningen niet in een afdekkingsrelatie	17	OFL	151	151	
Leasings en soortgelijke schulden	18	OFL	2	2	
Andere derivaten	32.1	FVTPL	9		9
Handelsschulden		OFL	1.357	1.357	
Andere kortetermijnschulden					
Andere derivaten	33.1	FVTPL	5		5
Te betalen B.T.W. en andere schulden	21	N/A	318	318	

(1) De categorieën volgens IAS 39 zijn de volgende :

AFS: Voor verkoop beschikbare financiële activa (Available-for-sale financial assets)

HTM: Financiële activa aangehouden tot vervaldatum (Financial assets held-to-maturity)

LaR: Leningen en vorderingen (Loans and Receivables financial assets)

FVTPL: Financiële activa/schulden herwaardeerd aan de reële waarde via de resultaten-rekening

OFL: Andere financiële schulden

Afdekkingsactiviteit

HeAc: Boekhoudkundige afdekking

Toelichting 33.5. Activa en passiva aan reële waarde

Financiële instrumenten die gewaardeerd zijn aan reële waarde worden in de onderstaande tabel getoond volgens de gebruikte waarderingstechniek. De hiërarchie tussen de technieken geeft het belang aan van de gebruikte inputs om tot de waardering te komen.

- Niveau 1: (Niet aangepaste) prijsnotering op actieve markten voor identieke activa of passiva;
- Niveau 2 : Waarderingstechnieken voor dewelke alle inputs die een belangrijk effect hebben op de geboekte reële waarde, gebaseerd zijn op direct of indirect waarneembare gegevens voor activa of passiva;
- Niveau 3 : Waarderingstechnieken voor dewelke alle inputs die een belangrijk effect hebben op de geboekte reële waarde, niet gebaseerd zijn op waarneembare marktgegevens.

De Groep houdt alleen financiële instrumenten aan van niveau 1 en 2.

De waarderingstechnieken voor de reële waardeberekening van de financiële instrumenten van niveau 2 zijn:

- Andere derivaten van niveau 2
Andere derivaten omvatten hoofdzakelijk renteswaps (IRS) en rente- en valutaswaps (IRCS) om de risico's van de Groep met betrekking tot schommelingen van de rentevoet en vreemde valuta te beperken voor sommige van haar langetermijnschulden. De reële waarden van deze instrumenten worden bepaald door het verdisconteren van de verwachte contractuele kasstromen gebruikmakend van rentegrafiëken in de betreffende valuta's en wisselkoersen waarneembaar op actieve markten.
- Niet achtergestelde obligatieleningen
De niet achtergestelde obligatieleningen worden opgenomen aan afgeschreven kost. De reële waarden, voor elke obligatielening apart berekend, worden bekomen door het verdisconteren van de rentevoeten aan dewelke de Groep zou kunnen lenen op 31 december 2015 voor gelijkaardige obligaties met dezelfde resterende looptijden.

Op 31 december 2015		Gebruikte waarderingmethode op het einde van het boekjaar:				
(in miljoen EUR)	Toelichting	Categorie volgens IAS 39 (1)	Saldo op 31 december 2015	Laag 1	Laag 2	Laag 3
ACTIVA						
Vaste activa						
Andere vaste activa						
Andere derivaten	33.1	FVTPL	6		6	
Vlottende activa						
Beleggingen	14	AFS	4	4		
SCHULDEN						
Langetermijnschulden						
Rentedragende schulden						
Niet-achtergestelde obligatieleningen behalve voor hun "niet-nauw verwante" besloten derivaten	33.1	OFL	1.753		1.838	
Andere derivaten	33.1	FVTPL	4		4	
Niet-rentedragende schulden						
Kortetermijnschulden						
Rentedragende schulden						
Niet-achtergestelde obligatieleningen behalve voor hun "niet-nauw verwante" besloten derivaten	33.1	OFL	671		700	

(1) De categorieën volgens IAS 39 zijn de volgende :

AFS: Voor verkoop beschikbare financiële activa (A available-for-sale financial assets)

FVTPL: Financiële activa/schulden herwaardeerd aan de reële waarde via de resultaten- rekening

Op 31 december 2014			Gebruikte waarderingsmethode op het einde van het boekjaar:			
(in miljoen EUR)	Toelichting	Categorie volgens IAS 39 (1)	Saldo op 31 december 2014	Laag 1	Laag 2	Laag 3
ACTIVA						
Vaste activa						
Andere vaste activa						
Andere derivaten	33.1	FVTPL	29		29	
Vlottende activa						
Rentedragende schulden						
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	33.1	FVTPL	7		7	
Niet-rentedragende schulden						
Derivaten aangehouden voor afdekking	33.1	HeAc	1	1		
Andere derivaten	33.1	FVTPL	2	2		
Beleggingen	14	AFS	4	4		
SCHULDEN						
Langetermijnschulden						
Rentedragende schulden						
Niet-achtergestelde obligatieleningen behalve voor hun "niet-nauw verwante" besloten derivaten	33.1	OFL	2.363		2.594	
Andere derivaten	33.1	FVTPL	20		20	
Niet-rentedragende schulden						
Kortetermijnschulden						
Rentedragende schulden						
Niet-achtergestelde obligatieleningen behalve voor hun "niet-nauw verwante" besloten derivaten	33.1	OFL	151		158	
Andere derivaten	33.1	FVTPL	9		9	
Niet-rentedragende schulden						
Andere derivaten	33.1	FVTPL	5	5		
(1) De categorieën volgens IAS 39 zijn de volgende :						
AFS: Voor verkoop beschikbare financiële activa (Available-for-sale financial assets)						
FVTPL: Financiële activa/schulden herwaardeerd aan de reële waarde via de resultaten-rekening						

Toelichting 34. Informatie over verbonden partijen

Toelichting 34.1. Geconsolideerde ondernemingen

De dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde ondernemingen zijn opgenomen in toelichting 6.

Leveringen van goederen en diensten tussen ondernemingen van de Groep gebeuren aan commerciële voorwaarden en marktprijzen.

De transacties tussen Proximus NV en haar dochterondernemingen, als verbonden partijen, worden geëlimineerd voor de opmaak van de geconsolideerde jaarrekening. De transacties tussen Proximus NV en haar dochterondernemingen zijn als volgt:

Transacties tussen Proximus NV en haar dochterondernemingen		Boekjaar afgesloten op 31 december	
(in miljoen EUR)	2014	2015	
Opbrengsten	121	134	
Kosten van aan omzetgerelateerde materialen en diensten	-116	-135	
Netto financiële kosten	-289	-261	
Dividenden ontvangen	45	719	

Saldo van de transacties tussen Proximus NV en haar dochterondernemingen		Per 31 december	
(in miljoen EUR)	2014	2015	
Handelsvorderingen	89	40	
Handelsschulden	-66	-52	
Rentedragende vorderingen/schulden	-10.085	-9.939	
Andere vorderingen/schulden	11	-4	

Toelichting 34.2. Relaties met aandeelhouders en andere met de staat verbonden entiteiten

De Belgische Staat is de meerderheidsaandeelhouder van de Groep met een deelneming van 53,51 %. De Groep houdt eigen aandelen aan voor 4,74%. De resterende 41,75 % worden verhandeld op de Eerste Markt van Euronext Brussels.

Relatie met de Belgische Staat

De Groep levert telecomdiensten aan de Belgische Staat en met de Staat verbonden entiteiten. Met de Staat verbonden ondernemingen zijn diegene waarover de Staat zeggenschap heeft, gezamenlijk zeggenschap heeft of een invloed uitoefent. Al deze transacties verlopen op basis van normale klant/leverancier-relaties en aan voorwaarden die niet voordeliger zijn dan die waarop andere klanten en leveranciers een beroep kunnen doen. De diensten aan de Staat verbonden ondernemingen vormen geen belangrijk deel van de netto omzet van de Groep, namelijk minder dan 5%.

Toelichting 34.3. Relaties met top management personeel

De bezoldiging en vergoeding van de bestuurders is vastgelegd in de algemene vergadering van 2004.

De principes van deze vergoeding zijn niet veranderd in 2015: ze voorzien een jaarlijkse vaste vergoeding van 50.000 EUR voor de Voorzitter van de Raad van Bestuur en van 25.000 EUR voor de andere leden van de Raad van Bestuur, met uitzondering van de CEO. Alle leden van de Raad van Bestuur, met uitzondering van de CEO, hebben recht op een zitpenning van 5.000 EUR per bijgewoonde vergadering van de Raad van Bestuur. Voor de Voorzitter wordt het bedrag van de zitpenningen verdubbeld. Een zitpenning van 2.500 EUR per vergadering is voorzien voor ieder lid van een adviserend Comité van de Raad van Bestuur, met uitzondering van de CEO. Voor de Voorzitter van de respectievelijk adviserende Comités wordt het bedrag van de zitpenningen verdubbeld.

De leden ontvangen ook een vergoeding van 2.000 EUR per jaar voor communicatiekosten. Voor de Voorzitter van de Raad van Bestuur wordt dit bedrag eveneens verdubbeld.

De Voorzitter van de Raad van Bestuur is ook Voorzitter van het Audit Comité, het Paritair Comité en van het Pensioenfonds. Mevrouw Martine Durez (tot 19 maart 2015), Mevrouw Catherine Vandendorre (sinds 21 mei 2015), de heer Theo Dilissen (tot 17 september 2015) en Mevrouw Sandrine Dufour (sinds 10 december 2015) zijn lid van de Raad van Bestuur van het Pensioenfonds. Zij ontvangen geen vergoeding voor hun aanwezigheden.

Voor het uitvoeren van hun bestuurdersmandaat ontvangen de bestuurders geen prestatiegebonden bezoldiging zoals bonussen of langlopende incentive plannen, alsook geen voordelen verbonden aan pensioenplannen.

De totale bezoldiging voor de bestuurders bedroeg 1.010.575 EUR voor 2015 en 975.250 EUR voor 2014. De bestuurders hebben noch leningen noch voorschotten ontvangen van de Groep.

Het aantal vergaderingen van de Raad van Bestuur en van de Comités van de Raad van Bestuur is hieronder gedetailleerd.

	2014	2015
Raad van Bestuur	8	8
Audit-en Toezichtscomit��	6	6
Benoemings-en Bezoldigingscomit��	7	5
Comit�� voor Strategie en Bedrijfsontwikkeling	3	2

Op zijn vergadering van 24 februari 2011 heeft de Raad van Bestuur een nieuwe versie van de 'policy inzake transacties met verbonden partijen aangenomen, die alle transacties of andere contractuele verhoudingen tussen de onderneming en de leden van de Raad van Bestuur regelt. Proximus heeft contractuele relaties en levert eveneens telefonie-, internet- en/of ICT-diensten aan diverse ondernemingen waarin de leden van de Raad een uitvoerend of niet-uitvoerend mandaat hebben. Deze relaties zijn aan marktconforme voorwaarden, en worden gewoonlijk niet behandeld op het niveau van de Raad van Bestuur. Daarnaast is Proximus een institutionele Partner van Guberna, het Belgisch Instituut voor Bestuurders (verbonden met Mevrouw Lutgart Van den Bergh, Uitvoerend Bestuurder van Guberna), waarvoor ze in 2015 een vergoeding van 30.250 EUR heeft betaald.

Voor het jaar eindigend op 31 december 2015 werd een totaal bedrag van 9.036.436 EUR (inclusief 1.966.440 EUR sociale lasten, evenals op aandelen gebaseerde betalingen en beëindigingsvoordelen) betaald of toegekend aan de leden van het Executief Comité, de Chief Executive Officer (CEO) inbegrepen. In 2015 waren de leden van het Executief Comité: Dominique Leroy, Sandrine Dufour, Michel Georgis, Dirk Lybaert, Geert Standaert, Ray Stewart (4 maanden), Renaud Tilmans, Bart Van Den Meersche en Philip Vandervoort.

Voor het jaar eindigend op 31 december 2014 werd een totaal bedrag van 9.657.442 EUR (inclusief 2.013.204 EUR sociale lasten en op aandelen gebaseerde betalingen, evenals op aandelen gebaseerde betalingen op lange termijn en beëindigingsvoordelen) betaald of toegekend aan de leden van het Executief Comité, de Chief Executive Officer (CEO) inbegrepen. In 2014 waren de leden van het Executief Comité: Dominique Leroy, Bruno Chauvat (24 dagen), Michel Georgis, Dirk Lybaert (11,5 maanden), Geert Standaert, Ray Stewart, Renaud Tilmans (7,5 maanden), Bart Van Den Meersche en Philip Vandervoort (9 maanden).

Dit totale bedrag van vergoedingen van het top management omvat de volgende elementen:

- Kortetermijn vergoedingen: omvat zowel jaarsalaris (basis en variabel) als andere korte termijn vergoedingen zoals groepsverzekering, privé gebruik van directiewagens, maaltijdcheques, en inclusief de betaalde sociale zekerheidsbijdragen op deze voordelen;
- Vergoedingen na uitdiensttreding: verzekeringspremies betaald door de Groep in naam van de leden van het executief comité. De premies dekken hoofdzakelijk een bijkomend pensioenplan;
- Op aandelen gebaseerde betalingen:
 - o kost van de korting van 16,66% vergeleken met de marktprijs in het Aandelenaankoopplan met korting
 - o Op performantiewaarde gebaseerde betalingen (lange termijn): een bruto bedrag toegekend als performatiewaarde, dat mogelijk aanleiding geeft tot uitoefeningsrechten vanaf mei 2017 (toegekend in 2014) of mei 2018 (toegekend in 2015), afhankelijk van het voldoen van marktgerelateerde voorwaarden gebaseerd op het Proximus "Totaal rendement voor de aandeelhouders" (TSR) welke vergeleken wordt met een voorafbepaalde groep van Europese telecom operatoren. Een mogelijke uitoefening zal in geldmiddelen gebeuren, waardoor sociale bijdragen in rekening werden genomen.
- Beëindigingsvoordelen: betaald of voorzien.

Boekjaar afgesloten op 31 december

EUR	2014	2015
Korte termijn vergoedingen	6.072.579	6.424.847
Vergoedingen na uitdiensttreding	874.627	960.565
Beëindigingsvoordelen	1294.648	0
Op aandelen gebaseerde betalingen	1.415.588	1.651.024
Totaal	9.657.442	9.036.436

Toelichting 34.4. Regelgeving

De telecommunicatiesector wordt gereguleerd door de Europese wetgeving, Belgische federale- en regionale wetgeving en via beslissingen van specifieke sectoriële regulators (Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie, gewoonlijk "BIPT" genoemd, en regionale regulators bevoegd voor media) of administratieve organen zoals de mededingingsautoriteiten.

Toelichting 35. Rechten, verbintenissen en voorwaardelijke verplichtingen

Operationele leaseverbintenissen

De Groep huurt locaties voor haar telecominfrastructuur en huurt gebouwen, technische en netwerkapparatuur, meubilair en voertuigen binnen het kader van operationele leasing met looptijden van één jaar of meer. Huurkosten met betrekking tot de operationele leases bedroegen 129 miljoen EUR in 2015 en 129 miljoen EUR in 2014.

De toekomstige minimaal te betalen huur voor de niet-opzegbare operationele leases bedraagt per 31 december 2015:

(in miljoen EUR)	Binnen het jaar	1 - 3 jaar	3 - 5 jaar	Meer dan 5 jaar	Totaal
Gebouwen	28	40	17	4	89
Locaties	13	1	1	0	16
Technische en netwerk uitrusting	11	3	2	0	16
Meubilair	0	0	0	0	0
Voertuigen	24	9	24	0	57
Andere materiaal	0	0	0	0	0
Totaal	77	53	43	4	177

De toekomstige minimaal te betalen huur voor de niet-opzegbare operationele leases bedraagt per 31 december 2014:

(in miljoen EUR)	Binnen het jaar	1 - 3 jaar	3 - 5 jaar	Meer dan 5 jaar	Totaal
Gebouwen	23	34	17	3	77
Locaties (1)	13	1	1	0	15
Technische en netwerk uitrusting	10	1	0	0	11
Voertuigen	26	35	6	0	66
Totaal	71	70	25	3	170

(1) herzien bedrag in vergelijking met de 2014 jaarrekening

In het kader van zijn normale activiteiten huurt de Groep de uitrusting voor eigen gebruik en noden. De Groep is daarom niet betrokken in belangrijke sub-lease contracten met klanten. De huurcontracten omvatten geen eventuele voorwaardelijke huurschulden of andere speciale modaliteiten of beperkingen.

Claims en gerechtelijke procedures

Onze policies en procedures worden zo ontworpen dat zij in overeenstemming zijn met de toepasselijke wetten, boekhoudkundige en rapporteringsvoorschriften, regulatoire en fiscale voorschriften, met inbegrip van deze in het buitenland, de Eu, alsook met de toepasselijke sociale wetgeving.

De complexiteit van de wettelijke en regulatoire omgeving binnen welke wij opereren, alsook de kosten om compliant te zijn, nemen beide toe ten gevolge van de eveneens toenemende verplichtingen. Daarenboven zijn de buitenlandse en supranationale regels soms tegenstrijdig met de nationale wetgeving. De niet-naleving van de verschillende wetten en reglementen en wijzigingen aan deze wetten en reglementen of de wijze waarop zij worden geïnterpreteerd of toegepast kunnen leiden tot schade aan onze reputatie, aansprakelijkheid, boetes en penalties, evenals een stijging van de fiscale last of regulatoire conformiteitskost en impact op de jaarrekening.

Proximus is thans betrokken in verschillende gerechtelijke en regulatoire procedures, met inbegrip van deze waarvoor een provisie werd aangelegd en deze, hieronder beschreven, waarvoor geen of slechts een beperkte provisie werd aangelegd, in rechtsgebieden waarin Proximus actief is en voor zaken die verband houden met zijn bedrijfsvoering. Deze procedures omvatten ook procedures voor het Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie ("BIPT"), beroepen tegen beslissingen genomen door het BIPT en procedures met de Belgische fiscale administraties rond belastingen op onroerend goed en vennootschapsbelasting.

1. Tussen 12 en 14 oktober 2010, heeft de Belgische Algemene Directie Mededinging een huiszoeking uitgevoerd in de kantoren van Proximus te Brussel. Het onderzoek kadert in de aantijgingen van Mobistar en KPN betreffende de Wholesale diensten voor DSL, waarvoor Proximus obstructiepraktijken zou hebben gehanteerd. Met deze maatregel wordt geen enkele uitspraak gedaan over het eindresultaat van het volledige onderzoek. Volgend op de huiszoeking, moet de Algemene Directie Mededinging nu alle relevante elementen van de zaak onderzoeken. Uiteindelijk kan het Auditoraat een voorstel van beslissing voorleggen aan de Raad voor de Mededinging. Tijdens deze procedure zal Proximus de gelegenheid krijgen om zijn standpunten kenbaar te maken (deze procedure kan meerdere jaren in beslag nemen).

Tijdens het onderzoek van oktober 2010 werd een groot aantal documenten in beslag genomen (elektronische data zoals een volledige kopie van mailboxen en archieven, evenals andere bestanden). Proximus en de auditeur van de Mededingingsautoriteiten wisselden uitgebreid van mening inzake de wijze waarop de inbeslaggenomen data behandeld werden. Proximus wou zekerheid hebben dat het legal privilege (LPP) van de advocaten en de vertrouwelijkheid van adviezen van de bedrijfsjuristen gewaarborgd bleven. Bovendien trachtte Proximus te verhinderen dat de Mededingingsautoriteiten toegang kregen tot (gevoelige) data die buiten het toepassingsgebied van het onderzoek vielen. Door het feit dat Proximus de auditeur niet van haar standpunt kon overtuigen, spande Proximus twee procedures aan, waarvan één vóór het Hof van Beroep van Brussel en één vóór de Voorzitter van de Raad voor de Mededinging, dit met het oog op de opschorting van de mededeling aan de onderzoeksteams van de LPP data en van data die buiten het toepassingsgebied van het onderzoek vielen. Op 5 maart 2013 sprak het Hof van Beroep in deze beroepsprocedure een positief vonnis uit waarin werd beslist dat de onderzoekers niet gemachtigd waren tot inbeslagname van documenten waarin adviezen van bedrijfsjuristen waren opgenomen en van documenten die buiten het toepassingsgebied vielen en dat de betreffende documenten dienden te worden verwijderd/vernield. Hierbij dient te worden opgemerkt dat het hier een beslissing op de procedure zelf betreft en niet op de op de grond van de zaak. Op 14 oktober 2013 diende de Raad voor de Mededinging een verzoek tot cassatie in tegen de beslissing. Proximus sloot zich bij deze cassatieprocedure aan. Uiteindelijk besliste het Hof van Cassatie op 22 januari 2015 om het arrest van 5 maart 2013 te bevestigen, behalve voor wat een restrictie betreft met betrekking tot oudere documenten, welke nietig werd verklaard. Het is nu aan het Hof van Beroep om een nieuwe beslissing te nemen inzake deze restrictie.

In maart 2014, heeft KPN zijn klacht ingetrokken. Mobistar blijft de enige aanklager.

Mobistar lanceerde op 3 mei 2013 een vordering tot schadevergoeding tegen Proximus voor de Rechtbank van Koophandel te Brussel voor zogenaamde onrechtvaardig en/of onrechtmatige beëindiging door Proximus van onderhandelingen met Mobistar betreffende de sluiting van een commerciële overeenkomst over DSL-gebaseerde diensten. Proximus betwist de Mobistar vorderingen volledig, in het bijzonder daar Mobistar bij verschillende gelegenheden publiekelijk haar belangstelling voor en haar voornemen om toegang te krijgen tot de wholesale via de kabelexploitanten, heeft uitgedrukt. Volgens de planning zouden de vorderingen tot schadevergoeding oorspronkelijk voorkomen op de rechtbank van Koophandel in juni 2015. Ingevolge recente marktevoluties (hoofdzakelijk de beslissing van BASE om SNOW stop te zetten) aanvaardde de rechtbank op 28 mei 2015 de uitwisseling van bijkomende conclusies, wat momenteel aan de gang is. Hoorzittingen zijn gepland voor 12 en 19 mei 2016.

2. In juni 2003 stelde KPN Group Belgium (onder de merknaam Base) een schadevordering in tegen Proximus (het vroegere Proximus Mobile - onder de merknaam Proximus) voor de Rechtbank van Koophandel van Brussel, waarbij Mobistar zich in maart 2004 aansloot met een eigen vordering. KPN en Mobistar beweerden dat Proximus haar machtspositie had misbruikt door ongehoord lage prijzen te hanteren voor on-netoproepen (oproepen van Proximus naar Proximus). KPN stelde ook dat Proximus te hoge mobiele terminatietarieven (MTR's) had toegepast. Beide operatoren eisten een schadevergoeding.

Uiteindelijk bereikten KPN, BASE Company, Mobistar, en Proximus een akkoord rond deze zaak en alle andere hangende rechtszaken tussen BASE Company, Mobistar en Proximus met betrekking tot de praktijken uit het verleden betreffende tarieven voor mobiele telecommunicatiediensten, die gedifferentieerd zijn tussen on-net en off-net communicaties (Zie eveneens hierna).

Dit akkoord is zonder enige nadelige erkenning en vloeit voort uit de bereidheid van alle partijen om een einde te maken aan rechtszaken die meer dan 10 jaar geleden werden ingeleid.

Het akkoord houdt een betaling in van een geldsom van EUR 120 miljoen; hiervan wordt 66 miljoen euro betaald aan BASE Company en 54 miljoen euro aan Mobistar.

Op 8 januari 2016 stelden zowel het Hof van Beroep van Brussel, als het Hof van Cassatie een einde aan de zaak.

In oktober 2009 hebben zeven partijen (Telenet, KPN Group Belgium (voorheen Base), KPN Belgium Business (voorheen Tele 2 Belgium), KPN BV (voorheen Sympac), BT, Verizon, Colt Telecom) een vordering ingesteld tegen Proximus bij de Rechtbank van Koophandel te Brussel en hebben daarbij aantijgingen geformuleerd die sterk lijken op deze vermeld in voornoemde zaak (met inbegrip van de Proximus-naar-Proximus tarieven die een misbruik van machtspositie op de Belgische markt zouden uitmaken), maar voor telkens andere periodes afhankelijk van de betrokken partij, zij het tussen 1999 tot op heden (vordering van 1 EUR provisioneel en verzoek om een gerechtelijk deskundige aan te duiden die de precieze schade moet berekenen). In november 2009 heeft Mobistar opnieuw een gelijkaardige vordering ingesteld voor de periode vanaf 2004. Deze zaken zijn voor onbepaalde tijd uitgesteld.

Ingevolge een akkoord met Telenet en ingevolge voornoemd akkoord, blijven enkel BT, Verizon en Colt Telecom als eisers over.

3. In de procedure volgend op een klacht van KPN Group Belgium in 2005 bij de Belgische Mededingingsautoriteiten, heeft deze laatste op 26 mei 2009 één van de vijf misbruiken van machtspositie bevestigd die het Auditoraat op 22 april 2008 ten laste had gelegd, m.n. wurgprijzen in 2004-2005 op de professionele markt. De Belgische Mededingingsautoriteiten oordeelden dat de tarieven voor gesprekken tussen Proximus-klanten ("on-net tarieven") lager waren dan de tarieven die werden aangerekend aan concurrenten voor de routing van gesprekken van hun eigen netwerk naar dat van Proximus ("afgiftetarieven"), verhoogd met een aantal andere relevant geachte kosten. Alle andere tenlasteleggingen van het Auditoraat werden verworpen. De Mededingingsautoriteiten hebben daarbij aan Proximus ook een boete opgelegd van 66,3 miljoen EUR wegens misbruik van een machtspositie tijdens de jaren 2004 en 2005. Proximus was verplicht deze boete te betalen voor 30 juni 2009 en heeft deze (net van

bestaande provisies) geboekt als een niet weerkerende uitgave in de resultatenrekening voor het tweede kwartaal van 2009.

Proximus heeft bij het Hof van Beroep te Brussel hoger beroep ingesteld tegen de beslissing van de Mededingingsautoriteiten. Zij betwist daarbij een groot aantal elementen van de beslissing, o.m. het feit dat de impact op de markt niet was onderzocht. Ook KPN Group Belgium en Mobistar hebben tegen de genoemde beslissing hoger beroep ingesteld.

In gevolge de minnelijke schikking van 21 oktober 2015, werden de beroepen van Base en Mobistar tegen de beslissing van de Belgische mededingingsautoriteit ingetrokken. Proximus zet de beroepsprocedure tegen deze beslissing verder.

4. In 2007 heeft de Belgische belastingadministratie een buitenlandse dochteronderneming van de Groep beschouwd als een Belgische ingezetene eerder dan een Luxemburgse ingezetene en dus onderworpen aan de Belgische vennootschapsbelasting voor het jaar 2004. In 2008 handhaafde de Belgische belastingadministratie haar positie voor het jaar 2004 en heeft zij bovendien de Belgische vennootschapsbelasting ingekohierd voor de daaropvolgende jaren 2005 en 2006 ten belope van 69 miljoen EUR, exclusief interesten. De rechtbank van Brussel besliste in juni 2014 in het voordeel van Belgacom. De belastingautoriteiten tekende beroep aan tegen deze beslissing

Investeringsverplichtingen

Op 31 december 2015 had de Groep verbintenissen aangegaan ter waarde van 128 miljoen EUR, voornamelijk voor de aanschaffing van immateriële vaste activa en technische en netwerkapparatuur.

Andere rechten en verbintenissen

Op 31 december 2015 had de Groep de volgende andere rechten en verbintenissen:

- De Groep heeft garanties ontvangen van haar klanten voor een bedrag van 10 miljoen EUR om de betaling van haar handelsvorderingen te garanderen, en van haar leveranciers voor een bedrag van 8 miljoen EUR om het goede verloop van de door de Groep bestelde werken of contracten te garanderen;
- De Groep heeft garanties aan haar klanten en andere derde partijen verleend om onder meer de voltooiing te garanderen van de contracten en werken, die werden besteld door haar klanten, en om de betaling van huurkosten voor gebouwen en sites voor antenne installaties te garanderen voor een bedrag van 73 miljoen EUR (inbegrepen de bankgaranties vermeld in toelichting 33.2);
- Proximus heeft krachtens de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie een recht, om compensatie te vragen voor het aanbieden van de universele dienst inzake sociale tarieven aangeboden vanaf 1 juli 2005. Het BIPT moet echter nog altijd per operator vaststellen of er een netto kost en een onredelijke last is alvorens op dit verzoek in te gaan. In mei 2014 startte het BIPT tesamen met een externe consultant een analyse van de netto-kosten die Proximus draagt voor het aanbieden van de wettelijke kortingen aan sociale abonnees aangeboden over de periode 2005-2012, met het oog op het beoordelen van de mogelijkheid van een onredelijke last in hoofde van Proximus, en dus de mogelijkheid van een bijdrage door de bijdrageplichtige operatoren. Op 1 april 2015 trok Proximus haar vraag om compensatie evenwel in, verwijzend naar het advies van de Advokaat-Generaal bij het Europese Hof van Justitie van 29 januari 2015 naar aanleiding van de prejudiciële vraag van het Grondwettelijk Hof inzake de wet van 10 juni 2012 (zaak C-1/14), meer bepaald betreffende de mogelijkheid van een kwalificatie van mobiele sociale tarieven als element van universele dienstverlening. Proximus behield zich bij deze evenwel het recht voor om een nieuw verzoek in te dienen nadat er meer klaarheid zou zijn inzake de gevolgen van het arrest. Bij arrest van 11 juli 2015 verklaarde het Europese Hof van Justitie dat mobiele sociale tarieven niet kunnen worden gefinancierd door middel van een mechanisme waaraan specifieke ondernemingen moeten deelnemen. Het Grondwettelijk Hof dat aan het Europese Hof van Justitie de kwestie voorlegde, wordt verwacht zich in de komende maanden uit te spreken over de gevolgen van dit arrest voor de bepalingen inzake mobiele sociale tarieven

Toelichting 36. Op aandelen gebaseerde betalingen

Aandelenaankoopplannen met korting

In 2014 en 2015 heeft de Groep aandelen aankoopplannen met korting gelanceerd. Onder de 2014 en 2015 plannen verkocht Proximus respectievelijk 1.321 en 1.047 aandelen aan het senior management van de Groep met een korting van 16,66% in vergelijking met de marktprijs (prijs na korting van respectievelijk 19,91EUR en 26,72EUR per aandeel). De kost van deze kortingen bedroeg 0 miljoen EUR in 2014 en 0 miljoen EUR in 2015 en is opgenomen onder de rubriek "personeelskosten" (zie toelichting 26).

Performantiewaardeplan

In 2013, 2014 en 2015 lanceerde Proximus verschillende schijven van het "performantiewaardeplan" voor zijn senior management. Onder dit langlopend performantiewaardeplan zijn de toegekende beloningen verbonden aan voorwaarden, namelijk een dienstverband van 3 jaar waarna de performantiewaarde is verworven. De mogelijke uitoefening van de rechten is afhankelijk van het voldoen van marktgerelateerde voorwaarden gebaseerd op het "Totaal rendement voor de aandeelhouders" (TSR), welke vergeleken wordt met een groep van soortgelijke ondernemingen.

Na de verwervingsperiode kunnen de rechten gedurende 4 jaar worden uitgeoefend. In geval van vrijwillig vertrek gedurende de verwervingsperiode vervallen echter alle niet-verworven rechten en verworven maar niet uitgeoefende rechten. In geval van onvrijwillig vertrek (behalve voor zware fout) of pensioen, blijven de rechten verder 'vesten' gedurende de normale 3 jaar durende verwervingsperiode.

De groep bepaalt de reële waarde van de overeenkomst op de toekenningsdatum en spreidt de kost lineair over de verwervingsperiode met daarbijhorende stijging van het eigen vermogen voor de aandelenafwikkeling en van de schulden voor in geldmiddelen afgewikkelde betalingstransacties.

Voor in geldmiddelen afgewikkelde betalingstransacties wordt de schuld regelmatig herberekend. De reële waarde van de schijven 2013, 2014 en 2015 bedroeg per 31 december 2015 respectievelijk 8,3, 6,8 en 4,8 miljoen EUR. De jaarlijkse kost van de schijven bedroeg respectievelijk 1,4, 2,0 en 1,4 miljoen EUR. De berekening van het gesimuleerde totale rendement voor de aandeelhouders onder het Monte Carlo model voor de overblijvende prestatieperiode voor beloningen met marktvoorwaarden, omvatten volgende veronderstellingen per 31 december 2015.

	Per	
	31 december 2014	31 december 2015
Gewogen gemiddelde risico vrije rentevoet	0,230%	-0,060%
Verwachte volatiliteit - onderneming	19,99%	24,23%
Verwachte volatiliteit - sector gemiddelen	17% - 69%	17% - 62%
Gewogen gemiddelde resterende duur van de waarderingperiode	2,50	1,38

Aandelenoptieplannen

In 2012 bracht Proximus een laatste jaarlijkse tranche van haar langlopend incentive plan (aandelenoptieplan) uit, bestemd voor het top management en het senior management van de Groep.

Begin 2011 werden de regels van het plan aangepast overeenkomstig de Belgische wetgeving. Daarom bracht de Groep vanaf 2011 twee verschillende reeksen uit: één voor het Executief comité, de CEO inbegrepen en één voor het andere top management en het senior management.

Zoals voorgeschreven in IFRS 2 ("Aandelen gebaseerde betalingen"), erkent de Groep de reële waarde van het eigenvermogensgedeelte van de opties op de toekenningsdatum over de periode totdat de geniet de optie onvoorwaardelijk verwerft volgens de graduele verwervingsmethode; en het schuldengedeelte van deze opties wordt regelmatig geherwaardeerd. Black&Scholes wordt gebruikt als waarderingmodel voor de Opties. De jaarlijkse kost van de graduele verwerving, wordt geregistreerd in de personeelskosten, evenals de herwaardering van het schuldengedeelte van deze opties, en bedraagt 17,5 miljoen in 2014 en 2,5 miljoen in 2015.

De tranches toegekend van 2004 tot 2012 zijn nog steeds open en zijn ondertussen allemaal verworven. Alle tranches, behalve de 2004-tranche, geven de begunstigten recht op de dividenden goedgekeurd na toekenning van de opties. De dividendschuld bedroeg 10,9 miljoen EUR per 31 december 2014 en 6,8 miljoen EUR per 31 december 2015 en is opgenomen onder de rubriek "Andere kortetermijnschulden". Het recht op dividenden dat werd toegekend aan de begunstigten van de tranches 2005-2012 is niet beperkt in tijd en komt overeen met de contractuele duur van de tranches.

In 2009 gaf de Groep aan zijn optiehouders de gelegenheid om vrijwillig de uitoefenperiode van alle tranches met 5 jaar te verlengen (met uitzondering van de 2009 tranche) en dit binnen de wettelijke richtlijnen.

Voor alle plannen, met uitzondering van de 2004-tranche en de Executief Comité reeksen van de 2011 en 2012 tranches zoals hieronder beschreven:

- in geval van vrijwillig vertrek van de werknemer, vervallen alle niet verworven opties, behalve indien deze beëindiging gedurende het eerste jaar plaatsvindt waarvoor het eerste derde van de opties onmiddellijk wordt verworven en dient te worden uitgeoefend binnen de twee jaar na de einddatum van het contract, zoals voor alle verworven opties.
- Ingeval van onvrijwillig vertrek van de werknemer behalve bij zware fout, worden alle toegekende opties onmiddellijk verworven en dienen zij te worden uitgeoefend binnen de twee jaar na datum van het beëindigen van het contract of de vervaldag van de aandelenopties, als die eerst is, zoals voor alle verworven opties.
- Ingeval van onvrijwillig vertrek van de werknemer bij zware fout, vervallen alle opties onmiddellijk.

Voor de 2011 en 2012 tranches van het executief comité:

- In geval van vrijwillig vertrek van een executief comité lid tijdens een periode van 3 jaar na toekenning, vervallen 50% van de opties onmiddellijk. Indien het vrijwillig vertrek na deze periode gebeurt, worden de opties verworven volgens het plan en de normale verwervingskalender. De uitoefening kan enkel gebeuren ten vroegste op de eerste werkdag na de derde verjaardag van de aanbiedingsdatum. De uitoefening moet gebeuren voor de vijfde verjaardag volgende op het beëindigen van het contract en de vervaldag van de aandelenopties, als die eerst is; anders vervallen de opties.
- In geval van onvrijwillig vertrek van een executief comité lid, behalve bij zware fout, worden de opties verworven volgens de planregels en normale verwervingskalender. De uitoefening kan ten vroegste gebeuren op de eerste werkdag volgend op de derde verjaardag na de aanbiedingsdatum. De uitoefening moet gebeuren voor de vijfde verjaardag volgend op het beëindigen van het contract of de vervaldag van de aandelenopties, indien deze eerst komt; anders vervallen de opties.
- Ingeval van onvrijwillig vertrek van een executief comité lid bij zware fout, vervallen alle opties onmiddellijk.

Aantal aandelenopties

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
In omloop op 31 december 2014	8.699	10.372	25.490	65.987	114.608	36.003	178.311	521.811	541.824
Uitoefenbaar op 31 december 2014	8.699	10.372	25.490	65.987	114.608	36.003	178.311	521.811	296.468
Bewegingen gedurende het jaar 2015									
Verbeurd	0	0	0	-2.250	-8.322	0	-3.366	-8.063	-2.633
Uitgeoefend	-7.459	-3.874	-3.405	-30.692	-45.831	-13.745	-123.275	-397.516	-146.310
Totaal	-7.459	-3.874	-3.405	-32.942	-54.153	-13.745	-126.641	-405.579	-148.943
In omloop op 31 december 2015	1.240	6.498	22.085	33.045	60.455	22.258	51.670	116.232	392.881
Uitoefenbaar op 31 december 2015	1.240	6.498	22.085	33.045	60.455	22.258	51.670	116.232	392.881
Uitoefenprijs	25	30	26	33	29	23	26	25	22

De volatiliteit, gebruikt voor de herberekening van de schuldcomponent, werd geraamd op 25%.

Toelichting 37. Relatie met de commissaris

De kosten van de Groep als honorarium voor de jaarlijkse audit voor 2015 bedroegen 1.141.249EUR en voor andere opdrachten 268.898EUR.

Dit laatste bedrag kan als volgt gedetailleerd worden:

EUR	Commissaris	netwerk van de commissaris
Andere controle-opdrachten	41.676	12.000
Andere opdrachten	91.427	123.795
Totaal	133.103	135.795

Toelichting 38. Segmentinformatie

De Raad van Bestuur, de Chief Executive Officer en het Executief Comité evalueren de financiële prestaties en kennen de middelen van de Proximus Groep toe volgens de klantgeoriënteerde organisatie die gestructureerd is rond de volgende vijf te rapporteren operationele segmenten:

- **De Consumer Business Unit (CBU)** verkoopt spraakproducten en -diensten, internet en televisie, zowel op vaste als mobiele netwerken, aan residentiële klanten en aan zelfstandigen en kleine ondernemingen, evenals ICT-oplossingen voornamelijk op de Belgische markt;
- **De Enterprise Business Unit (EBU)** verkoopt ICT- en telecomdiensten en -producten aan middelgrote en grote ondernemingen. Deze ICT-oplossingen, waaronder telefoondiensten, worden vooral gecommercialiseerd onder de merknamen Proximus en Telindus, zowel op de Belgische als de internationale markten;
- **De Technology & Wholesale (TEC & W)** centraliseert alle netwerk- en IT-diensten en –kosten (uitgezonderd kosten verbonden aan de klantenactiviteiten en aan de levering van ICT-oplossingen), levert diensten aan CBU en EBU en verkoopt deze diensten aan andere telecom- en kabeloperatoren;
- **International Carrier Services (ICS)** is verantwoordelijk voor de internationale carrieractiviteiten;
- **Staff and Support (S&S)** groepeerde alle horizontale functies (human resources, finance, legal, strategy and corporate communication), internal services en real estate, die de activiteiten van de Groep ondersteunen.

Er werden geen bedrijfssegmenten samengevoegd om tot de bovengenoemde rapporteerbare bedrijfssegmenten te komen.

Vanaf 2015 worden kleine ondernemingen opgenomen onder de Consumer Business Unit en niet langer onder de Enterprise Business Unit.

De Groep beoordeelt de bedrijfsresultaten van zijn rapporteerbare bedrijfssegmenten afzonderlijk, zodat hij de gepaste beslissingen kan nemen voor het toewijzen van middelen en het evalueren van de financiële prestaties. De segmentprestaties worden geëvalueerd op basis van de volgende parameters:

- Het bedrijfsresultaat vóór afschrijvingen en vóór incidentele opbrengsten en uitgaven. De onderstaande segmentinformatie verstrekt een reconciliatie tussen de onderliggende cijfers en die zoals opgenomen in de jaarrekening, de 2014 en 2015 segmentinformatie werd opgenomen op dezelfde basis; en
- De kapitaaluitgaven.

De financiering van de Groep (inclusief financiële kosten en financiële opbrengsten) en de winstbelasting worden op het niveau van de Groep beheerd en worden niet aan de bedrijfssegmenten toegewezen.

De grondslagen voor financiële verslaggeving van de bedrijfssegmenten zijn dezelfde als de voornaamste grondslagen van de Groep. De segmentresultaten worden daarom gemeten op een gelijkaardige basis als het bedrijfsresultaat in de geconsolideerde jaarrekening, maar worden gepubliceerd zonder "incidentele opbrengsten en uitgaven". De Groep definieert "incidentele opbrengsten en uitgaven" als belangrijke items die niets met normale business activiteiten te maken hebben.

Transacties tussen de juridische entiteiten van de Groep worden gefactureerd tegen marktconforme voorwaarden.

Boekjaar afgesloten op 31 december 2015

(in miljoen EUR)	Geboekt		Onderstaande aangepast voor incidentele items						
	Groep	Incidentele items	Groep	Consumer Business Unit	Enterprise Business Unit	Technology & wholesale	Staff & Support	International Carrier Services	Inter-segment eliminations
Netto omzet	5.863	0	5.863	2.858	1.327	181	6	1.572	-81
Andere bedrijfsopbrengsten	56	-17	39	26	6	6	9	4	-12
Inter-segment opbrengsten	93	0	93	5	5	33	10	40	0
Totale opbrengsten	6.012	-17	5.994	2.889	1.338	220	25	1.616	-93
Kosten van aan omzetgerelateerde materialen en diensten	-2.377	0	-2.377	-692	-388	-34	0	-1.338	75
Personeelskosten en pensioenen	-1.011	0	-1.011	-391	-272	-167	-129	-53	0
Andere bedrijfskosten	-980	108	-873	-365	-83	-203	-175	-64	18
Niet-recurrente kosten	2	-2	0	0	0	0	0	0	0
TOTAAL BEDRIJFSKOSTEN voor afschrijvingen	-4.366	105	-4.261	-1.449	-742	-404	-304	-1.455	93
BEDRIJFSWINST / (VERLIES) voor afschrijvingen	1.646	87	1.733	1.440	596	-183	-279	161	0
Afschrijvingen	-869	0	-869	-180	-23	-530	-58	-78	0
BEDRIJFSWINST / (VERLIES)	777	87	864	1.260	572	-714	-337	82	0
Financieringskosten (netto)	-120								
Winst/ (verlies) van ondernemingen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode	-2								
Winst vóór belastingen	655								
Belastingen	-156								
Nettowinst	499								
Minderheidsbelangen	17								
Netto winst (aandeel van de groep)	482								

Boekjaar afgesloten op 31 december 2015

(in miljoen EUR)	Groep	Consumer Business Unit	Enterprise Business Unit	Technology & wholesale	Staff & Support	International Carrier Services	Inter-segment eliminations
Investerings	1.002	178	28	729	32	37	-2

Boekjaar afgesloten op 31 december 2014 - herwerkt

(in miljoen EUR)	Geboekt		Onderstaande aangepast voor incidentele items						
	Groep	Incidentele items	Groep	Consumer Business Unit	Enterprise Business Unit	Technology & wholesale	Staff & Support	International Carrier Services	Inter-segment eliminations
Netto omzet	5.738	0	5.738	2.778	1.299	201	7	1.535	-82
Andere bedrijfsopbrengsten	203	-187	16	21	7	4	0	2	-16
Inter-segment opbrengsten	109	0	109	4	5	37	23	40	0
Niet-recurrente opbrengsten	62	-62	0	0	0	0	0	0	0
Totale opbrengsten	6.112	-248	5.864	2.803	1.311	242	29	1.577	-98
Kosten van aan omzetgerelateerde materialen en diensten	-2.420	90	-2.330	-672	-368	-36	0	-1.330	75
Personeelskosten en pensioenen	-1.041	28	-1.014	-400	-268	-168	-132	-47	0
Andere bedrijfskosten	-869	2	-867	-339	-92	-204	-187	-66	22
Niet-recurrente kosten	-27	27	0	0	0	0	0	0	0
TOTAAL BEDRIJFSKOSTEN voor afschrijvingen	-4.358	147	-4.211	-1.411	-728	-407	-319	-1.442	98
BEDRIJFSWINST / (VERLIES) voor afschrijvingen	1.755	-102	1.653	1.392	583	-165	-290	135	-1
Afschrijvingen	-821	0	-821	-149	-26	-497	-70	-80	1
BEDRIJFSWINST / (VERLIES)	933	-102	832	1.242	557	-662	-359	55	0
Financieringskosten (netto)	-96								
Winst/ (verlies) van ondernemingen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode	-2								
Winst vóór belastingen	835								
Belastingen	-154								
Nettowinst	682								
Minderheidsbelangen	27								
Nettowinst (aandeel van de groep)	654								

Boekjaar afgesloten op 31 december 2014

(in miljoen EUR)	Groep	Consumer Business Unit	Enterprise Business Unit	Technology & wholesale	Staff & Support	International Carrier Services	Inter-segment eliminations
Investerings	994	207	22	698	33	33	0

Wat betreft de geografische indeling, heeft de Groep in België een netto opbrengst gerealiseerd van 3.963miljoen EUR in 2014 en 4.020miljoen EUR in 2015, en dit gebaseerd op het land van de klant. De netto opbrengst in andere landen bedroeg 1.998miljoen EUR in 2014 en 1.924 miljoen EUR in 2015. Meer dan 90% van de segmentactiva zijn in België gevestigd.

Toelichting 39. Recent gepubliceerde IFRS-normen

De Groep past geen normen en interpretaties toe die niet van kracht zijn op 31 december 2015. Dat betekent dat de Groep de volgende normen en interpretaties niet heeft toegepast welke van toepassing zijn voor de Groep vanaf 1 januari 2016 of later:

- Jaarlijkse verbeteringen aan IFRS normen (2012-2014 cyclus)
- Jaarlijkse verbeteringen aan IFRS normen (2010-2012 cyclus)
- Wijzigingen aan standaarden:
 - Aanpassing van IAS 1 ("Presentatie voorstellen")
 - Aanpassingen van IAS 27 ("Vermogensmutatiemethode in de Enkelvoudige jaarrekening")
 - Aanpassing van IAS 16/ 38 ("Verduidelijking van aanvaardbare afschrijvingsmethodes")
 - Aanpassing van IAS 16 / 41 ("Biologische activa: Dragende planten")
 - Aanpassing van IFRS 11 ("Gezamenlijke overeenkomsten – Verwerking van overnames van deelnemingen in gezamenlijke bedrijfsactiviteiten")
 - Aanpassing van IAS 19 ("Personeelsbeloningen – Werknemersbijdragen")
 - Aanpassing van IFRS 10, IFRS 12 en IAS 28 ("beleggingsentiteiten: Toepassing van de consolidatie vrijstelling")

- Aanpassing van IFRS 10 en IAS 28 ("Verkoop of inbreng van Activa tussen investeerder en de geassocieerde deelneming of joint venture") (Onbepaald uitgesteld)
- Nieuw gepubliceerde normen:
 - IFRS 9 ("Financiële Instrumenten");
 - IFRS 15 ("Inkomsten van contracten met klanten")
 - IFRS 14 ("Uitgestelde rekeningen in verband met prijsregulering")

De Groep zal het mogelijke effect van de toepassing van deze nieuwe normen en interpretaties op de jaarrekening van de Groep onderzoeken in de loop van 2016.

De groep anticipeert niet op materiële effecten ten gevolge van de initiële toepassing van deze IFRS normen, uitgezonderd de initiële toepassing van IFRS 15. IFRS 15 zal vooral invloed hebben op de toewijzing, de timing van de inkomstenerkenning en de timing van de erkenning van contractgerelateerde kosten.

Toelichting 40. Gebeurtenissen na balansdatum

Op 11 januari 2016 kondigde de Europese Commissie de beslissing aan dat de Belgische rulings toegestaan aan multinationals inzake "Excess Profit" als illegale staatssteun worden beschouwd en dat de niet betaalde belastingen moeten teruggevorderd worden door de Belgische staat. BICS heeft dergelijke ruling toegepast voor de periode 2010-2014.

BICS heeft tot nu toe nog geen informatie ontvangen van de Europese Commissie of van de Belgische staat, wat betreft het te betalen bedrag. Bovendien overweegt BICS in beroep te gaan voor het Europees Gerecht tegen de beslissing van de Europese Commissie.

BICS verwacht dat binnenkort informatie zal bekend gemaakt worden over het te betalen bedrag. De betaling van het gevorderde bedrag zal waarschijnlijk plaatsvinden in 2016, ongeacht het feit of al dan niet beroep zal aangetekend worden tegen de beslissing.

Een belastingschuld is geprovisioneerd voor de geschatte netto financiële impact.

Verslag van de Commissaris